Oskar Sigmund - orguljske partite na hrvatske napjeve

Mojzeš, Mihael

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Music / Sveučilište u Zagrebu, Muzička akademija**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:116:059677

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-05**

Repository / Repozitorij:

Academy of Music University of Zagreb Digital Repository - DRMA

MUZIČKA AKADEMIJA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

V. ODSJEK

MIHAEL MOJZEŠ

OSKAR SIGMUND – ORGULJSKE PARTITE NA HRVATSKE NAPJEVE

DIPLOMSKI RAD

ZAGREB, 2022.

MUZIČKA AKADEMIJA SVEUČILIŠTA U ZAGREBU

V. ODSJEK

OSKAR SIGMUND – ORGULJSKE PARTITE NA HRVATSKE NAPJEVE

DIPLOMSKI RAD

Mentor: prof. dr. art. Ljerka Očić

Student: Mihael Mojzeš

Ak. god. 2021/2022.

ZAGREB, 2022.

DIPLOMSKI RAD ODOBRIO MENTOR

prof. dr. art. Ljerka Očić

_____

Potpis

U Zagrebu, _____

Diplomski rad obranjen _____

POVJERENSTVO:

_____

_____

_____

OPASKA:

PAPIRNATA KOPIJA RADA DOSTAVLJENA JE ZA POHRANU KNJIŽNICI MUZIČKE AKADEMIJE

SADRŽAJ

SADRŽAJ I

SAŽETAK II

SUMMARY II

1. UVOD 1

2. OSKAR SIGMUND – BIOGRAFIJA 2

3. STVARATELJSKI RAD 5

4. TIJEK ISTRAŽIVANJA 8

5. ORGULJSKE PARTITE NA HRVATSKE NAPJEVE 10

5.1. Što je partita? 10

5.2. Orgelpartita über ein kroatisches Osterlied (Uskrsnu Isus doista) (1969) 11

5.3. Orgelpartita über eine geistliche Melodie von Franjo Dugan (Kako krasno svršuje se) (1969) 12

5.4. Orgelpartita über eine geistliche Melodie von Albe Vidaković (Nebeskog dvora poslanik) (1974) 13

5.5. Ostala Sigmundova djela na hrvatske motive 14

6. ZAKLJUČAK 16

LITERATURA 17

PRILOZI 18

Prilog 1: Pismo Oskara Sigmunda maestru Milanoviću 18

Prilog 2: Orgelpartita über ein kroatisches Osterlied (Uskrsnu Isus doista) (1969) 19

Prilog 3: Orgelpartita über eine geistliche Melodie von Franjo Dugan (Kako krasno svršuje se) (1969) 42

Prilog 4: Orgelpartita über eine geistliche Melodie von Albe Vidaković (1974) 70

SAŽETAK

U našim su krajevima život i djelo Oskara Sigmunda gotovo posve nepoznati, što je iznimno nepravedno jer je velik dio njegova opusa nastao na temelju glazbenih (Dugan, Vidaković) i literarnih (Cesarić, Matoš, Kaštelan, Pupačić) djela naših autora. Pribrojimo li tomu njegove posjete Hrvatskoj, kao i stalni kontakt koji je imao s našim umjetnicima koji su nekoć u njega studirali, postaje jasno da je takav odnos prema njemu neopravdan i neutemeljen. Stoga ovaj rad nudi kratki presjek njegova života i stvarateljskoga rada za orgulje, kao i notne prijepise njegovih triju partita nastalih na temelju hrvatskih napjeva.

Ključne riječi: Oskar Sigmund, orgulje, orguljske partite, notni materijal

SUMMARY

In our region, the life and work of Oskar Sigmund is almost completely unknown, which is an unfair fact considering that a respectable part of his opus was based on musical (Dugan, Vidaković) and literary (Cesarić, Matoš, Kaštelan, Pupačić) works of our authors. If we include his visits to Croatia as well as the continuous contact he had with our artists who once studied with him, it becomes clear that such treatment is unjustified and unfounded. Therefore, this work offers a short section of his life and creative work for the organ, as well as note transcriptions of his three partitas based on Croatian melodies.

Key words: Oskar Sigmund, organ, organ partitas, note material

1. UVOD

Prvi je susret s osobom Oskara Sigmunda bio kroz članak s. Imakulate Malinke u Svetoj Ceciliji iz 1980. godine na posljednjoj godini studija na Institutu za crkvenu glazbu. Čitajući navedeni članak, pojavilo se pitanje – kako to da nije bilo ranijeg susreta sa stvaralaštvom Oskara Sigmunda, ne nužno tijekom vlastita sviranja, nego preko različitih koncertnih programa. Iznimno je velik dio Sigmundova opusa izravno povezan s Hrvatskom, stoga je neprihvatljivo da je njegovo stvaralaštvo toliko nepoznato i nevrjednovano.

Kao što poslovica kaže „Svaka promjena počinje od nas samih“ tako je i prvotna zadaća ovdje bila pobliže upoznati novootkriveni opus. No već su se na početku pojavile poteškoće. Od cjelokupnoga opusa koji broji značajno više od stotinu kompozicija samo za orgulje solo, postoji samo sedam nosača zvuka od kojih ni jedan ne sadrži kompozicije vezane uz ovaj rad, a notna izdanja uopće ne postoje. Iz toga se može zaključiti da je opći nedostatak izvora i notnoga materijala izravno zaslužan za nepoznavanje i zanemarivanje Sigmundova opusa. Želeći to promijeniti, uloženo je vrijeme i trud u pronalazak rukopisa svih triju orguljskih partita nastalih na temelju crkvenih napjeva naših autora od ukupnoga trajanja od preko sat vremena i dano im novo digitalno uređeno izdanje. Na taj se način barem djelomično pokušava olakšati dolazak do notnoga materijala kompozicija za orgulje većega opsega, a ujedno i zainteresirati orguljaše za praizvedbu nekih od njih te potaknuti interes i zanimanje ostalih glazbenika da zavire u zbilja golemi opus ovoga plodnog skladatelja.

2. OSKAR SIGMUND – BIOGRAFIJA

Oskar Sigmund, rođen u Karlsbadu, u Češkoj, 1919. godine, prvu je glazbenu naobrazbu dobio od oca – vrsnoga pijanista i čelista. I njegov je brat Hugo pokazivao značajan interes i volju za glazbu te su njih dvojica redovito svirali s očevim gudačkim kvartetom, a već u školskoj dobi bili su i pozivani na javne koncerte. Oskar Sigmund sudjelovao je svake subote na koncertima u svojoj kući prateći gudače i svirajući četveroručno s bratom i ocem, a s oduševljenjem je sudjelovao i u radu Okružnoga prosvjetnog odbora koji je organizirao gradske scenske nastupe i znanstvena predavanja, kao i koncerte na kojima su njegovi glazbeni nastupi uvijek bili posebna atrakcija. Već je s dvanaest godina četveroručno izvodio s ocem cijeli repertoar klasične simfonijske glazbe od Haydna do Brucknera, Mozarta, Brahmsa i ponajviše Beethovena.

Privatne mu je sate klavira najprije držao glazbeni direktor Erich Metze, a poslije pijanist Eduard Baron von Chiari koji ga je poučavao i glazbenim oblicima, harmoniji i kontrapunktu. Sigmund je bio vrstan znalac komorne glazbene literature pa su tako i Mozart i Beethoven vrlo rano postali dio njegova koncertnog repertoara, a s trinaest je godina već javno svirao koncerte Čajkovskoga. Rano je počeo i komponirati, no tomu nije pridavao posebnu pozornost jer nije htio biti poput kompozitora koje je poznavao, a koji nisu mogli biti dovoljno kritični prema vlastitim djelima. Dosta je vremena prošlo prije no što je njegov talent bio otkriven pa se zbog toga njegov stvaralački izričaj uvelike prirodno oblikovao bez ičijega vodstva ili utjecaja.

Nakon završene gimnazije, 1937. godine, započeo je studij muzikologije i njemačke folkloristike na Sveučilištu u Pragu, a pohađao je i nastavu klavira kod prof. Vielma Kurza. U svibnju 1938. godine došlo je do mobilizacije zbog nadolazećega rata te su studenti bili poslani svojim kućama, no već je početkom 1939. Sveučilište nastavilo svoju djelatnost proglasivši se njemačkom enklavom s njemačkim suverenitetom što je omogućilo Oskaru nastavak studija unatoč početku rata. Znao je da će morati ići u rat kada za to dobije poziv, no zbog slaboga je vida bio uvršten

kao *Rezerva II*, a kada se ratna situacija pogoršala, dobio je još šest mjeseci odgode jer je bio pred polaganjem završnoga ispita. Doktorirao je krajem svibnja 1942. godine radom o utjecaju Carla Philippa Emanuela Bacha na Mozarta kao skladatelja.

U to je vrijeme izdavačka kuća *Breitkopf & Härtel* tražila arhivara te ga je prof. Becking preporučio za tu poziciju savjetujući mu da je iskoristi. Radio je tri mjeseca kao arhivar nakon čega je 15. listopada 1942. bio pozvan u *Wehrmacht.* Dan prije svojega 25. rođendana, 12. kolovoza 1944, bio je teško ranjen u trbuh i glavu te su ga povukli s linije bojišnice i tada je započeo svoj dug i bolan proces oporavka. Tijekom toga se vremena prof. Becking pobrinuo za tiskanje Oskarove doktorske disertacije za koju je smatrao, kako je Sigmund poslije saznao od njegove žene, najboljom koju je do tada nadzirao i zbog koje je Sigmundu kao svojemu doktorantu predviđao dobru znanstvenu karijeru uz sebe na Muzikološkomu institutu Sveučilišta u Pragu. No dobre vijesti nisu potrajale. Tiskanje disertacije kasnilo je zbog nestašice papira koju je uzrokovao rat, a prof. Gustava Beckinga ustrijelili su u Pragu 1945. godine. Sigmund je početkom iste godine bio prebačen u rezervnu bolnicu Fürstenzell u kojoj je dočekao i kraj rata, a kada je američka vojska okupirala zemlju, ranjenici su iz te bolnice postali ratni zarobljenici. Bolnicu su zatvorili, a one koji su se napola oporavili odveli su u zarobljenički logor *Scheiding* blizu Passaua gdje su čekali da ih puste. Budući da rana nije do kraja zacijelila, morao je posjećivati logorskoga liječnika što je dovelo do neočekivana obrata. Naime, ispostavilo se da je logorski liječnik poput Sigmunda bio studirao glazbu u Pragu. Zbog razgovora s njime, ali i zbog teške ozljede, Sigmunda su pustili na slobodu.

Sigmund se te iste godine (1945) predstavio Ferdinandu Haberlu, ravnatelju na Crkvenoj glazbenoj školi u Regensburgu (današnjemu *Hochschule für katholische Kirchenmusik und Musikpädagogik*) koji mu je ponudio mjesto predavača. U početku je Sigmund poučavao klavir i metodiku nastave klavira, a samo nekoliko godina poslije povjerili su mu i poučavanje harmonije, kontrapunkta, oblika i instrumentacije. Kada je 1973. godine Crkvena glazbena škola bila podignuta na razinu akademije, imenovali su ga zamjenikom ravnatelja. Već je od

1946. godine počeo svirati klavir na koncertima kao solist i korepetitor, a od 1949. skladao je i cijeli niz novih skladbi kao nastavak na veliku njemačku glazbenu tradiciju s čvrstom osnovom na Bachu, Regeru i Hindemithu. No nije se ograničio samo na jednoj zemlji ili na jednoj tradiciji. Sigmund je čitao djela velike ruske književnosti u originalu, prevodio i uglazbljivao poeziju iz Južne Europe (za Hrvate je važno spomenuti solopjesme nastale na temelju poezije D. Cesarića, A. G. Matoš, J. Kaštelana i J. Pupačića) i uspostavljao veze i korelacije između europske i dalekoistočne glazbe što ga je inspiriralo i na daljnje istraživanje i skladanje.

1965. godine primio je nagradu *Sudetendeutschen Kulturpreis* za glazbu i nagradu za kulturu Istočne Bavarske, a 1979. imenovali su ga članom osnivačem Sudetske njemačke akademije znanosti i umjetnosti u Münchenu. Ispraćaj Oskara Sigmunda u mirovinu, 22. srpnja 1983. godine, uključivao je i prigodni program. Studenti i profesori akademije izvodili su djela svojega kolege i profesora, od zborskih i solopjesama do kompozicija za klavir i neizostavne orgulje. Sigmund bi ostajao u kontaktu sa svojim studentima i nakon završetka njihovih studija, a do kraja života održavao je i blisku vezu s bratom Hugom s kojim bi tijekom posjeta zajedno zasvirao na dvama klavirima prisjećajući se vremena iz mladosti. 1991. odlikovan je Saveznim križem za zasluge, a 2000. godine je gotovo oslijepio, no to ga nije spriječilo da nastavi svoj skladateljski rad sve do 2007. godine. Preminuo je u Regensburgu 16. travnja 2008. godine.[1]

[1] Müller-Henning, Margarete, i Wimmer Heinrich. Leben und Wirken des Komponisten Oskar Sigmund. Kallmünz: Verlag Michael Laßleben. 2004.
Hader, Wolfram. Laurentius-Musikverlag. https://www.laurentius-musikverlag.de/musik-des-20-21-jahrhunderts/oskar-sigmund/. 30. Lipanj. 2022.

3. STVARATELJSKI RAD

U sveukupnome Sigmundovom stvarateljskom opusu kraljica instrumenata zauzima posebno mjesto. To se jasno vidi u činjenici da je veliku većinu kompozicija napisao za orgulje solo, orgulje sa solo instrumentom (oboom, trubom, trombonom, klavirom, violinom) ili orgulje uz solo glas. S jedne strane tomu je tako zbog dinamičkih i tonskih mogućnosti orgulja za velika kvazisimfonijska djela, a s druge strane zbog njezinih posebnih pogodnosti za višeglasna djela i kontrapunktske forme zbog fizičke prirode tona.

Glazbena filozofija Oskara Sigmunda čvrsto je usidrena u apsolutnoj glazbi i smatra ju: „*sveobuhvatnim jezikom u kojem skladateljev doživljaj okoline i svijeta koji se više ne može izraziti riječima poprima vizionarski oblik u vidu velike metafore. Preduvjet za to su uvijek učinkovita intuicija u kombinaciji s maštom i kreativnošću. Na taj način autor svoj osobni stil može dovesti do razine općeg umjetničkog angažmana ne narušavajući bezvremenost glazbenih umjetničkih djela. Pitanje materije time se povlači u drugi plan, jer povijesno nasljeđe ne mora rezultirati reakcionarnom irelevantnošću, niti korištenje "modernih", intelektualno "koncipiranih" materijala jamči nove i univerzalno važeće izraze*".[2]

Time jasno obrazlaže svoj stil za koji bi se moglo reći da ujedinjuje gotovo virtuozno vladanje kontrapunktskim tehnikama koje svojom dosljednošću snažno podsjećaju na Johanna Sebastiana Bacha s Regerovom monumentalnošću koja se najjasnije očituje u završnim kulminacijama uz obaveznu upotrebu oktavnih udvostručenja. No tipični temperamentni izljevi Maxa Regera u dinamici i ritmu prilično su strani Sigmundovoj glazbi. Njegova harmonija koja je uvijek vezana uz tonsko središte i vođena kretanjem glasova polazi od temelja tradicionalne funkcijske harmonije, ali uključuje „kvazidijatonski" sve kromatske međutonove te tako dolazi do slobodnotonskoga harmonijskog stila. Nerijetko na taj način nastaju

[2] Hauschka, Ernst R., Klaus-Peter Koch, Hans Schmidt-Mannheim, Thomas Stolle, i Heinrich Wimmer. *Oskar Sigmund.* Tutzing: Schneider. 1995. str. 65

tematske misli koje sadrže svih dvanaest polutonova, ali bez serijalnoga ili dodekafonskoga pristupa. Svoje teme često razvija iz najmanjih motiva koje zatim vrstama imitacija povezuje u veće cjeline.

Slobodne orguljske skladbe obično su podijeljene u dva ili tri dijela koji tematski uvijek tvore čvrstu vezu. Živahni i lirski aspekti teme ili tema prikazani su najčešće u uvodnim stavcima, brzi odlomci fantazije ili *toccate* mogu obuhvatiti meditativni dio ili se pak ono lirsko razvija u samostalan *adagio* stavak, dok je završni stavak uvijek fuga kojom se razvija najpovezaniji i najjasniji oblik glavne ideje, najčešće u umjerenome tempu.

Koralne se obrade dijele na niz varijacija (partite) i fantazije gdje se finala uvijek sastoje od velikih koralnih fuga koje djeluju kao protuteža prethodnim varijacijama. Slično Regerovim zborskim fantazijama i Sigmundova se koralna glazba uglavnom temelji na luteranskim koralima čija je melodijska snaga, ali i slikovitost jezika, inspirirala oba skladatelja. Reger pretače promjenjiva raspoloženja pojedinih stihova u glazbu poput svojevrsne simfonijske pjesme, dok Sigmund zahvaća cjelokupni ugođaj koralnoga predloška i prenosi ga u glazbeni ekvivalent bez posebnoga isticanja pojedinih tekstualnih odlomaka. Karakter predloška svakako utječe na cjelokupni oblik kompozicije. Ukoliko u koralu postoje različiti aspekti i raspoloženja, oni se mogu dočarati partitom s varijacijama, dok *cantus firmus* ujednačenijega ugođaja donosi fantazija.[3]

Na interpretaciju svakako utječu veličina, karakter i kvaliteta pojedinih instrumenta, kao i akustika prostora, što zahtijeva od svirača da glazbu učini razumljivom tempom, artikulacijom i registracijom. Pozivajući se na tu činjenicu, Oskar Sigmund u cijelome je svojem orguljskom opusu izostavljao upute za registraciju, osim nekoliko dinamičkih indikacija, potičući orguljaša da razvije svoju

[3] Op. cit.

zvučnu maštu za svake orgulje i dotičnu skladbu prilagodi raspoloživomu instrumentu.[4]

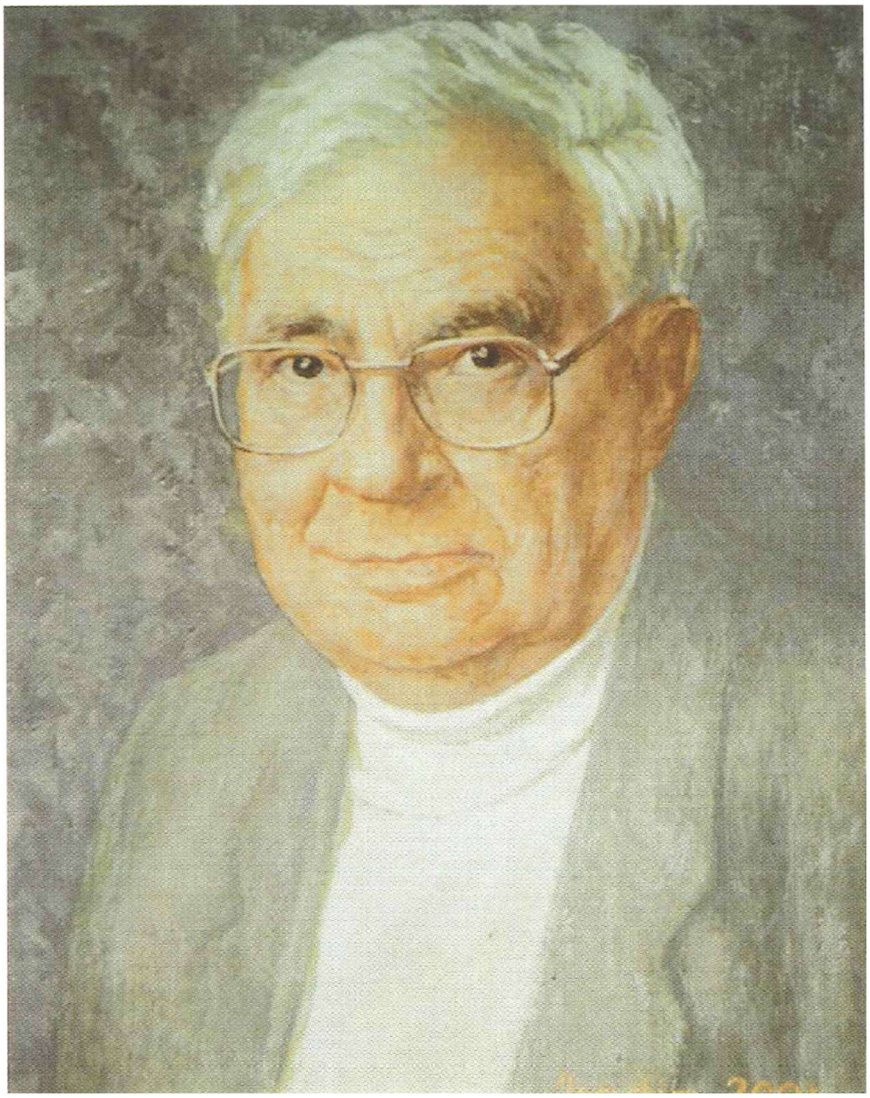

Oskar Sigmund

[4] Müller-Henning, Margarete, i Wimmer Heinrich. *Leben und Wirken des Komponisten Oskar Sigmund.* Kallmünz: Verlag Michael Laßleben. 2004. str. 42-43

4. TIJEK ISTRAŽIVANJA

Prvi korak u prikupljanju kopija Sigmundovih rukopisa bio je upit upućen s. Ceciliji Pleše u rujnu 2019. godine zbog pristupa glazbenoj ostavštini pokojne s. Imakulate Malinke, nekadašnje Sigmundove studentice i osobe kojoj su prva dva tražena rukopisa posvećena. S. Cecilija je potom poslala cjelokupni Sigmundov opus koji je pokojna s. Imakulata posjedovala, a koji obuhvaća kopije rukopisa gotovo svih djela koja su usko povezana s našom domovinom. No ipak, posljednja od tri partite posvećena Institutu za crkvenu glazbu i Subotičkomu Ordijarijatu nije bila među njima.

Prijepis prvih dviju partita je napravljen tijekom boravka na studentskoj razmjeni, dok je aktivna potraga za posljednjom partitom krenula tek nakon povratka u Zagreb. Najprije je kontaktiran arhiv Subotičkoga ordinarijata, no stigao je odgovor kako u arhivu, odnosno ostavštini pokojnoga biskupa Zvekanovića, ne postoji tražena građa, ali su uputili na katedralnoga zborovođu, gosp. Miroslava Stantića. Gospodin Stantić je srdačno izišao ususret, no od cjelokupne je partite ostala sačuvana samo prva stranica i Sigmundovo pismo naslovljeno tadašnjemu predstojniku Instituta za crkvenu glazbu u Zagrebu, maestru Milanoviću, kojim spomenutu partitu daruje Institutu. Odmah je kontaktiran Institut, no oni su usmjerili na knjižnicu KBF-a i Nacionalnu i sveučilišnu knjižnicu. Iz knjižnice su KBF-a odgovorili da prema onome što oni imaju i kako je to uređeno, teško će biti doći do traženoga rukopisa jer se potraga svodi na „traženje igle u plastu sijena" te su ponovno usmjerili na Institut. Počevši sumnjati u to da će rukopis biti moguće pronaći u Zagrebu, pokušalo se ostvariti kontakt sa knjižnicom Akademije za crkvenu glazbu u Regensburgu gdje je Oskar Sigmund nekoć predavao, no povratna informacija nikada nije stigla. S obzirom da potraga na Institutu za crkvenu glazbu i u knjižnici KBF-a nije urodila plodom, kontaktiran je i arhiv KBF-a te poslana molbu za uvid, ukoliko je rukopis ostao sačuvan u pismohrani zajedno s pismom s kojim je došlo. No odgovor je još jednom bio negativan uz naputak kako se tražena dokumentacija nalazi u NSK. Naposljetku je kontaktiran i muzički odjel Nacionalne i sveučilišne knjižnice s istim upitom te je stigao odgovor kako je knjižnica trebala

preuzeti dio ostavštine Oskara Sigmunda, no zbog činjenice da nije riječ o originalima rukopisa, već o kopijama istih, to se nije dogodilo. Uputili su na arhiv samostana u Remetama gdje bi se te kopije rukopisa trebale nalaziti i dali kontakt s. Cecilije koja bi mogla imati detaljnije informacije o traženoj građi. U tome je trenu krug potrage bio zatvoren i postalo je jasno kako tu građu uistinu ne će biti moguće pronaći u Zagrebu.

Prije no što se u potpunosti odustalo od potrage, odlučeno je pokušati uspostaviti kontakt na još barem nekoliko adresa u Regensburgu i to je urodilo plodom. Kontaktiranjem Sveučilišne biblioteke u Regensburgu, odmah su molbu preusmjerili na Odsjek za muzikologiju i gospodina Chrisa Dagleisha. On je u odlomku prije cjelokupnoga popisa Sigmundovih djela koji je sastavio Heinrich Wimmer u knjizi o njemu pronašao informaciju kako se sva djela bez podataka o izdavaču mogu dobiti kao fotokopija rukopisa od gospodina Heinricha Wimmera te mu odmah uputio e-poštu s molbom za traženi rukopis. Gospodin Wimmer ubrzo je odgovorio napisavši da je spreman poslati kopiju traženoga rukopisa na adresu biblioteke u Regensburgu koji je zatim gospodin Dagleish skenirao i proslijedio.

5. ORGULJSKE PARTITE NA HRVATSKE NAPJEVE

Partite na koje se ovaj rad usredotočio označuju početak Sigmundova umjetničkog uranjanja u glazbeno, a kasnije i literarno bogatstvo našega naroda s kojim je došao u dodir preko studenata iz Hrvatske koji su tamo studirali. Kao suvremenoga polifoničara, partite karakteriziraju složene kontrapunktske vrste (imitacije u inverziji, retrogradne i kanonske imitacije, augmentacije, diminucije) polifonoga stila i suvremene harmonije. Moglo bi se reći kako ove partite tvore svojevrsnu preliminarnu studiju za sljedeća tri velika orguljska ciklusa od kojih svaki traje preko sat vremena (Ciklus *„In memoriam Joannis Kepleri", organis cantibus* (1970), *Contrapuncti organales super B-A-C-H, Teil I* (1972) i *Contrapuncti organales super B-A-C-H, Teil II* (1973)).[5]

5.1. Što je partita?

Partita (od tal. *partire*, lat. *partiri*, hrv. 'dijeliti') se u 17. stoljeću uglavnom pojavljuje kao niz varijacija na popularne melodije toga vremena, posebice u glazbi za instrumente s tipkama te povremeno za lutnju. Potkraj toga stoljeća osnova za partite postaju i njemački crkveni napjevi te plesovi i melodije, dok se na protestantskome sjeveru susreću samo kao niz varijacija za instrumente s tipkama povezanih s koralom. U Bachovim se djelima pojam partita susreće s različitim tumačenjima, a izvori koralnih partita nerijetko uzimaju partitu i varijacije kao sinonime.

No, uvijek su se iznova spominjale i tendencije glazbene klasifikacije koje bi omogućile da se Bachove suite i partite na smislen način razgraniče. Umjesto strogo reguliranoga slijeda stavaka i formalnoga jedinstva suita, partite daju prednost slobodnijoj formi i fleksibilnijoj cikličkoj strukturi. Ujednačeni tonalitet suita suprotstavljen je prilagođenom tonalitetnom planu partita s vrlo različitim uvodnim stavcima: *sinfonia*, *fantasia*, *ouverture*, *praeambulum* i *toccata*. Svaka partita nudi

[5] Hauschka, Ernst R., Klaus-Peter Koch, Hans Schmidt-Mannheim, Thomas Stolle, i Heinrich Wimmer. *Oskar Sigmund.* Tutzing: Schneider. 1995. str. 68

uglavnom samostalnu formu sa specifičnim redoslijedom stavaka uključujući srednje stavke koji nisu povezani s plesom: *rondeau*, *burlesca*, *scherzo*, *arija*, *air*.

U 18. je stoljeću naziv partita bio uobičajen za višestavačna djela za puhače u divertimentima i serenadama, dok se u salzburškoj i južnonjemačkoj tradiciji orkestralne partite udaljavaju od komorno-glazbenih divertimenta. U glazbenoj se literaturi 19. stoljeća učvrstila sinonimija partite i suite s tek povremenim razlikama dok su u 20. stoljeću partite ponovno komponirane za instrumente s tipkama, ali se isti naziv može pronaći i u orkestralnoj i komornoj glazbi različitih vrsta i oblika te kompozicijskih tehnika i stilova.[6]

5.2. Orgelpartita über ein kroatisches Osterlied (Uskrsnu Isus doista) (1969)

Orguljska partita na hrvatski uskrsni napjev Uskrsnu Isus doista, nastala 1969. godine, bila je ujedno i prva kompozicija za koju je Oskar Sigmund posegnuo u bogatu riznicu našega kulturnog nasljeđa. Poklonio ju je časnoj majci Beati Milašin i časnoj sestri Mariji Imakulati Malinki, a napisana je u sedam stavaka, u trajanja od otprilike 17 minuta.

I. Tertia die

Corale

II. Passus pro nobis

Canto fermo in canone aumentato

III. Alpha et Omega

Canto fermo in canone cancrizante

IV. Sepultus

Canto fermo inverso in canone e con un altro canone

[6] Schipperges, Thomas. *MGG Online.* Uredio Laurenz Lütteken. https://www.mgg-online.com/mgg/stable/13540. 21. Lipanj. 2022.

Andreis, Josip. *Muzička enciklopedija.* Uredio Krešimir Kovačević. Svez. III. III svez. Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ. 1977.

V. Spiritus

Unisono

VI. Et resurrexit

Canto fermo in tenore

VII. Alleluja

Fuga

Praizvedena je u Regensburgu iste godine[7], dok je već iduće, 1970. godine, doživjela izvedbu u Zagrebačkoj katedrali čemu je nazočio i skladatelj osobno[8]. Tom je prigodom posjetio i neke od kulturnih ustanova u Zagrebu, među ostalima i Muzičku akademiju i Hrvatski glazbeni zavod gdje se upoznao i s našim glazbenicima.[9]

5.3. Orgelpartita über eine geistliche Melodie von Franjo Dugan (Kako krasno svršuje se) (1969)

Orguljska partita na duhovnu melodiju Franje Dugana Kako krasno svršuje se, nastala je iste 1969. godine. Kao i prethodnu partitu Oskar Sigmund poklonio ju je Mariji Imakulati Malinki. Skladana je kao i prethodno navedena u sedam stavaka, u trajanju od otprilike 22 minute.

I. Canto fermo in canone aumentato

Lento solenne e molto serioso

II. Canone alla Terza

Allegro

III. Canto fermo in alto

Allegro con fuoco

[7] Hauschka, Ernst R., Klaus-Peter Koch, Hans Schmidt-Mannheim, Thomas Stolle, i Heinrich Wimmer. *Oskar Sigmund.* Tutzing: Schneider. 1995. str. 111

[8] Malinka, s. Imakulata. »Obljetnice: Oskar Sigmund.« *Sveta Cecilija* 50 (4): 1980. str. 102.

[9] Malinka, s. Imakulata. »Naš glazbeni život: Franjo Dugan i Oskar Sigmund.« *Sveta Cecilija* 40 (4): 1970. str. 125-126.

IV. Aria

Lento espressivo

V. Lo staccato

Vivace

VI. Toccatina per pedali

Allegro giusto

VII. Fuga

Moderato maestoso

Praizveo ju je Erhard Kraus u Regensburgu 4. listopada 1970. godine[10], dok u nas vjerojatno još nije doživjela izvedbu.

5.4. Orgelpartita über eine geistliche Melodie von Albe Vidaković (Nebeskog dvora poslanik) (1974)

Orguljska partita na duhovnu melodiju Albe Vidakovića (Nebeskog dvora poslanik), nastala je 1974. godine, nakon Sigmundova ponovnoga boravka u Zagrebu, kao poklon Institutu za crkvenu glazbu povodom desete obljetnice osnivanja Instituta i smrti Albe Vidakovića. No osim Institutu, dva su primjerka poslana u Suboticu; jedan ranije spomenutomu biskupu M. Zvekanoviću i drugi Vidakovićevoj porodici.[11] Partita se sastoji od devet stavaka i traje otprilike 20 minuta.

I. Corale

Maestoso

II. Canto fermo in canone inverso

Allegro ben ritmico

III. Canto fermo in Soprano

Un poco lento

IV. Allegro risoluto

[10] Op. cit.

[11] Sigmund Milanoviću

V. Aria

Andante pensieroso

VI. Unisono

Vivace

VII. Canto fermo in Alto

Andante amabile

VIII. Canto fermo in Basso

Con fuoco

IX: Fuga a 4

Allegro moderato

Za navedeno djelo nisam pronašao zapis o praizvedbi.

5.5. Ostala Sigmundova djela na hrvatske motive

Hrvatske solo popjevke uz pratnju klavira komponirane na odabranu liriku Dobriše Cesarića nastale 1972. god. Zbirka se sastoji od 30 dvojezično uglazbljenih pjesama za različite glasove. Sigmund je prilikom dolaska u Zagreb osobno poklonio zbirku Dobriši Cesariću koji je kao dobar poznavatelj njemačkoga jezika prijevode svojih pjesama ocijenio dobrima.[12]

Mala zborna kantata za mješoviti zbor i orgulje na melodiju A. Vidakovića nastala je iste 1974. godine kada i partita na duhovnu melodiju Albe Vidakovića s kojom dijeli isti tematski materijal napjeva Nebeskog dvora poslanik.[13]

Pet pjesama (Dobriša Cesarić, Ernst R. Hauschka, Hubert Neufeld, Hermann Kuprian, Hans Linhardt) za bariton i klavir nastalih 1976. godine.[14]

[12] Malinka, s. Imakulata. »Obljetnice: Oskar Sigmund.« *Sveta Cecilija* 50 (4): 1980. str. 102.

[13] Stantić, Miroslav. »Povezanost Albe Vidakovića sa Stanislavom Preprekom i Lorandom Kilbertusom, skladateljima crkvene glazbe iz Vojvodine.« *Sveta Cecilija* 84 (3/4): 2014. str. 20.

[14] Martinjak, Miroslav. »Vijesti iz inozemstva: Oskar Sigmund, Regensburg.« *Sveta Cecilija* 57 (1): 1987. str. 21.

Narodi nam se za solo glas (ili puk) i orgulje napisan je 1977. godine, a izveden na Božić 1979. u Hrvatskome glazbenom zavodu u izvedbi *Collegiuma pro musica sacra*.[15]

Kirie eleison za mješoviti zbor i orgulje napisan 11. veljače 1981. god.

Šest pjesama za bas i klavir na pjesme Wolfganga Eschkera nastale su 1997. god. Dvije je godine prije Heinrich Wimmer u Zagrebačkoj katedrali održao koncert Sigmundovih djela u suradnji s Goetheovim institutom u Zagrebu[16] na čijemu je čelu tada bio spomenuti gospodin Eschker[17]. Tomu je događaju nazočio i Oskar Sigmund te je vjerojatno iz toga susreta iznjedrilo navedeno djelo.

Četiri pjesme na pjesme hrvatskih autora u njemačkome prepjevu Seada Muhamedagića za bas i klavir nastale 1997. godine.[18]

Četiri pjesme (obrada za alt i orgulje) na pjesme A. G. Matoša, Jure Kaštelana i Josipa Pupačića u njemačkome prepjevu Seada Muhamedagića nastale su 1997/98. godine.

Emmerig, Thomas. *Bayerischen Musiker-Lexikon Online.* https://bmlo.de/s1441/A1. 5. Spranj. 2022.

[15] Malinka, s. Imakulata. »Obljetnice: Oskar Sigmund.« *Sveta Cecilija* 50 (4): 1980. str. 102.

[16] Müller-Henning, Margarete, i Wimmer Heinrich. *Leben und Wirken des Komponisten Oskar Sigmund.* Kallmünz: Verlag Michael Laßleben. 2004. str. 48

[17] *Durieux.* http://durieux.hr/wordpress/authors/eschker-wolfgang/. 4. Srpanj. 2022.

[18] Emmerig, Thomas. *Bayerischen Musiker-Lexikon Online.* https://bmlo.de/s1441/A1. 5. Spranj. 2022.

6. ZAKLJUČAK

Iz svega se navedenoga može iščitati važnost i značaj Sigmundove glazbe ne samo za hrvatsku nego i za svjetsku glazbenu tradiciju. Uzmemo li u obzir njegov cjelokupni stvaralački opus koji broji gotovo 300 kompozicija za različite vokalne i instrumentalne sastave ili se uzme u obzir samo dio njegova opusa kojim je uronio u hrvatsko glazbeno i literarno blago i usporedi ga se s dostupnim informacijama o njegovu životu i radu na internetskim stranicama poput njemačke *Wikipedije* i slično, odmah se može uočiti golem raskorak između širine njegova opusa i fragmentiranosti bibliografskih natuknica, dok se opus posvečen hrvatskim temama ni ne spominje.

Zbog toga je i glavna zadaća ovoga rada bila da uz pomoć kratkoga presjeka života i stvaralaštva Oscara Sigmunda te digitalno prepisanoga i uređenoga notnog materijala priložena radu potakne interes za daljnje istraživanje i sistematizaciju, ali i izvođenje ove glazbe. Svojim nas je radom Oskar Sigmund na osobit način zadužio ukazujući nam na vrijednost i potencijal našega kulturnog blaga. Najmanje kako mu možemo uzvratiti je tako da ne dopustimo da njegova djela padnu u zaborav, nego da im damo dostojno mjesto u koncertnim programima kakvo im i pripada.

LITERATURA

Andreis, Josip. 1977. *Muzička enciklopedija.* Uredio Krešimir Kovačević. Svez. III. III svez. Zagreb: Leksikografski zavod FNRJ.

2022. *Durieux.* 4. Srpanj. http://durieux.hr/wordpress/authors/eschker-wolfgang/.

Emmerig, Thomas. 2022. *Bayerischen Musiker-Lexikon Online.* 5. Spranj. https://bmlo.de/s1441/A1.

Hader, Wolfram. 2022. *Laurentius-Musikverlag.* 30. Lipanj. https://www.laurentius-musikverlag.de/musik-des-20-21-jahrhunderts/oskar-sigmund/.

Hauschka, Ernst R., Klaus-Peter Koch, Hans Schmidt-Mannheim, Thomas Stolle, i Heinrich Wimmer. 1995. *Oskar Sigmund.* Tutzing: Schneider.

Malinka, s. Imakulata. 1970. »Naš glazbeni život: Franjo Dugan i Oskar Sigmund.« *Sveta Cecilija* 40 (4): 125-126.

Malinka, s. Imakulata. 1980. »Obljetnice: Oskar Sigmund.« *Sveta Cecilija* 50 (4): 102.

Martinjak, Miroslav. 1987. »Vijesti iz inozemstva: Oskar Sigmund, Regensburg.« *Sveta Cecilija* 57 (1): 21.

Müller-Henning, Margarete, i Wimmer Heinrich. 2004. *Leben und Wirken des Komponisten Oskar Sigmund.* Kallmünz: Verlag Michael Laßleben.

Schipperges, Thomas. 2022. *MGG Online.* Uredio Laurenz Lütteken. 21. Lipanj. https://www.mgg-online.com/mgg/stable/13540.

Sigmund, Oskar. Milanoviću, Anđelku. 15. listopada 1974., Regensburg - iz arhiva subotičke katedrale ustupio mo. Miroslav Stantić, zborovođa i orguljaš

Stantić, Miroslav. 2014. »Povezanost Albe Vidakovića sa Stanislavom Preprekom i Lorandom Kilbertusom, skladateljima crkvene glazbe iz Vojvodine.« *Sveta Cecilija* 84 (3/4): 14-20.

PRILOZI

Prilog 1: Pismo Oskara Sigmunda maestru Milanoviću

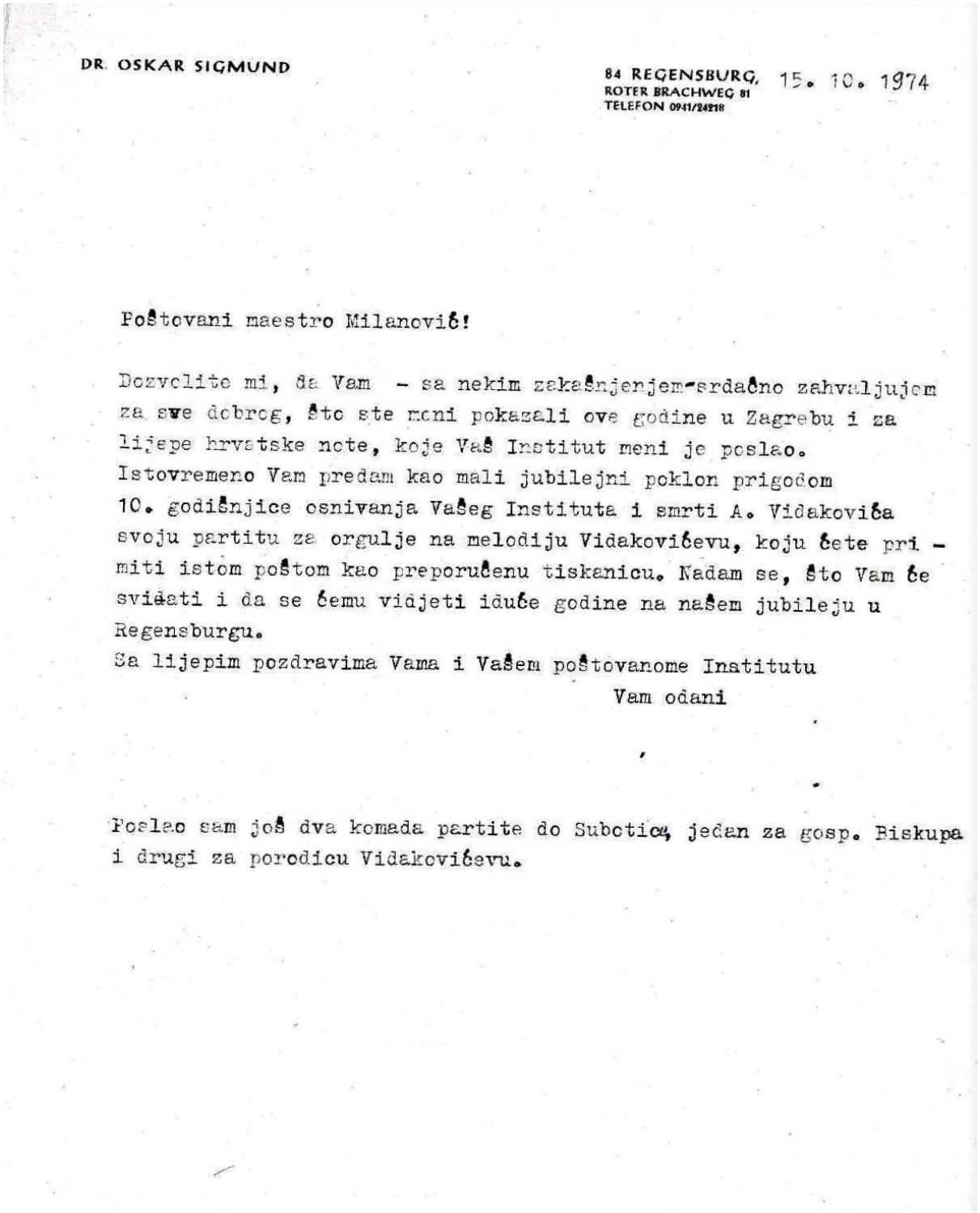

DR. OSKAR SIGMUND

84 REGENSBURG, 15. 10. 1974
ROTER BRACHWEG 81
TELEFON 0941/24218

Poštovani maestro Milanović!

Dozvolite mi, da Vam - sa nekim zakašnjenjem-srdačno zahvaljujem za sve dobro, što ste meni pokazali ove godine u Zagrebu i za lijepe hrvatske note, koje Vaš Institut meni je poslao. Istovremeno Vam predam kao mali jubilejni poklon prigodom 10. godišnjice osnivanja Vašeg Instituta i smrti A. Vidakovića svoju partitu za orgulje na melodiju Vidakovićevu, koju ćete pri - miti istom poštom kao preporučenu tiskanicu. Nadam se, što Vam će svidati i da se ćemu vidjeti iduće godine na našem jubileju u Regensburgu.
Sa lijepim pozdravima Vama i Vašem poštovanome Institutu

Vam odani

Poslao sam još dva komada partite do Subotica, jedan za gosp. Biskupa i drugi za porodicu Vidakovićevu.

Prilog 2:

Oskar Sigmund

Orgelpartita
über ein kroatisches Osterlied
(Uskrsnu Isus doista)
(1969)

I. Tertia die
(Corale)

II. Passus pro nobis
(Canto fermo in canone aumentato)

III. Alpha et Omega
(Canto fermo in canone cancrizante)

IV. Sepultus
(Canto fermo inverso in canone e con un altro canone)

V. Spiritus
(Unisono)

VI. Et resurrexit
(Canto fermo in tenore)

VII. Alleluja
(Fuga)

I

Tertia die

(Corale)

Oskar Sigmund

Solenne

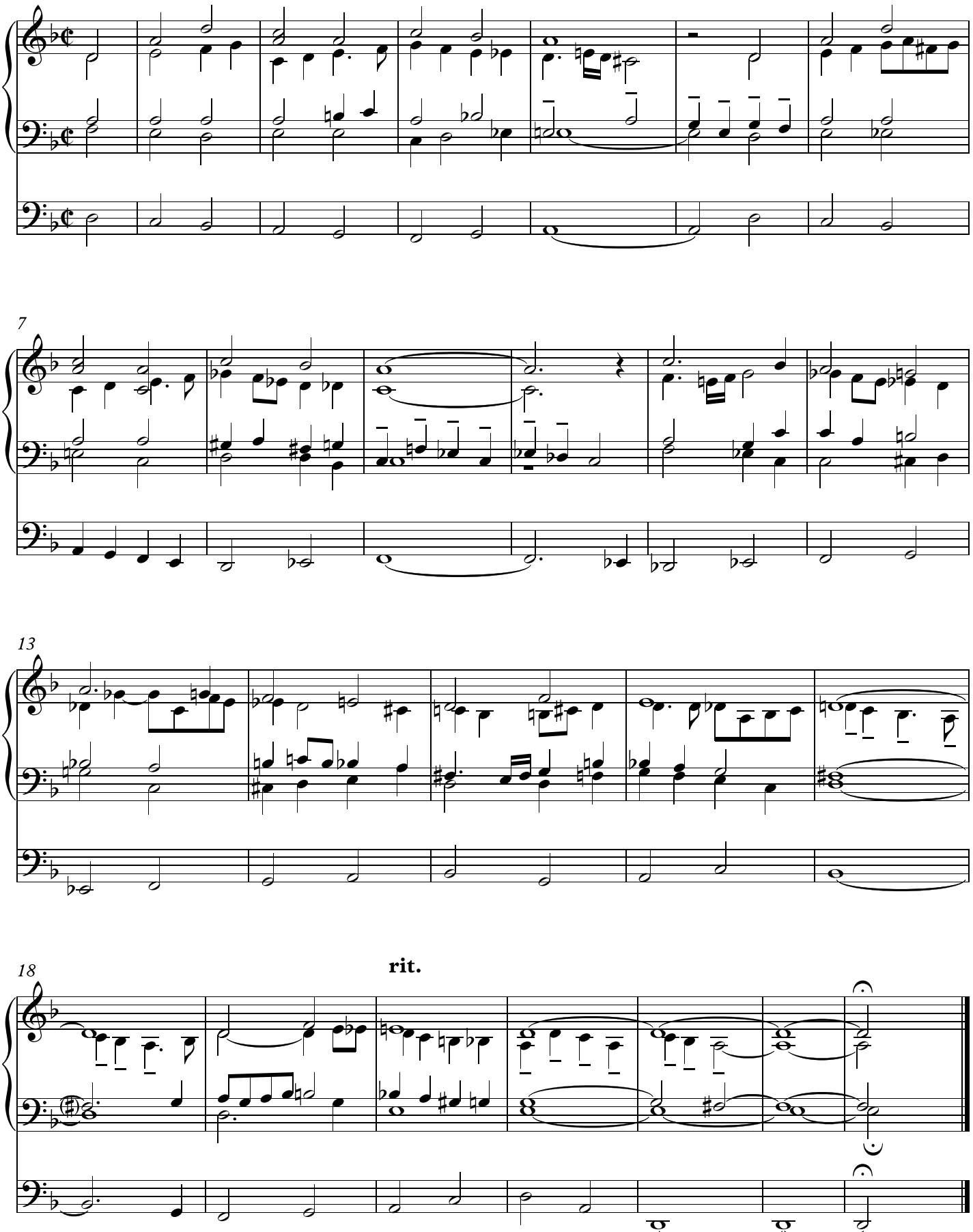

II

Passus pro nobis

(Canto fermo in canone aumentato)

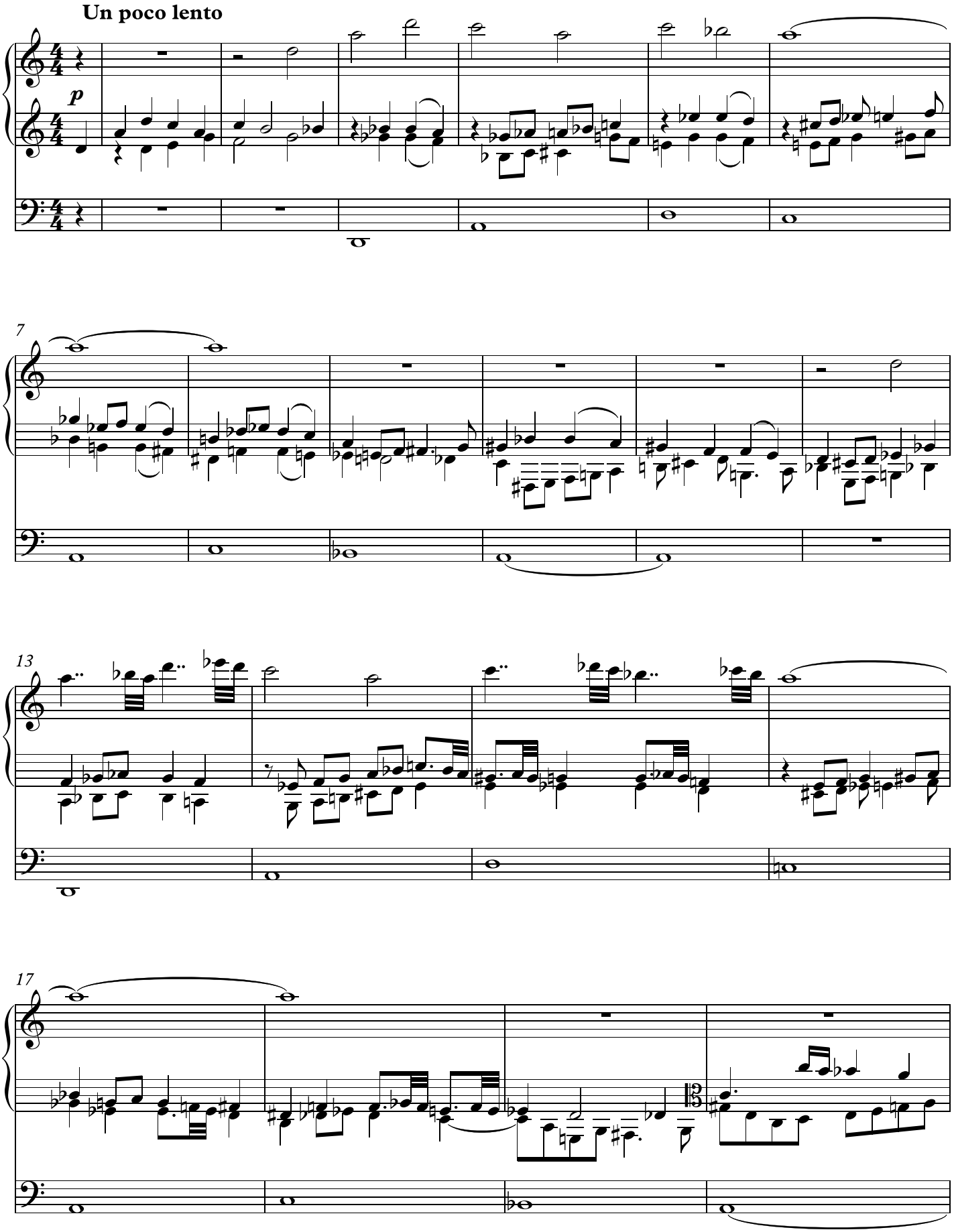

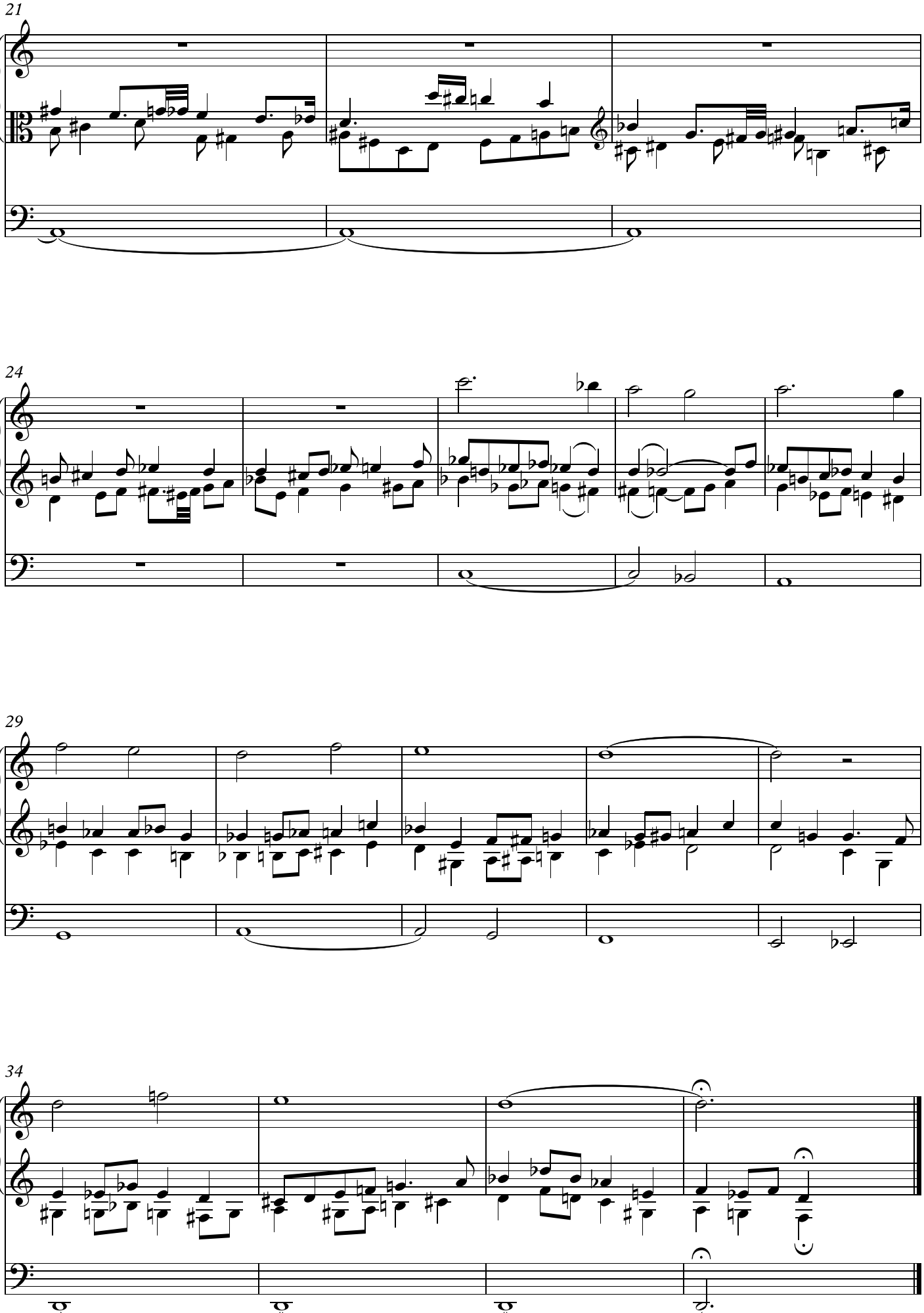
21
24
29
34

III

Alpha et Omega

(Canto fermo in canone cancrizante)

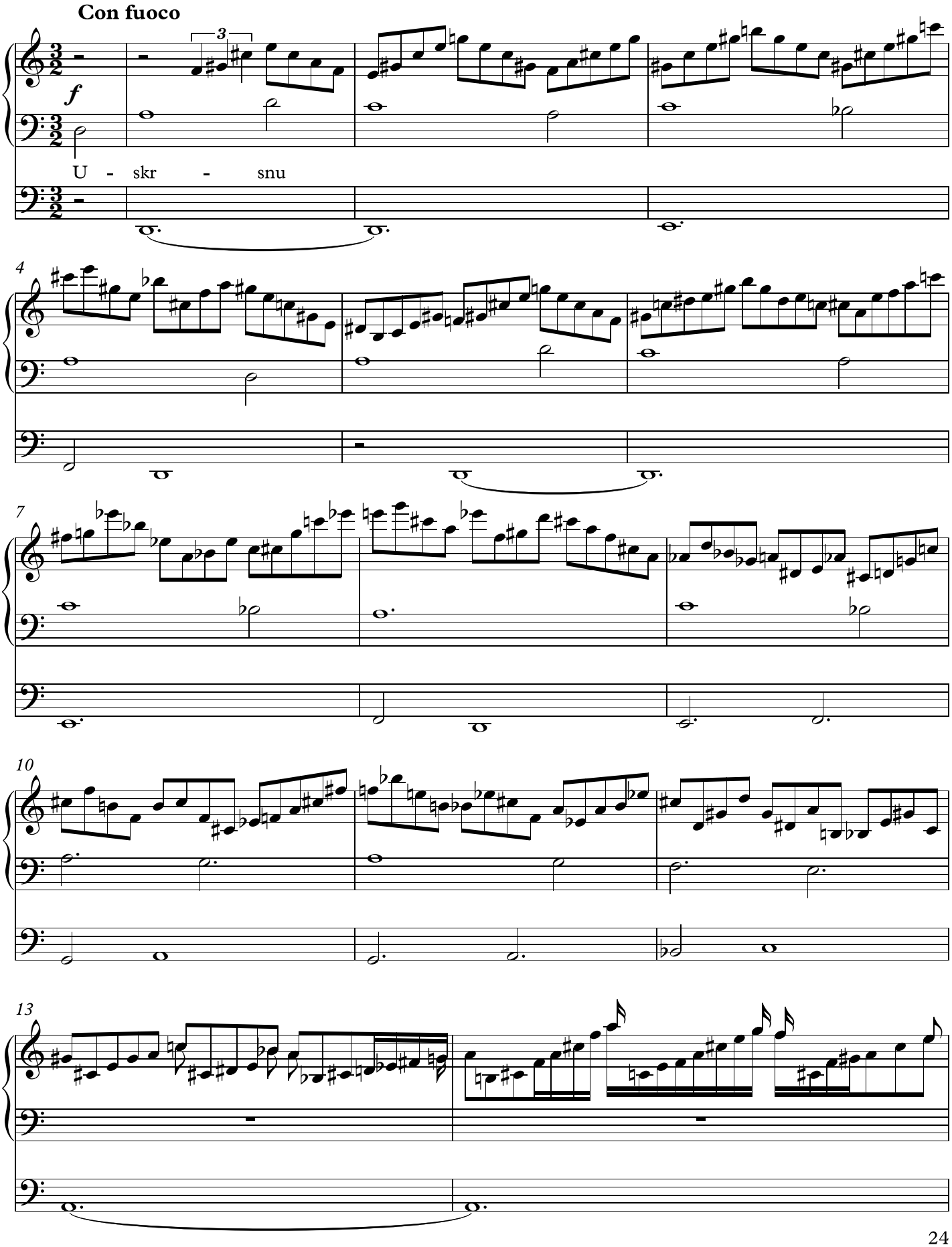

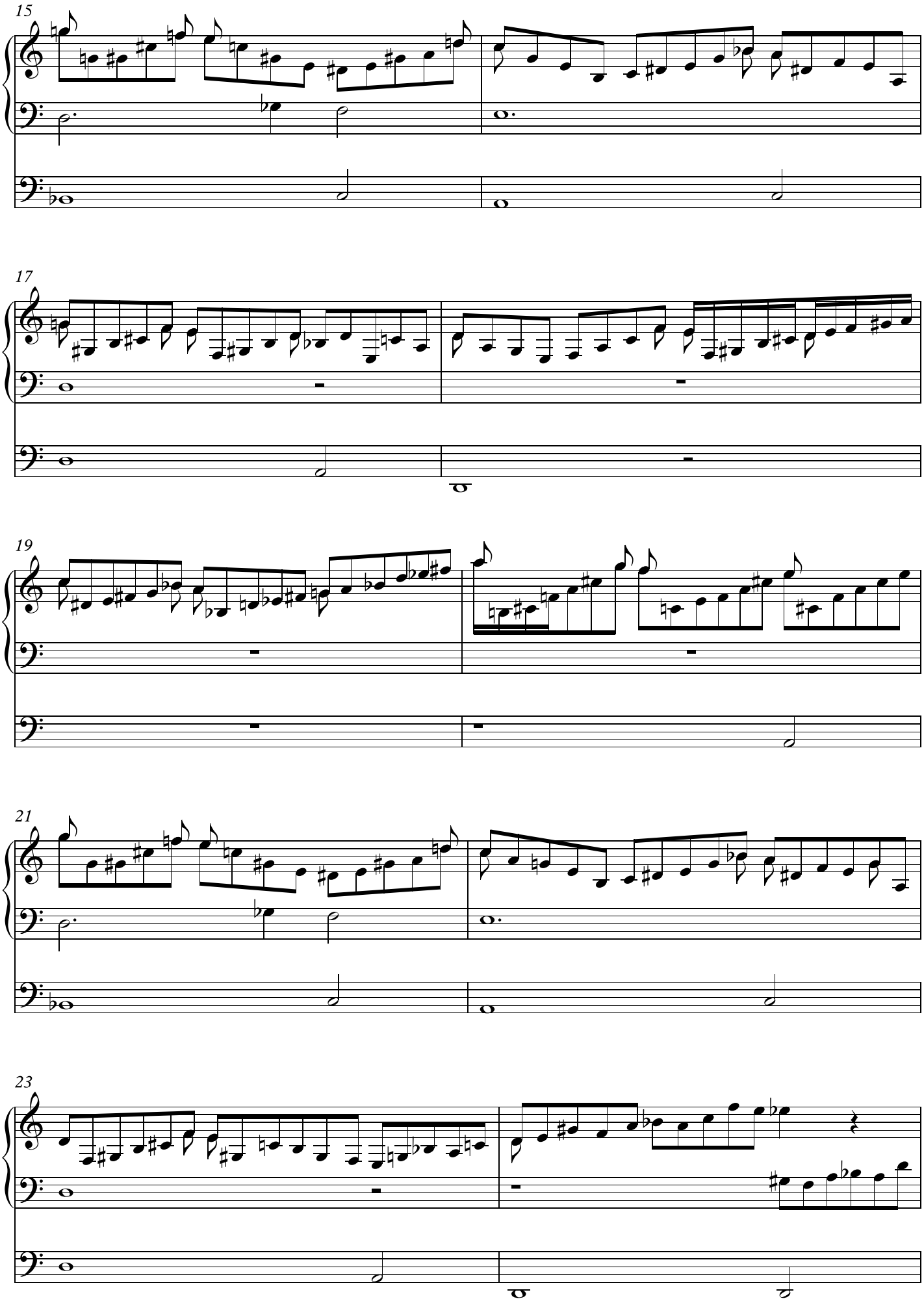
15
17
19
21
23

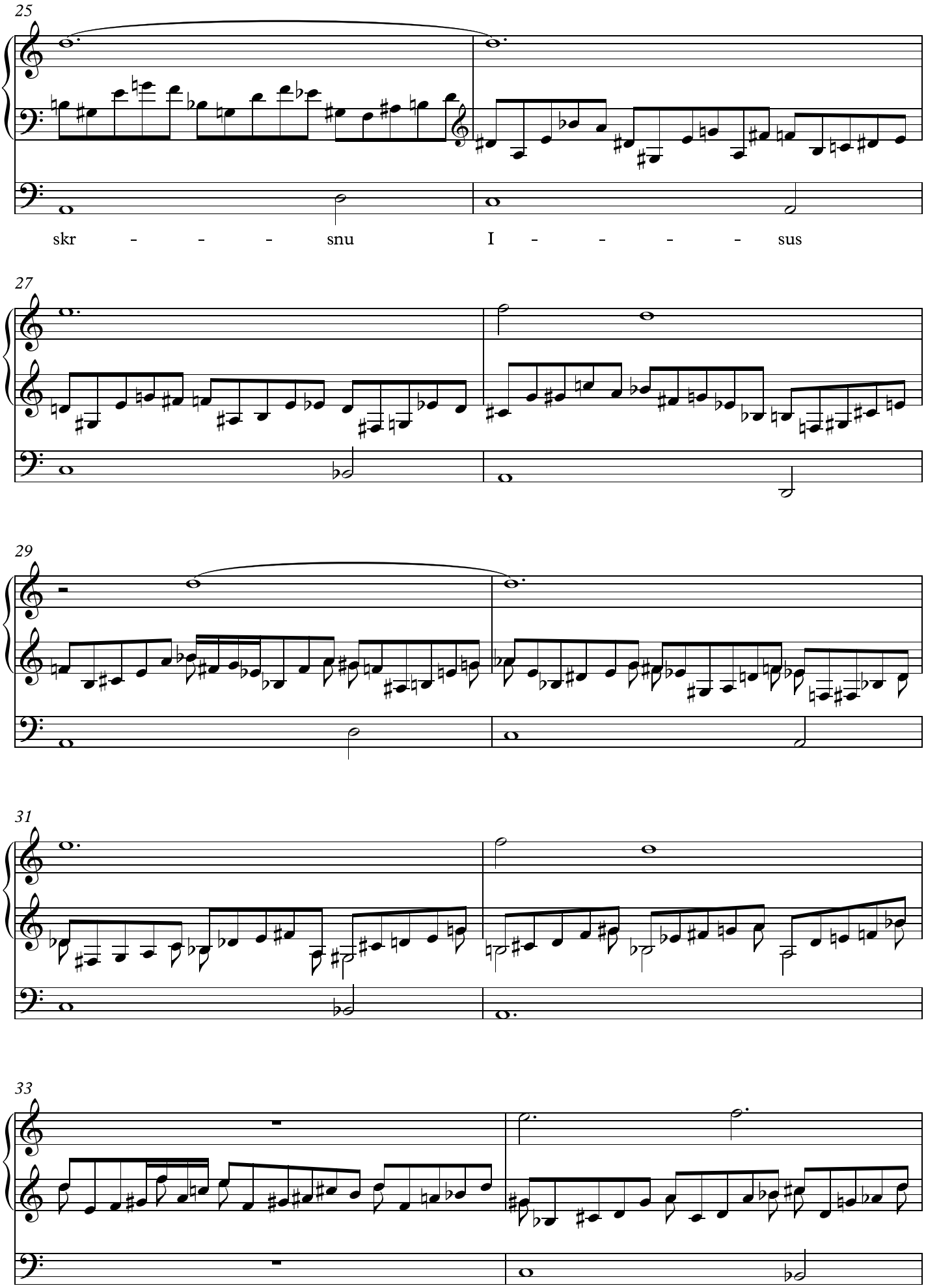
25
skr - - - snu
I - - - - sus
27
29
31
33

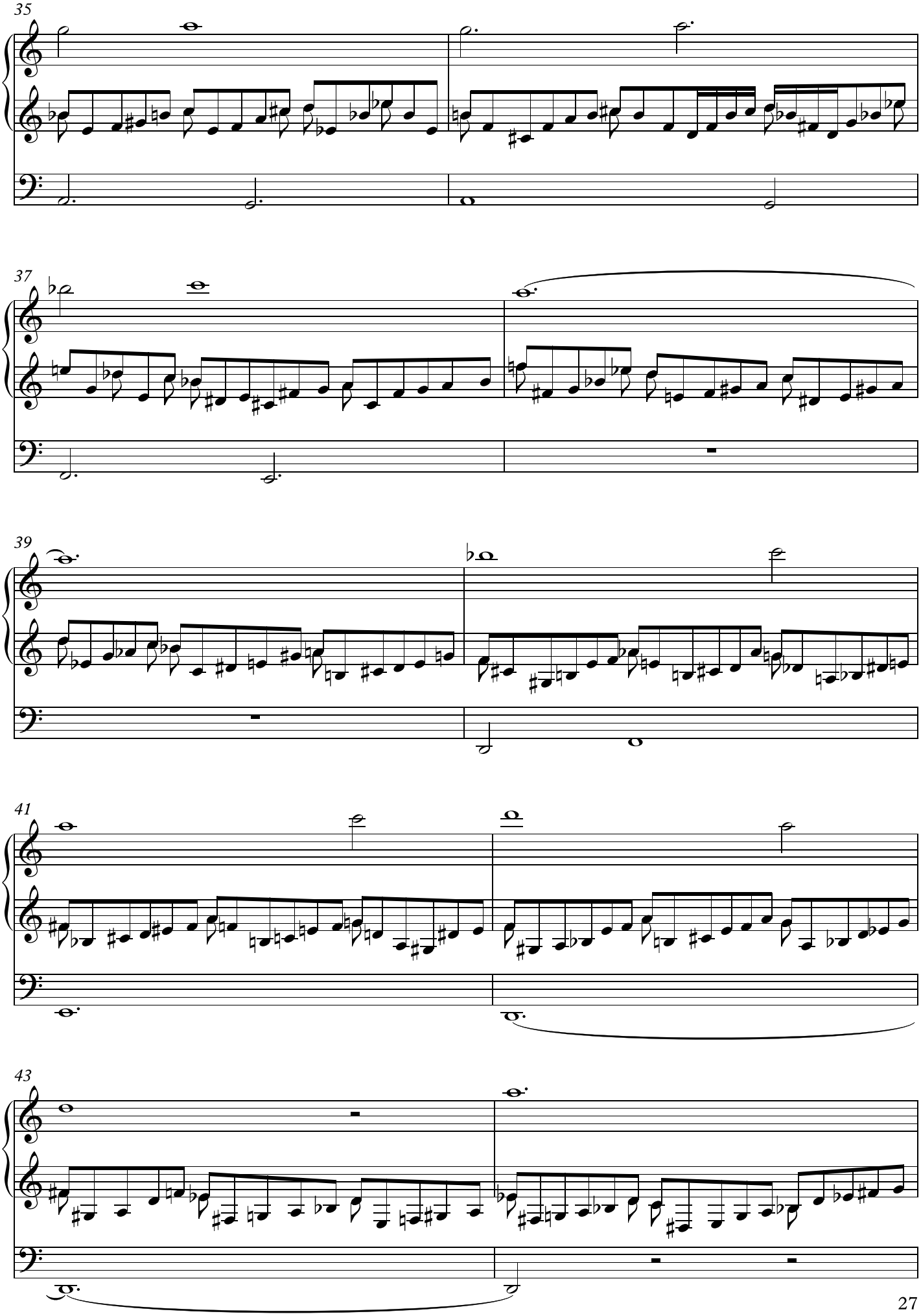
35
37
39
41
43

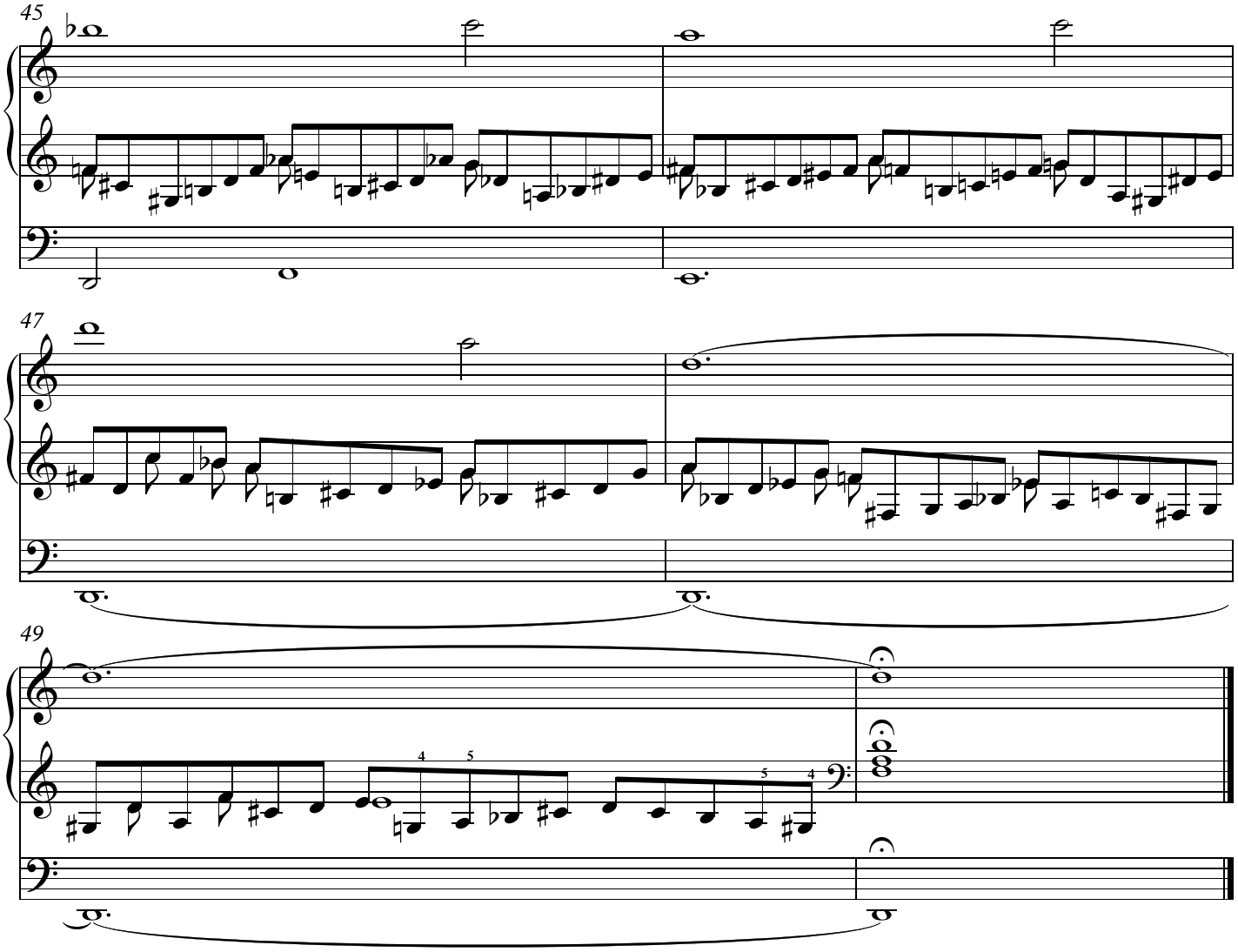
45
47
49

IV

Sepultus

(Canto fermo inverso in canone e con un altro canone)

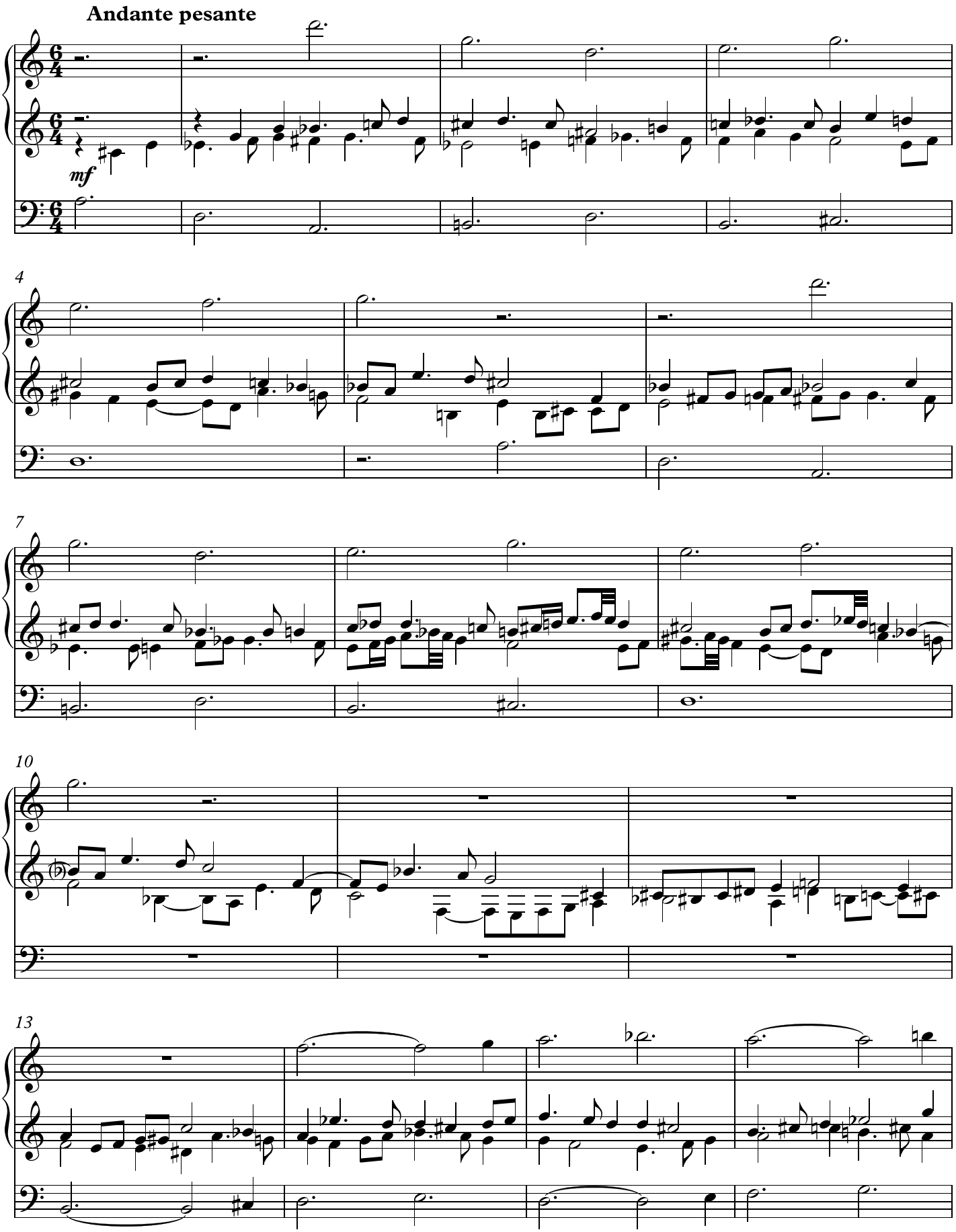

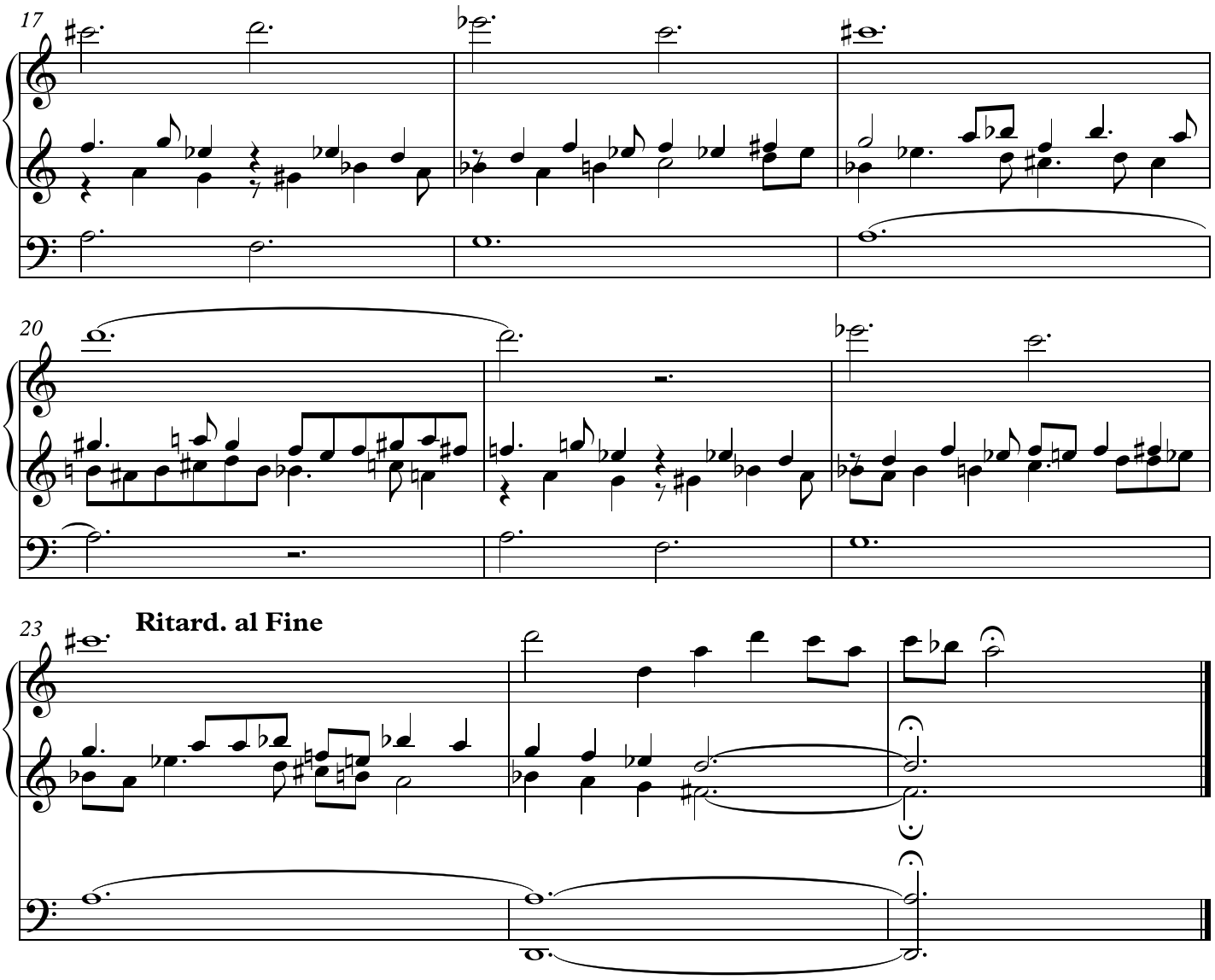
17
20
23
Ritard. al Fine

V
Spiritus
(Unisono)

Allegro con spirito

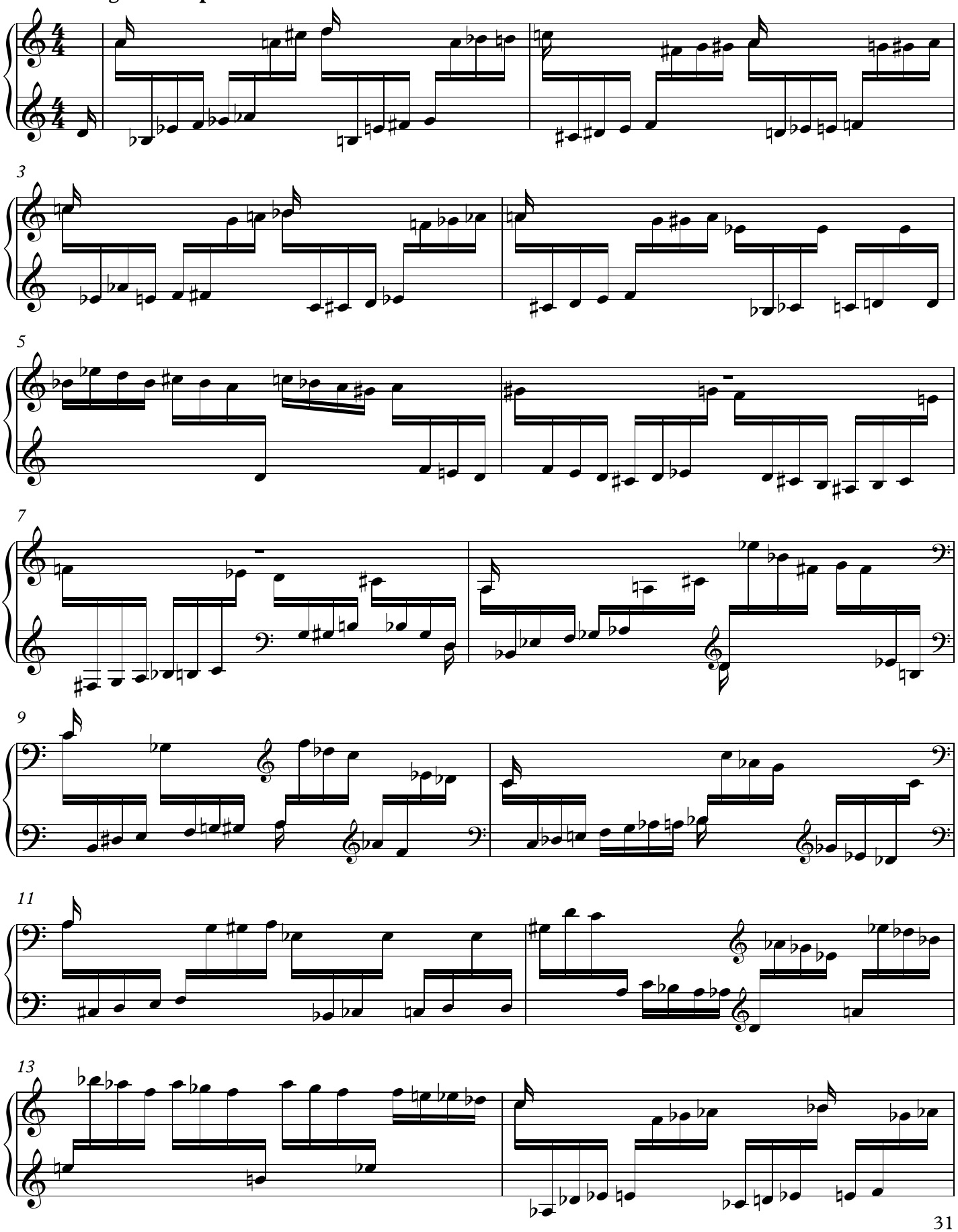

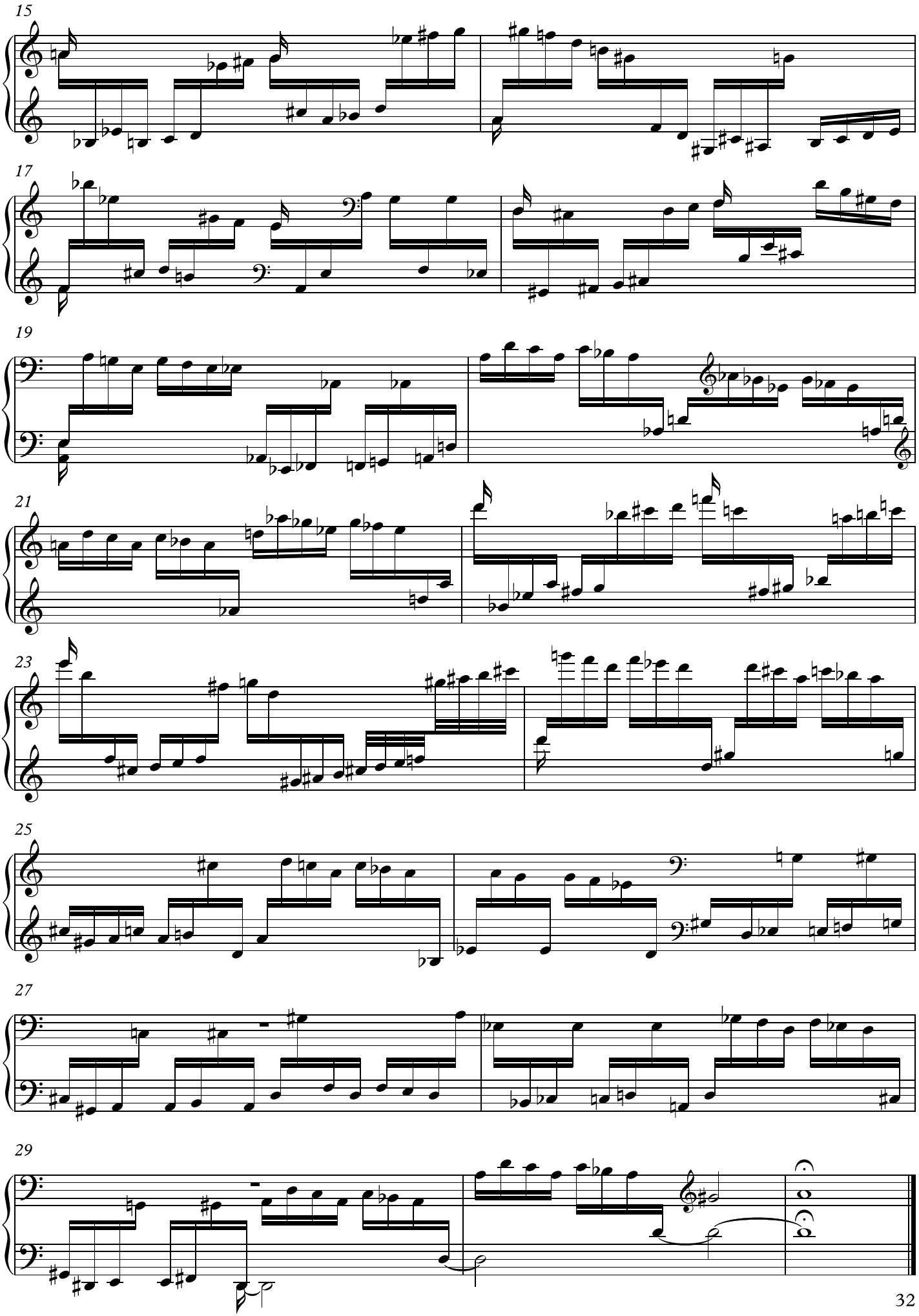
15
17
19
21
23
25
27
29

VI

Et resurrexit

(Canto fermo in tenore)

Moderato maestoso

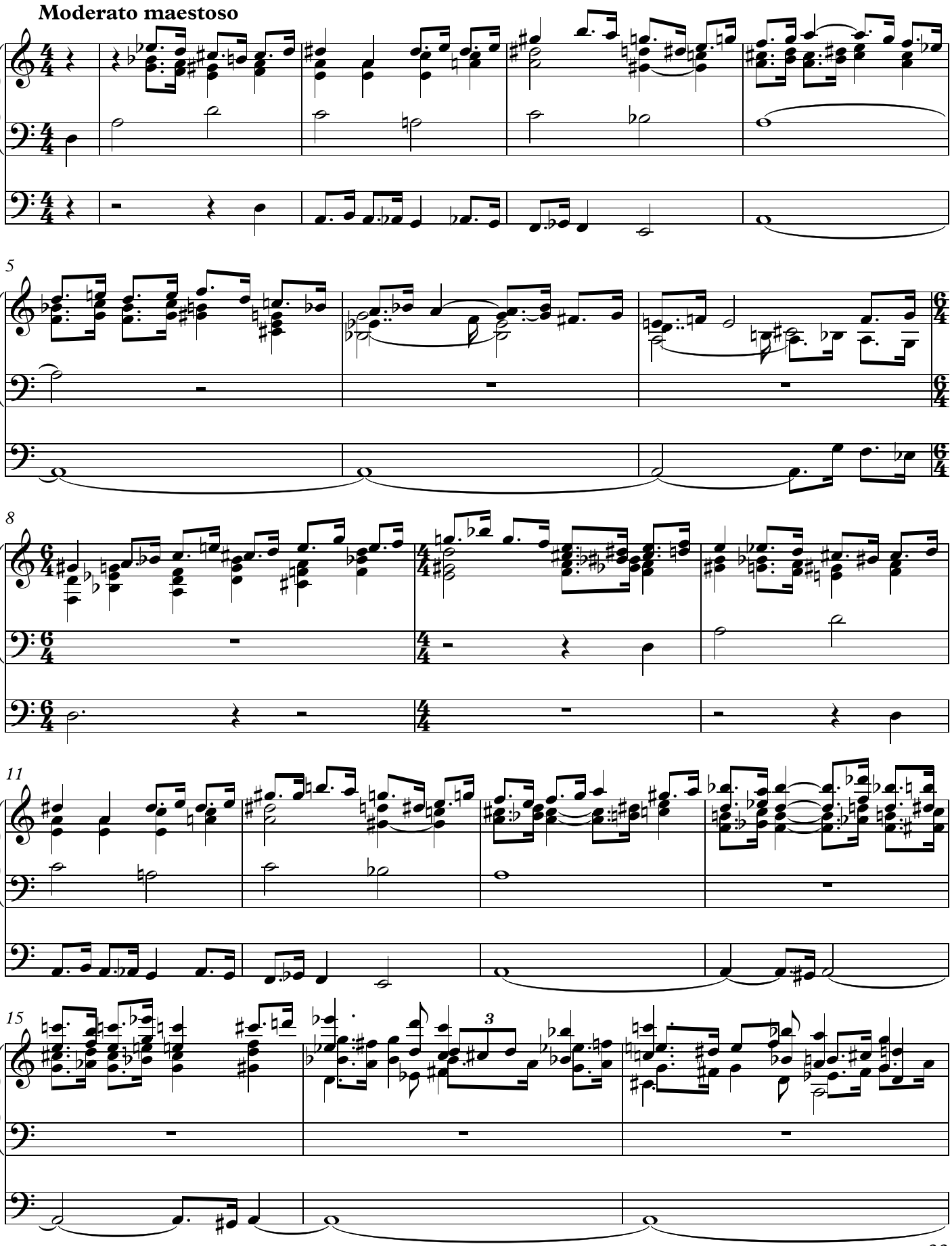

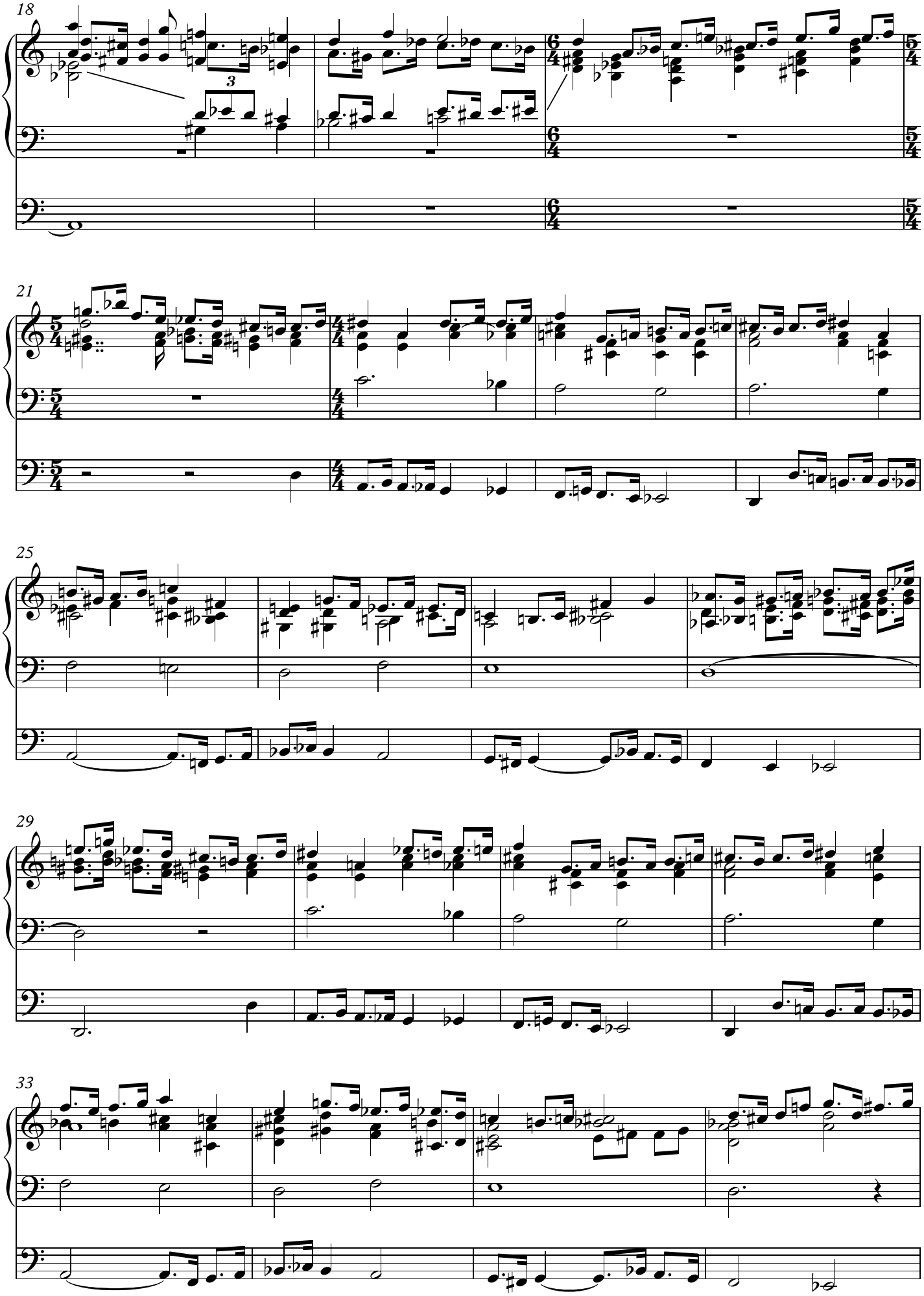
18
3
21
25
29
33

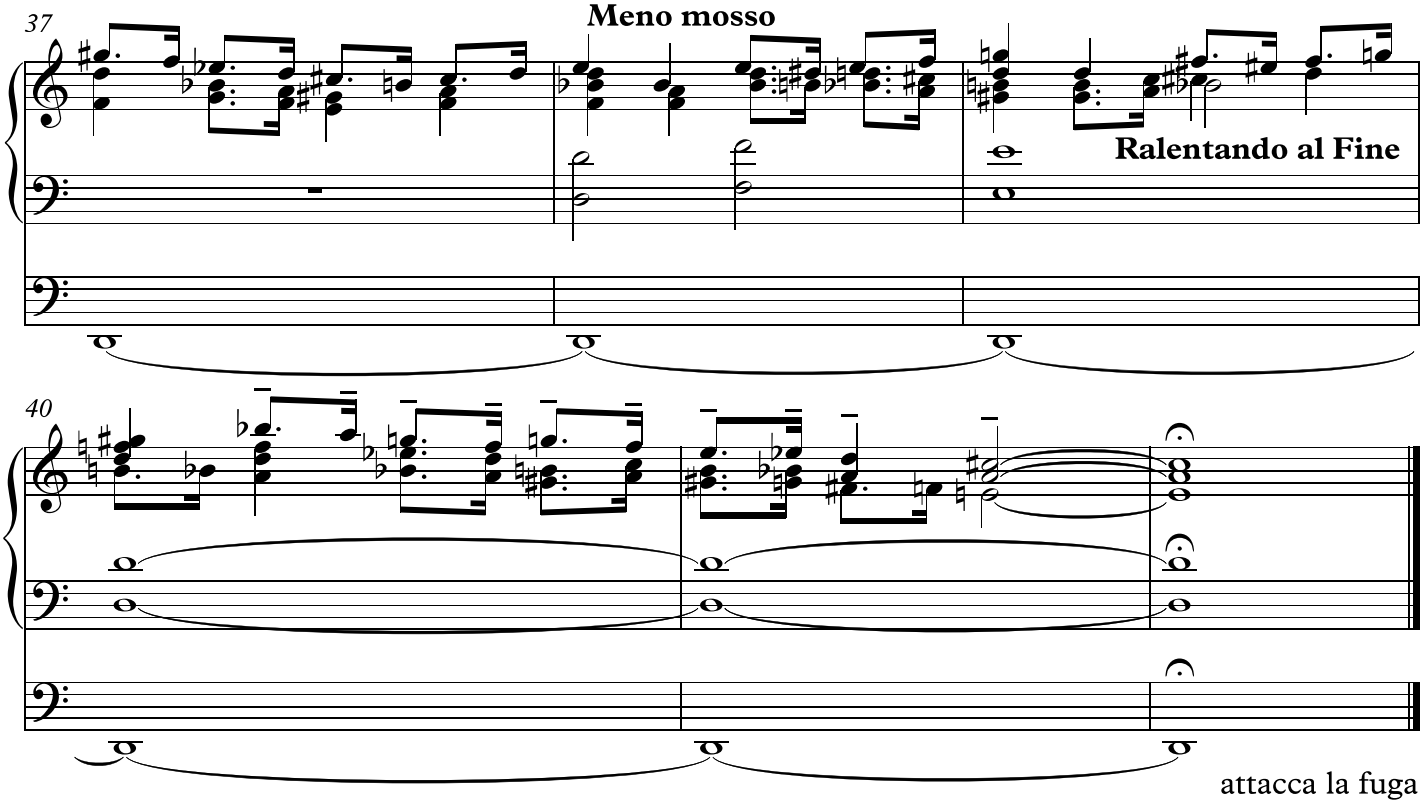

attacca la fuga

VII
Alleluja
(Fuga)

Allegro moderato

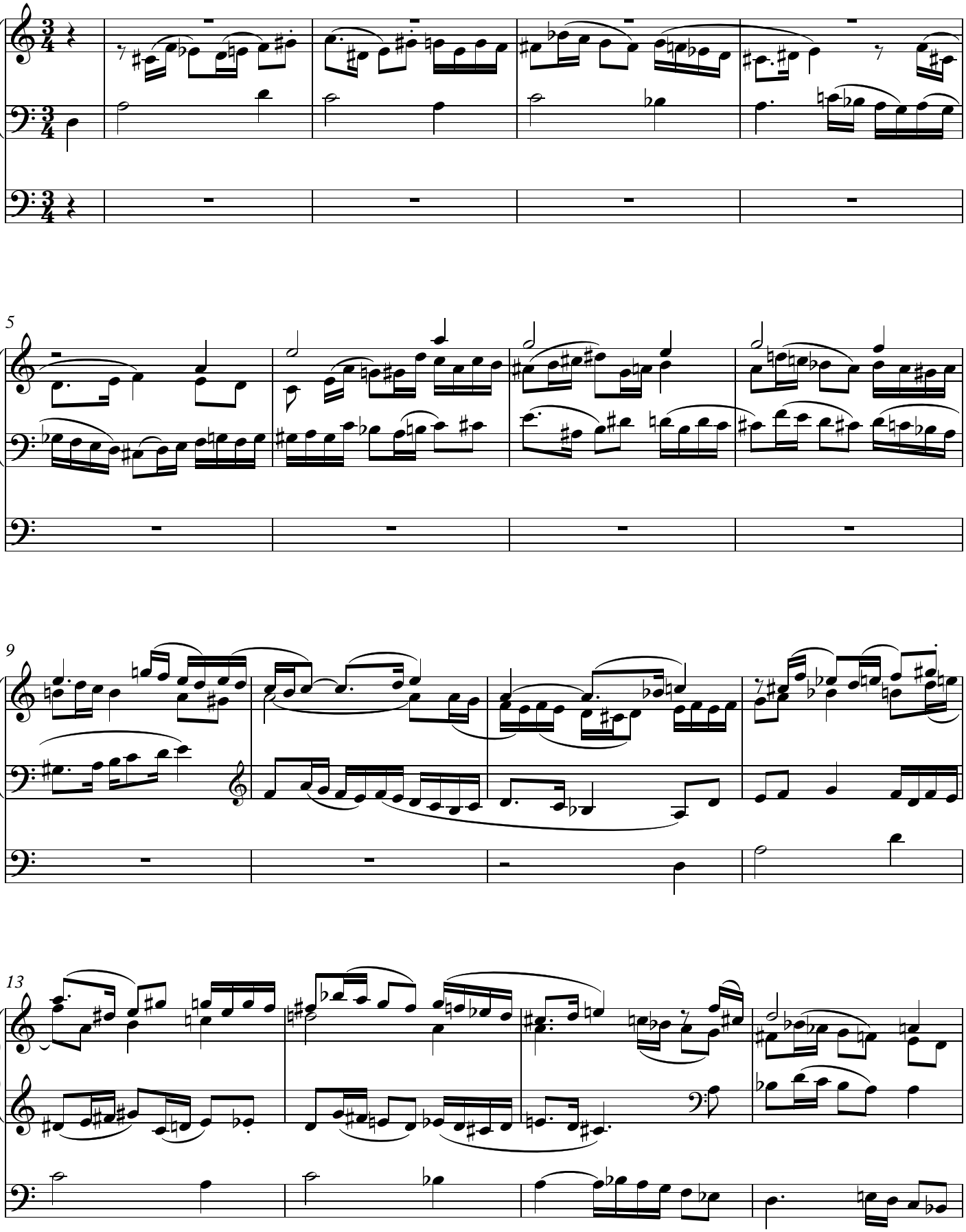

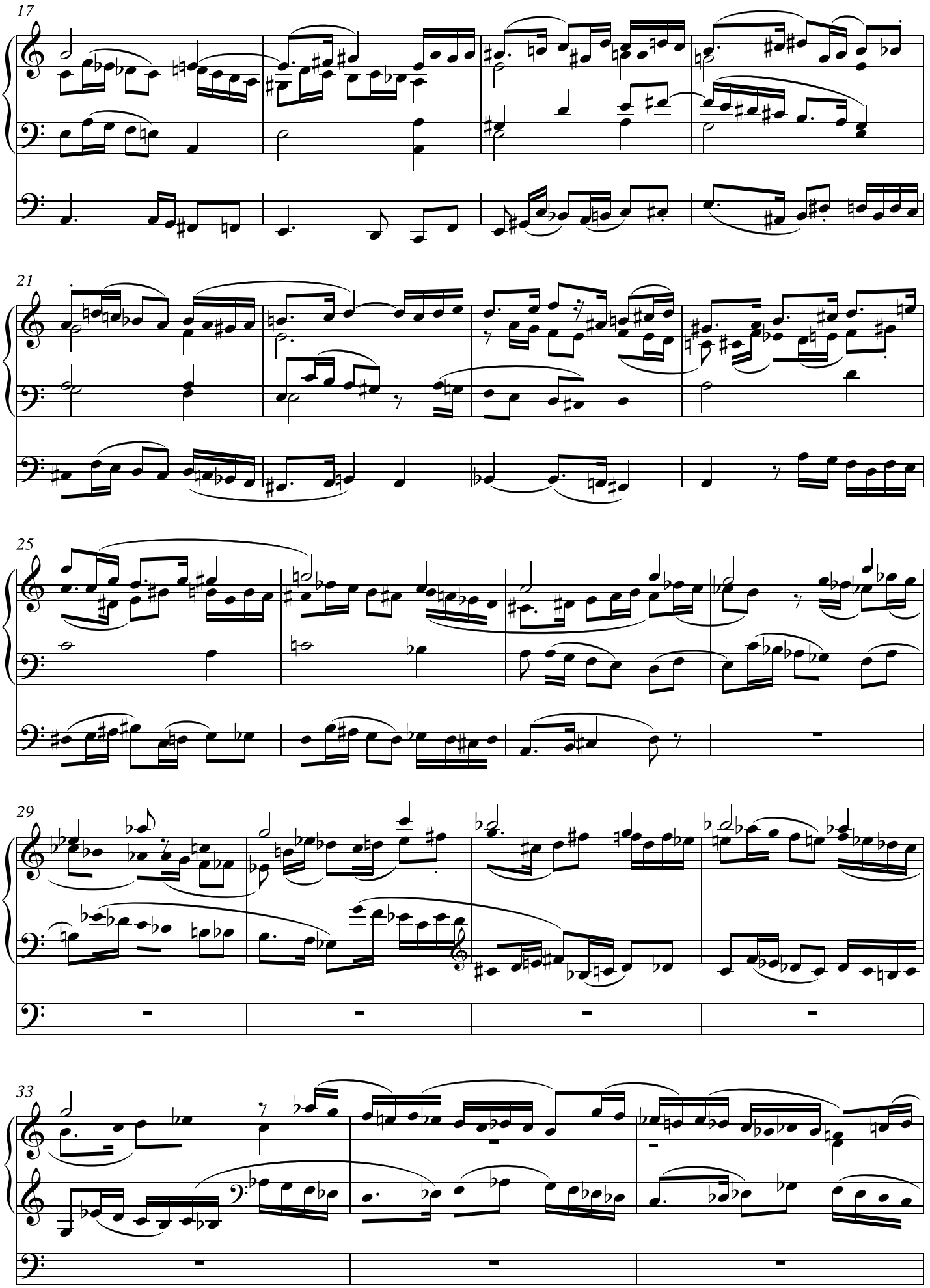
17
21
25
29
33

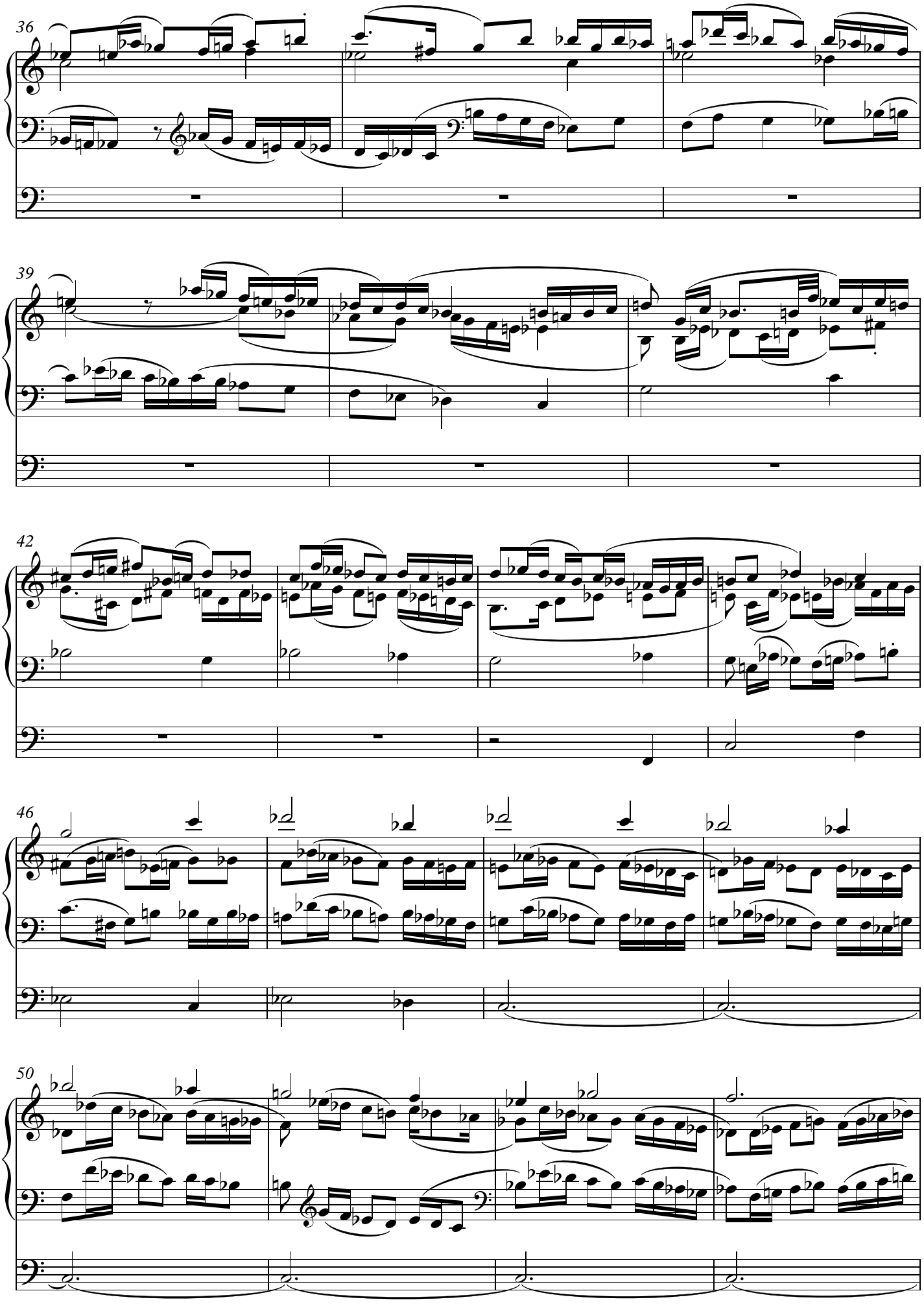
36
39
42
46
50

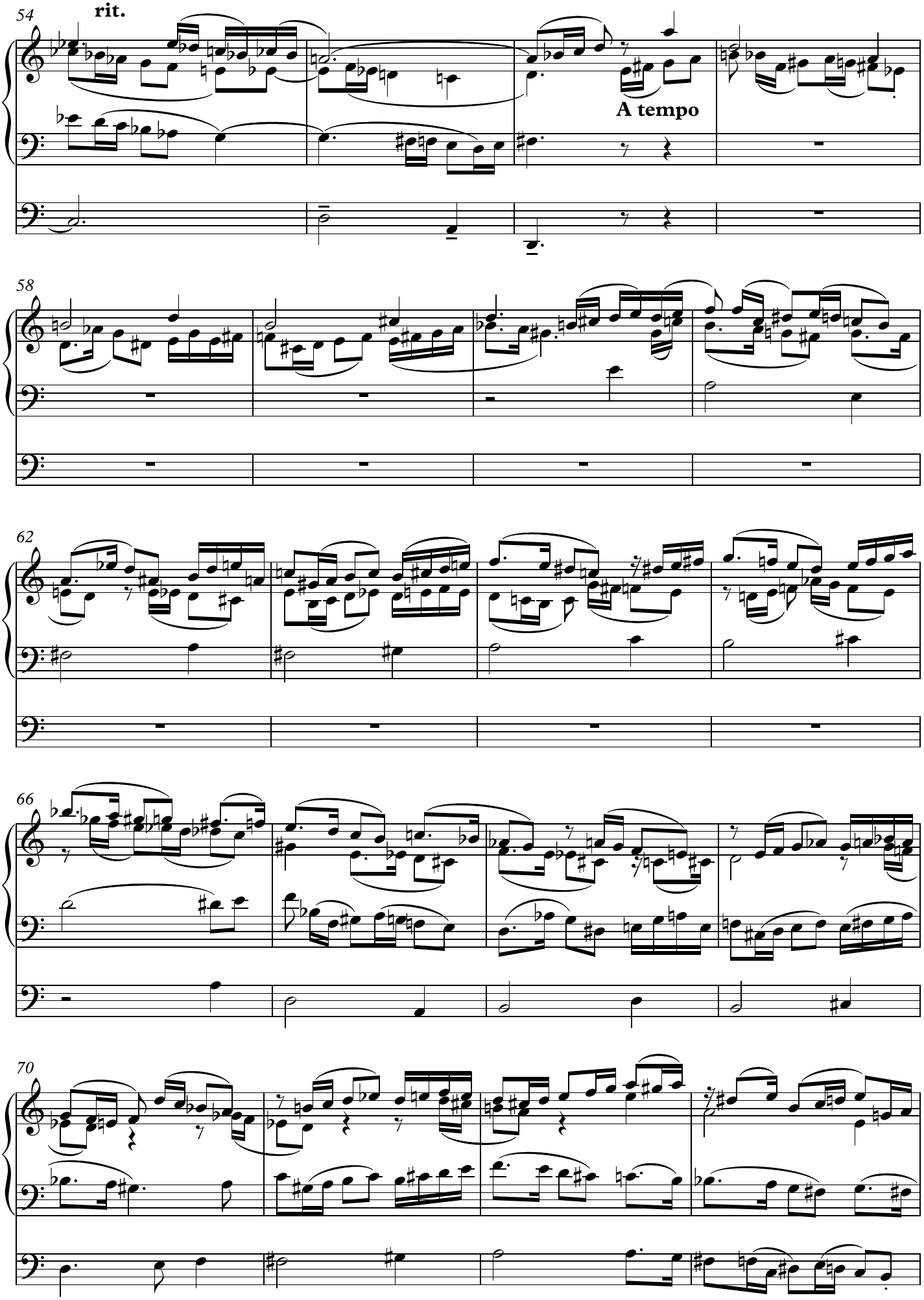
54
rit.
A tempo
58
62
66
70

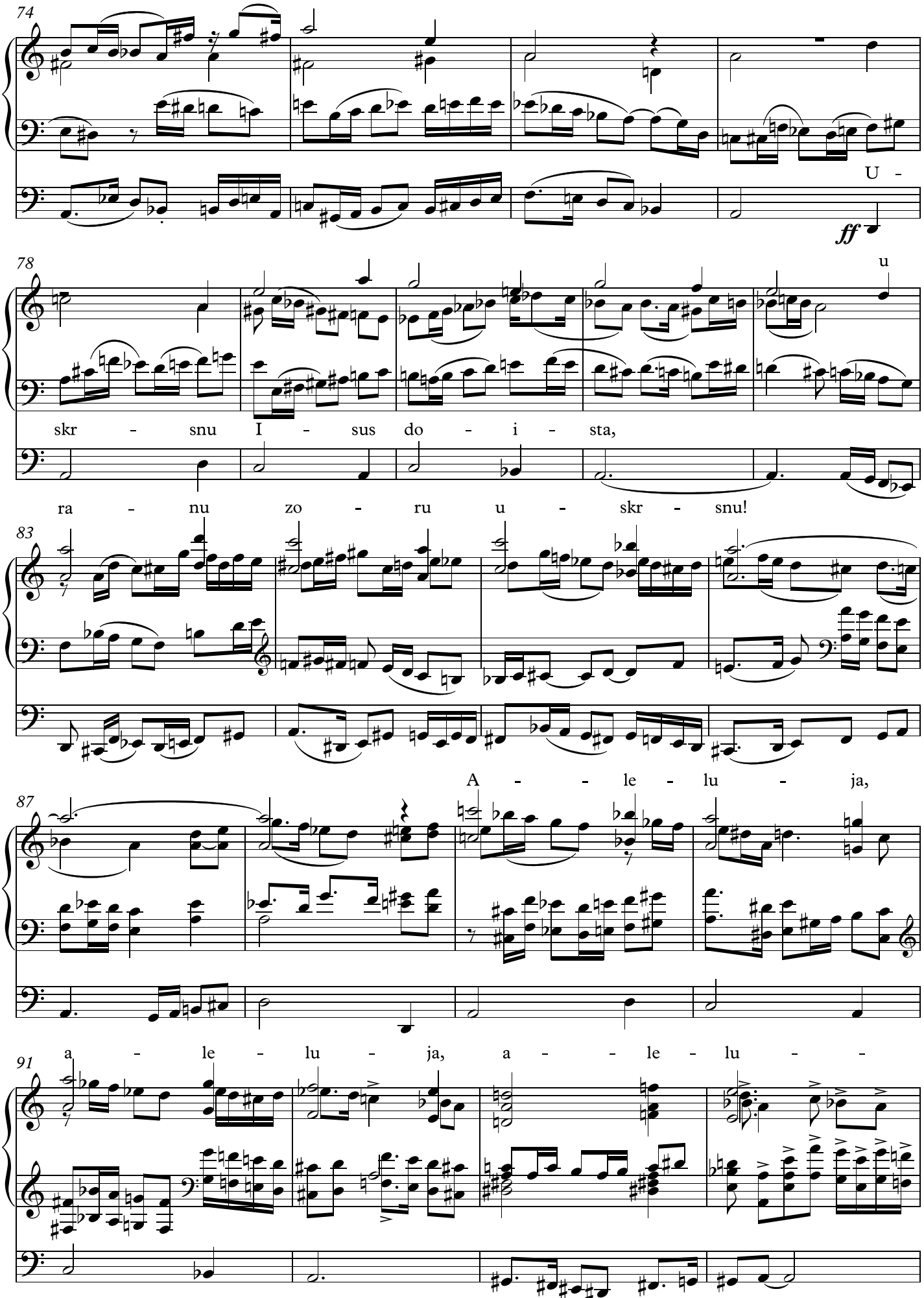
74
U -
ff
78
u
skr - snu I - sus do - i - sta,
ra - nu zo - ru u - skr - snu!
83
A - - le - lu - ja,
87
a - le - lu - ja, a - - le - lu -
91

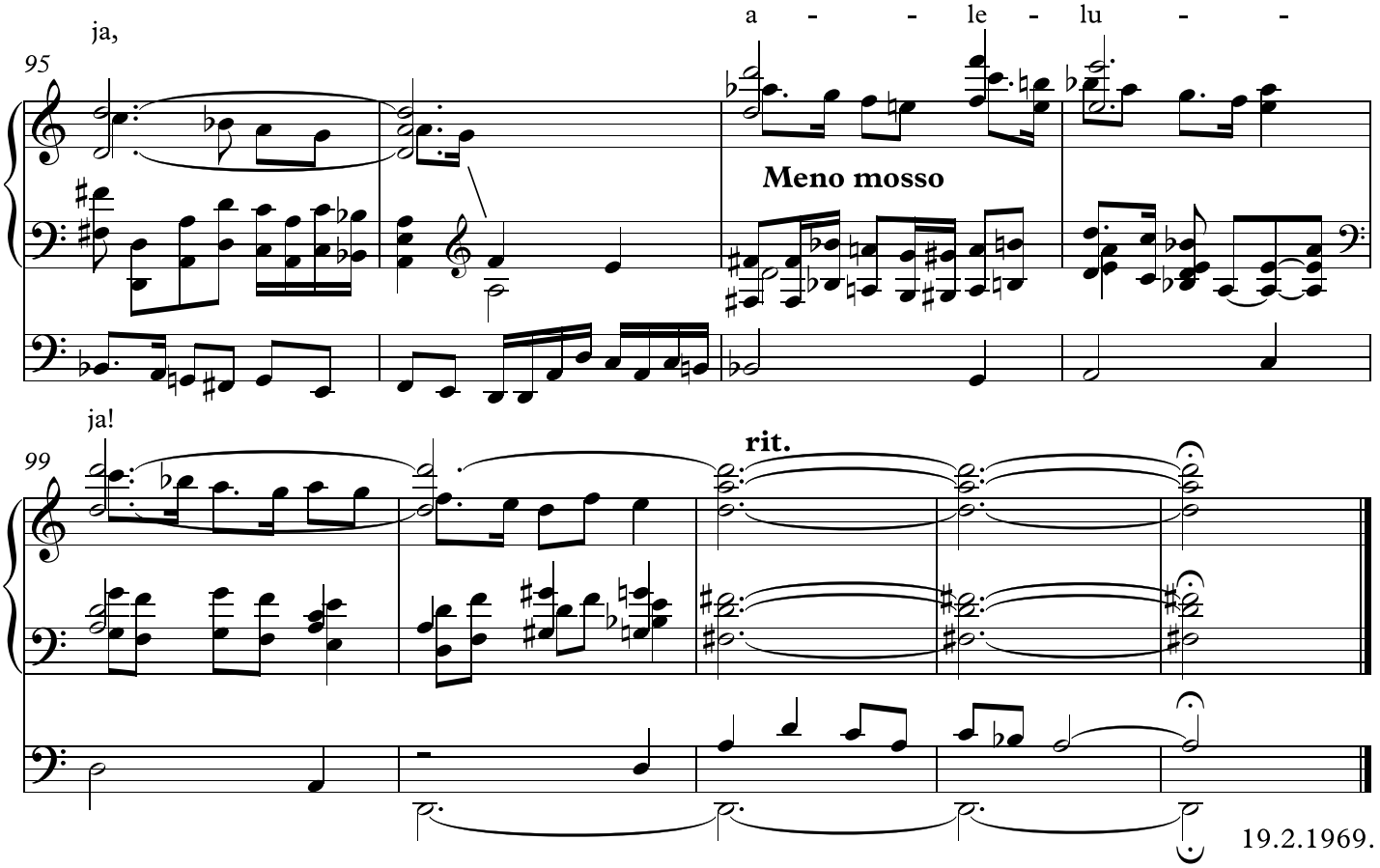
ja,
a - - le - lu - -
95
Meno mosso
ja!
99
rit.
19.2.1969.

Prilog 3:

Oskar Sigmund

Orgelpartita
über eine geistliche Melodie
von
Franjo Dugan
(Kako krasno svršuje se)
(1969)

I. Canto fermo in canone aumentato
Lento solenne e molto serioso

II. Canone alla Terza
Allegro

III. Canto fermo in alto
Allegro con fuoco

IV. Aria
Lento espressivo

V. Lo staccato
Vivace

VI. Toccatina per pedali
Allegro giusto

VII. Fuga
Moderato maestoso

Anhang (Corale)

I
Canto fermo in canone aumentato

Lento solenne e molto serioso (𝅗𝅥=ca 76)

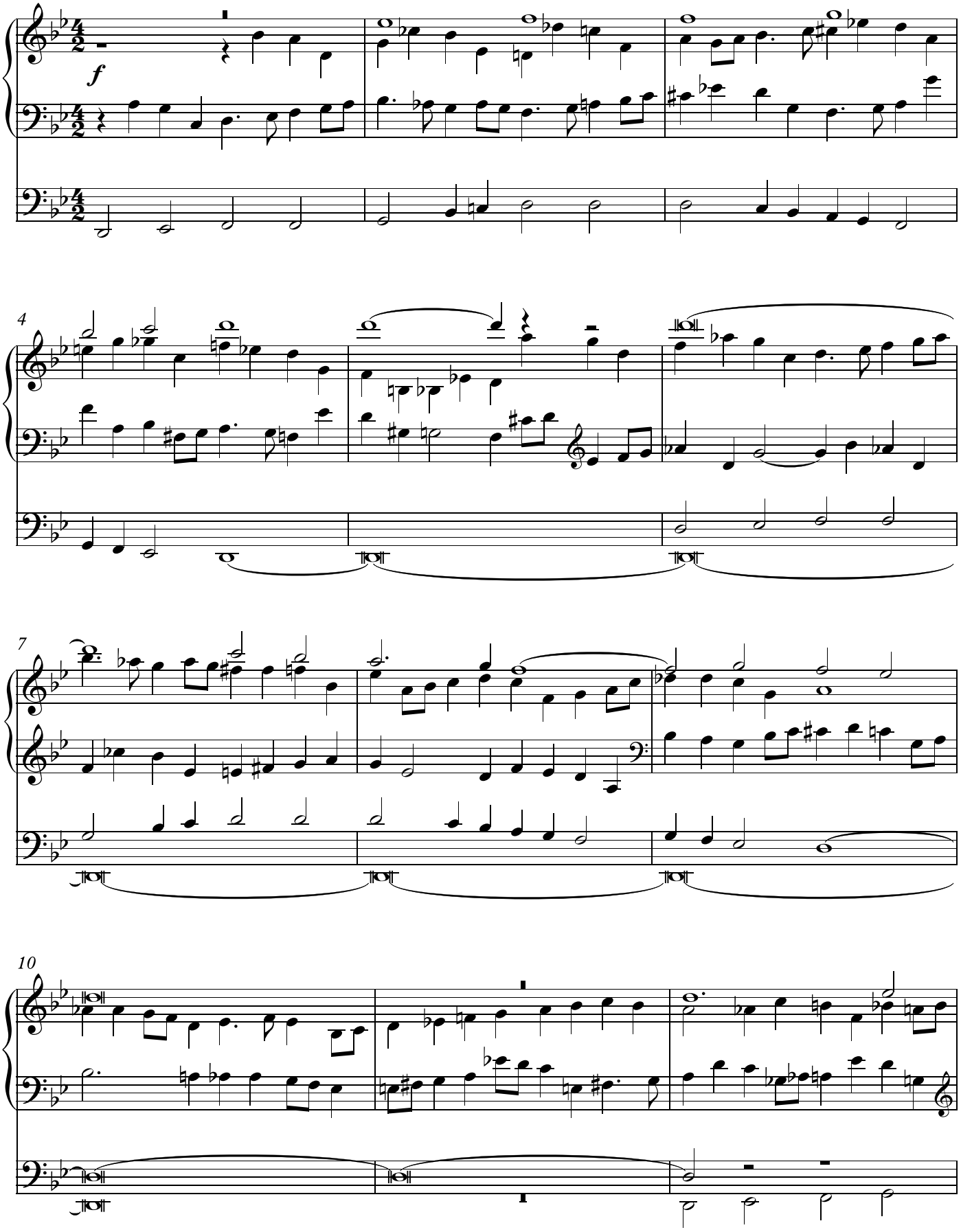

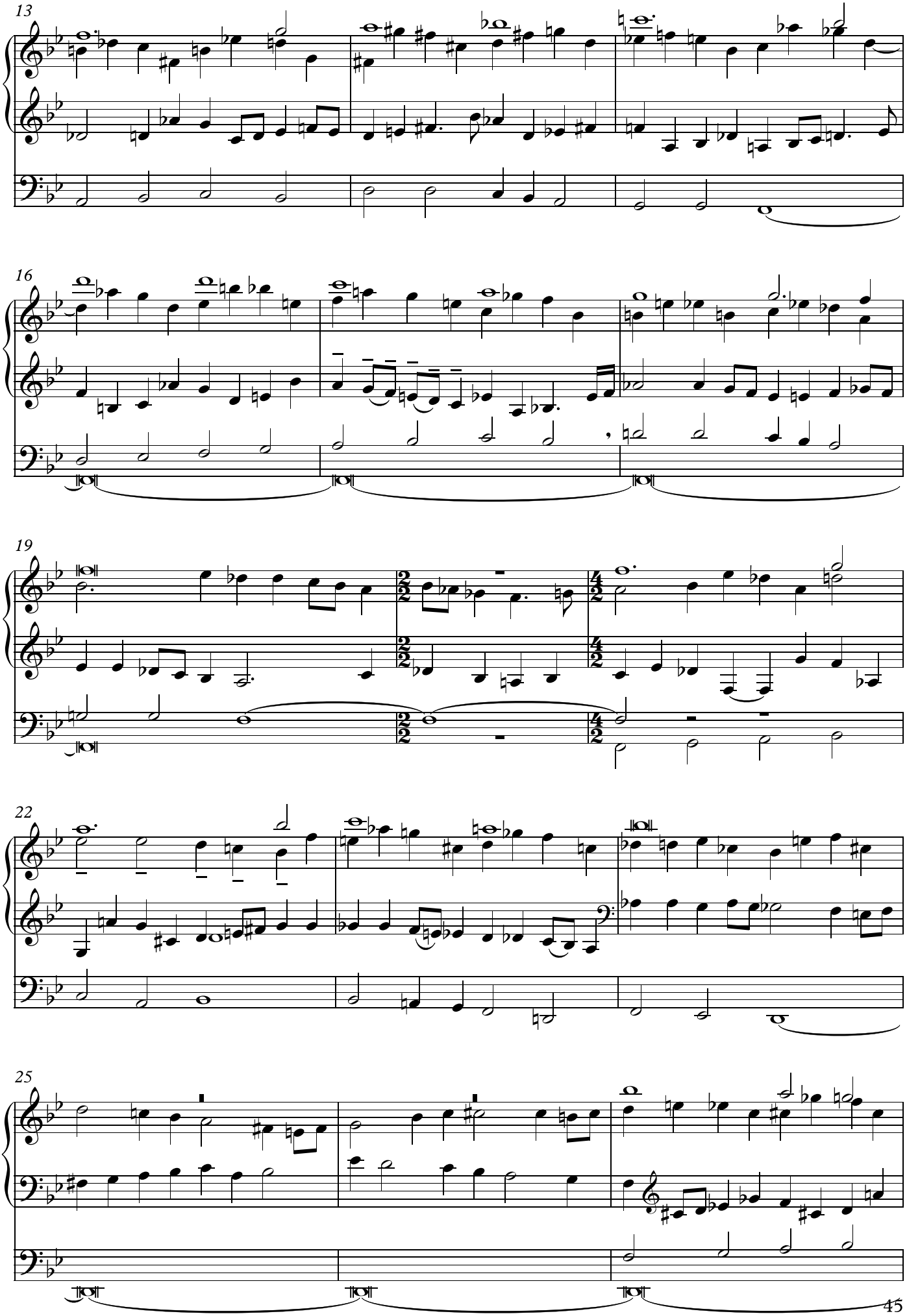
13
16
19
22
25

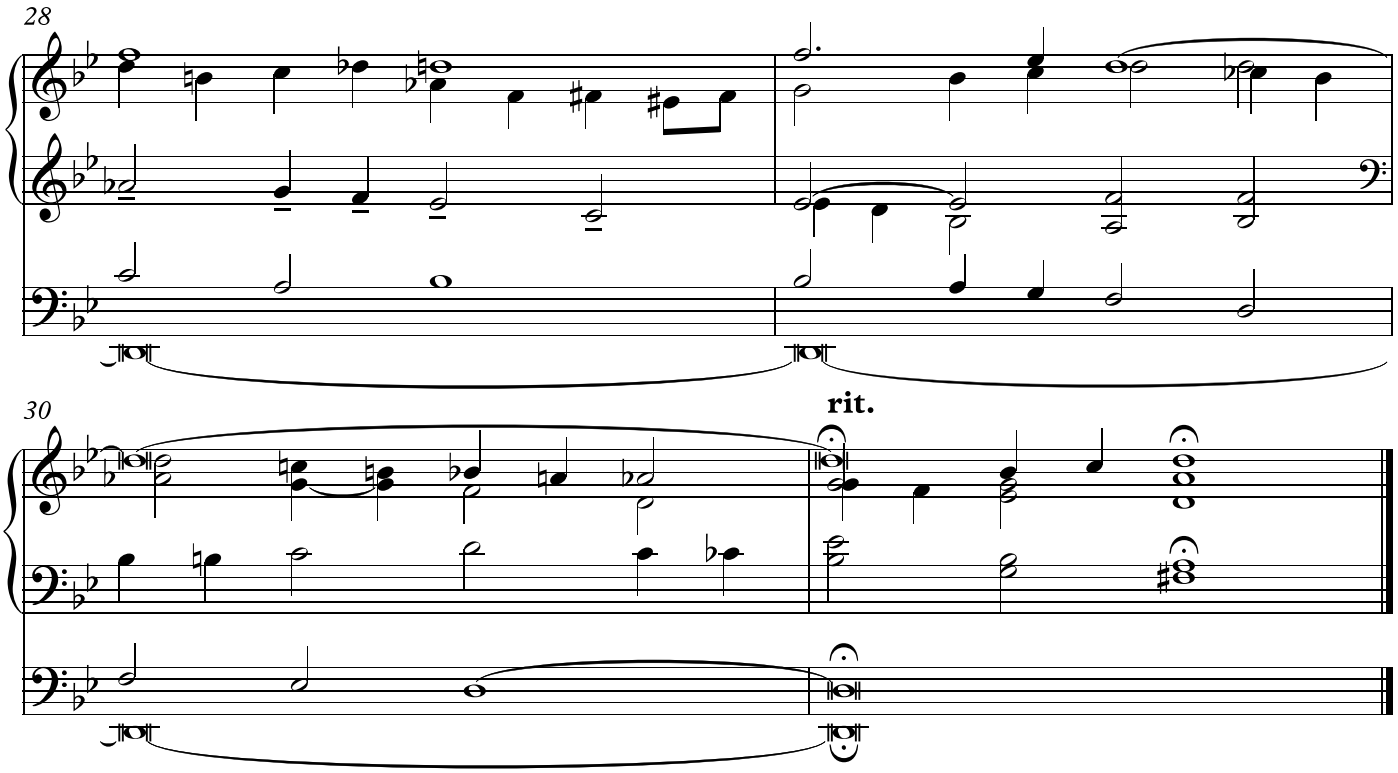
28
30
rit.

II
Canone alla Terza

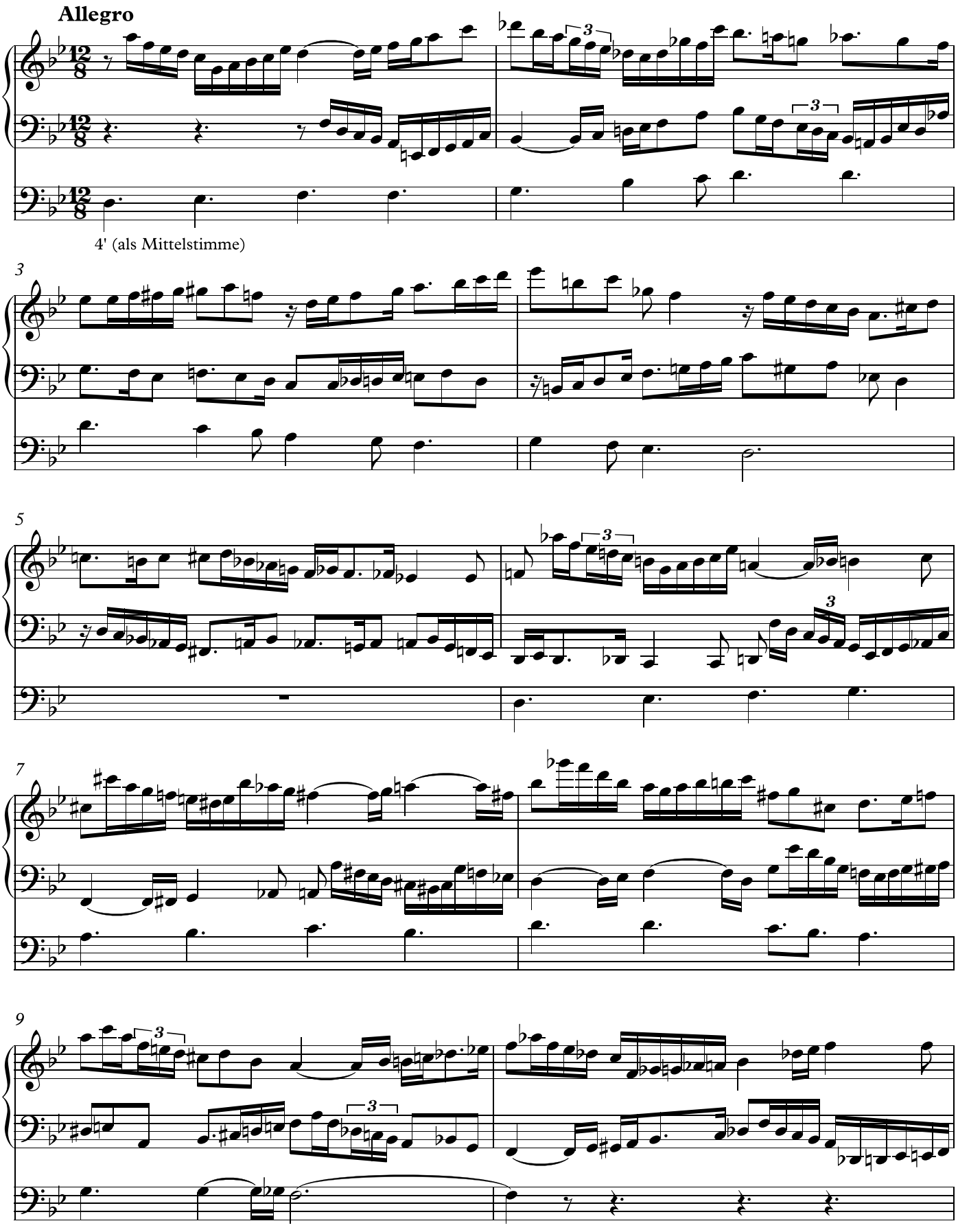

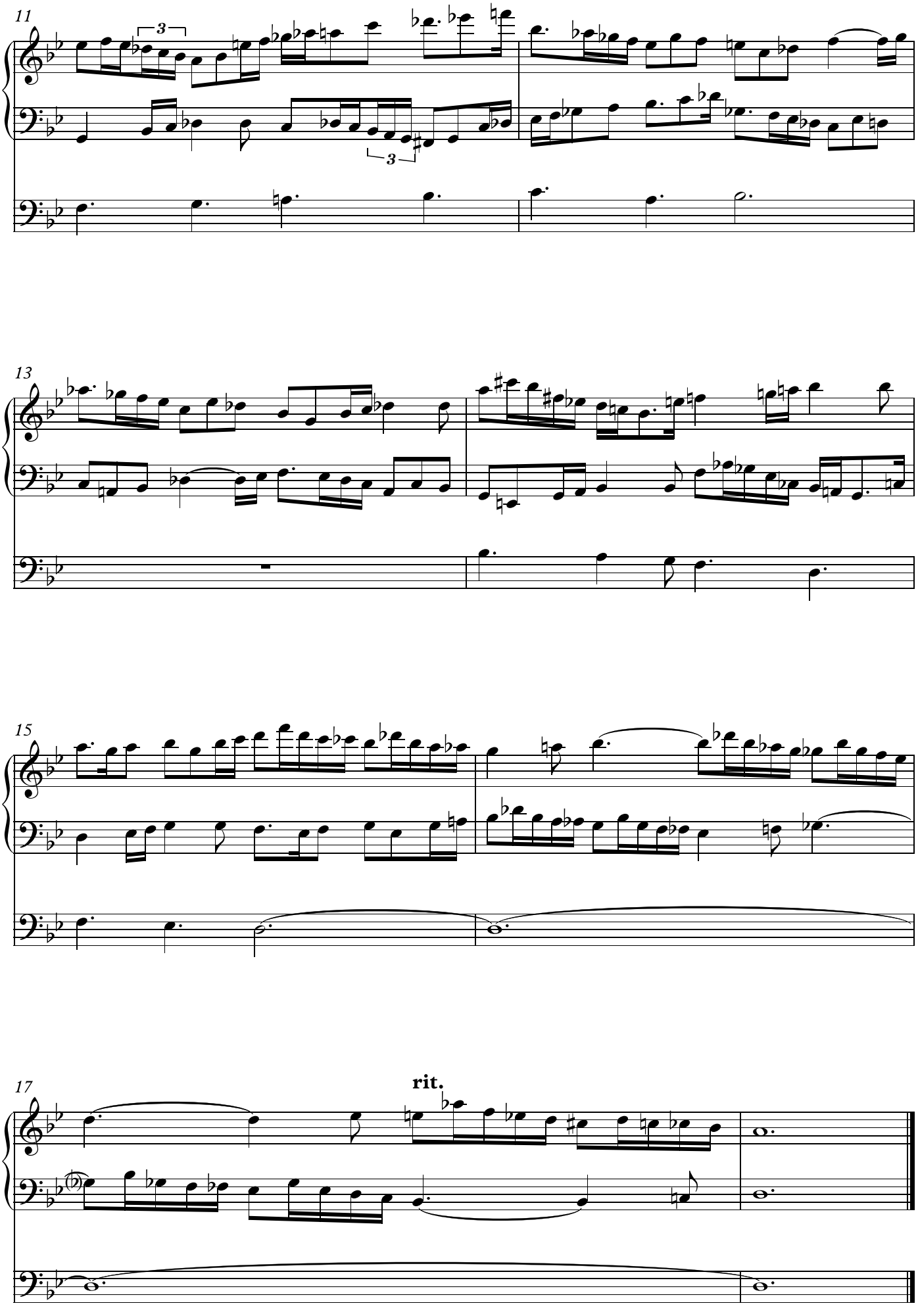
11
3
3
13
15
17
rit.

III
Canto fermo in alto

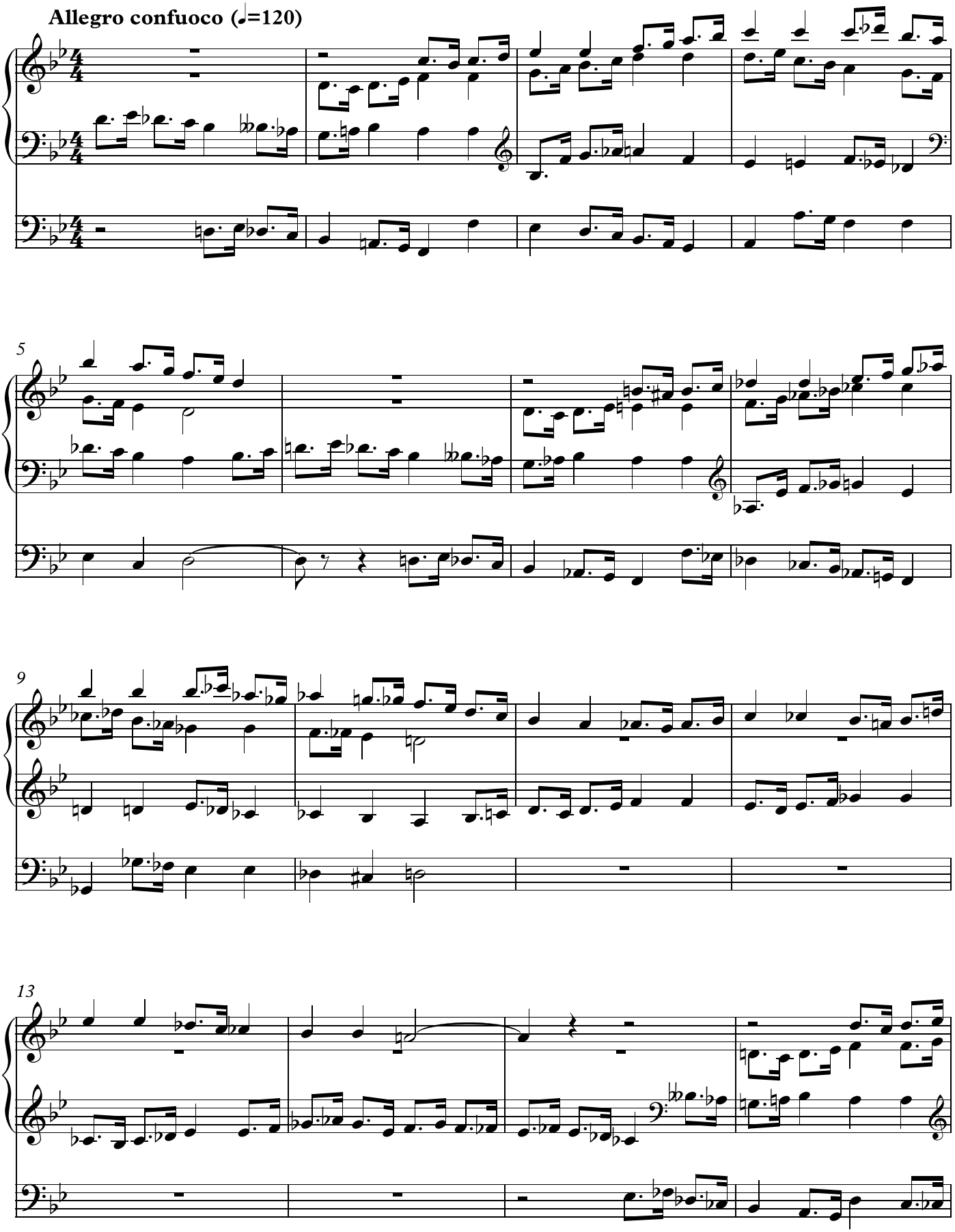

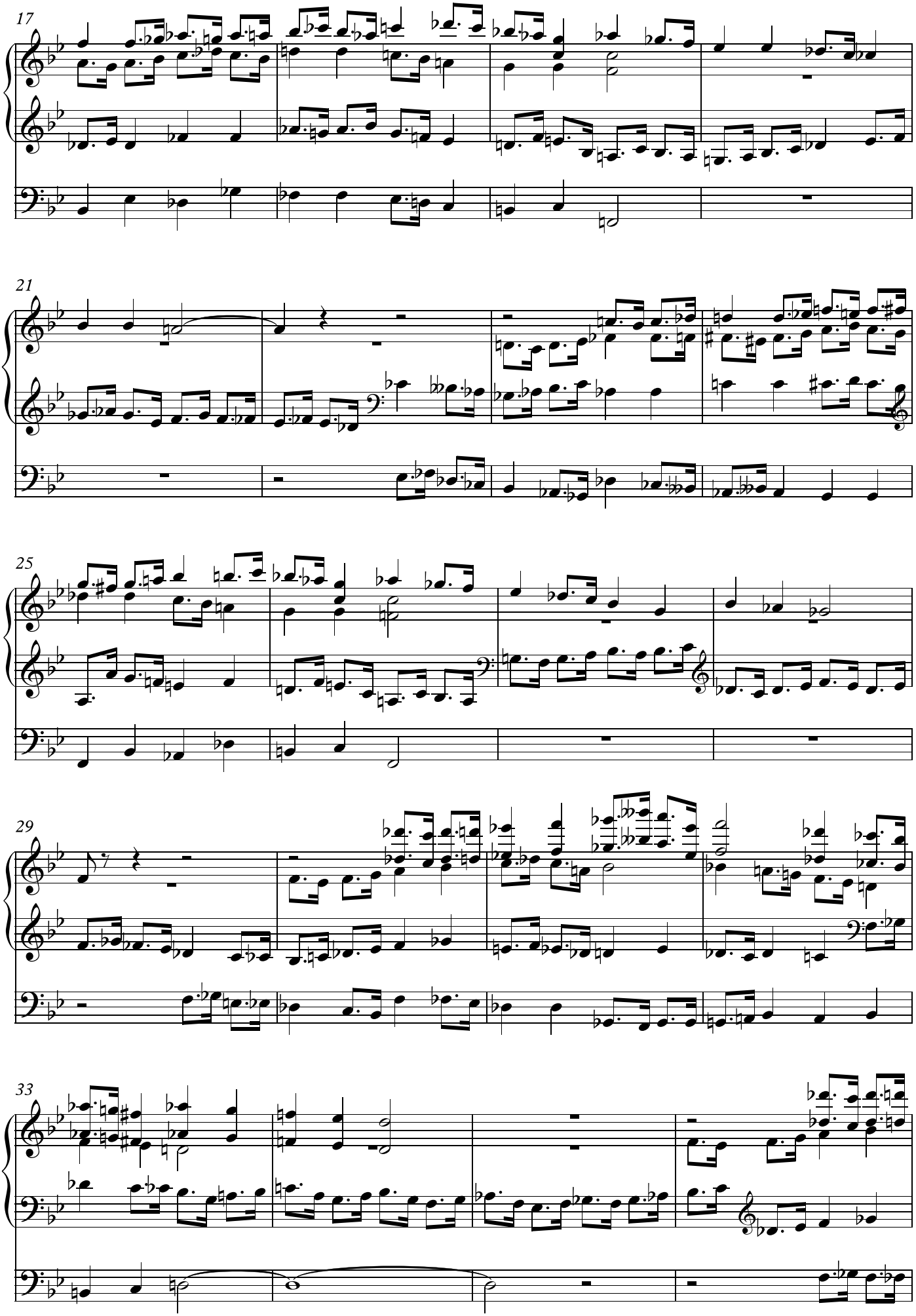
17
21
25
29
33

Allargando al Fine

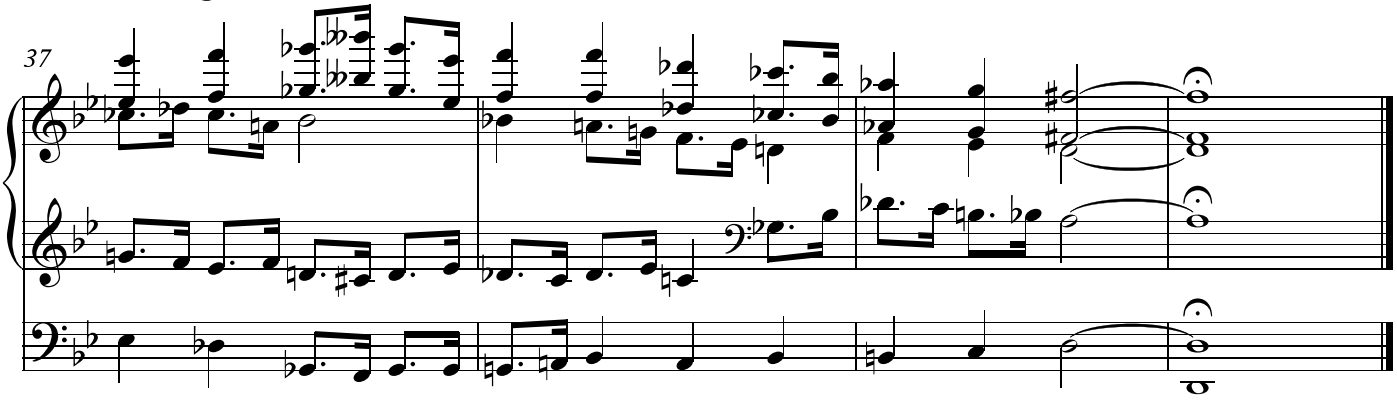

IV
Aria

Lento espressivo

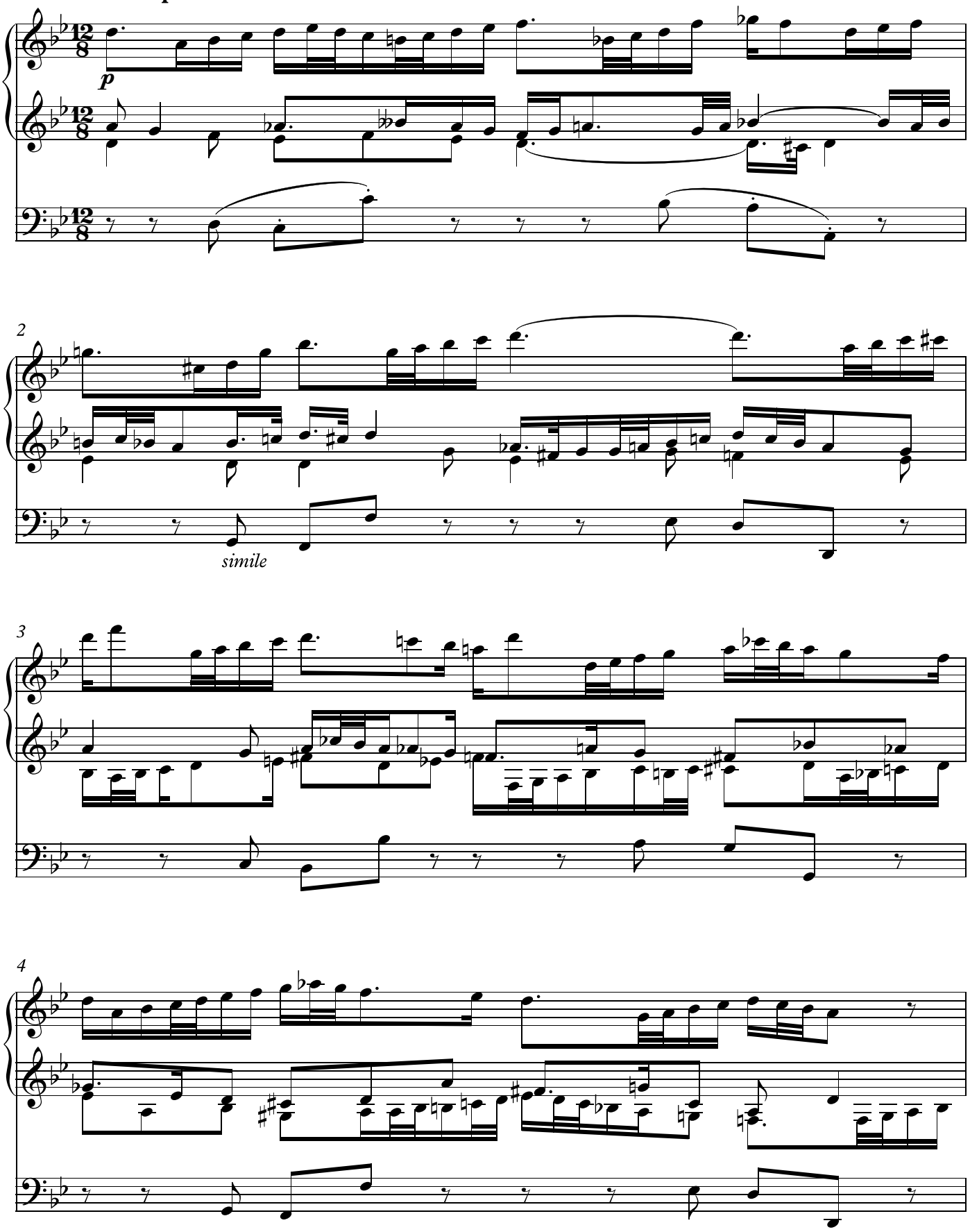

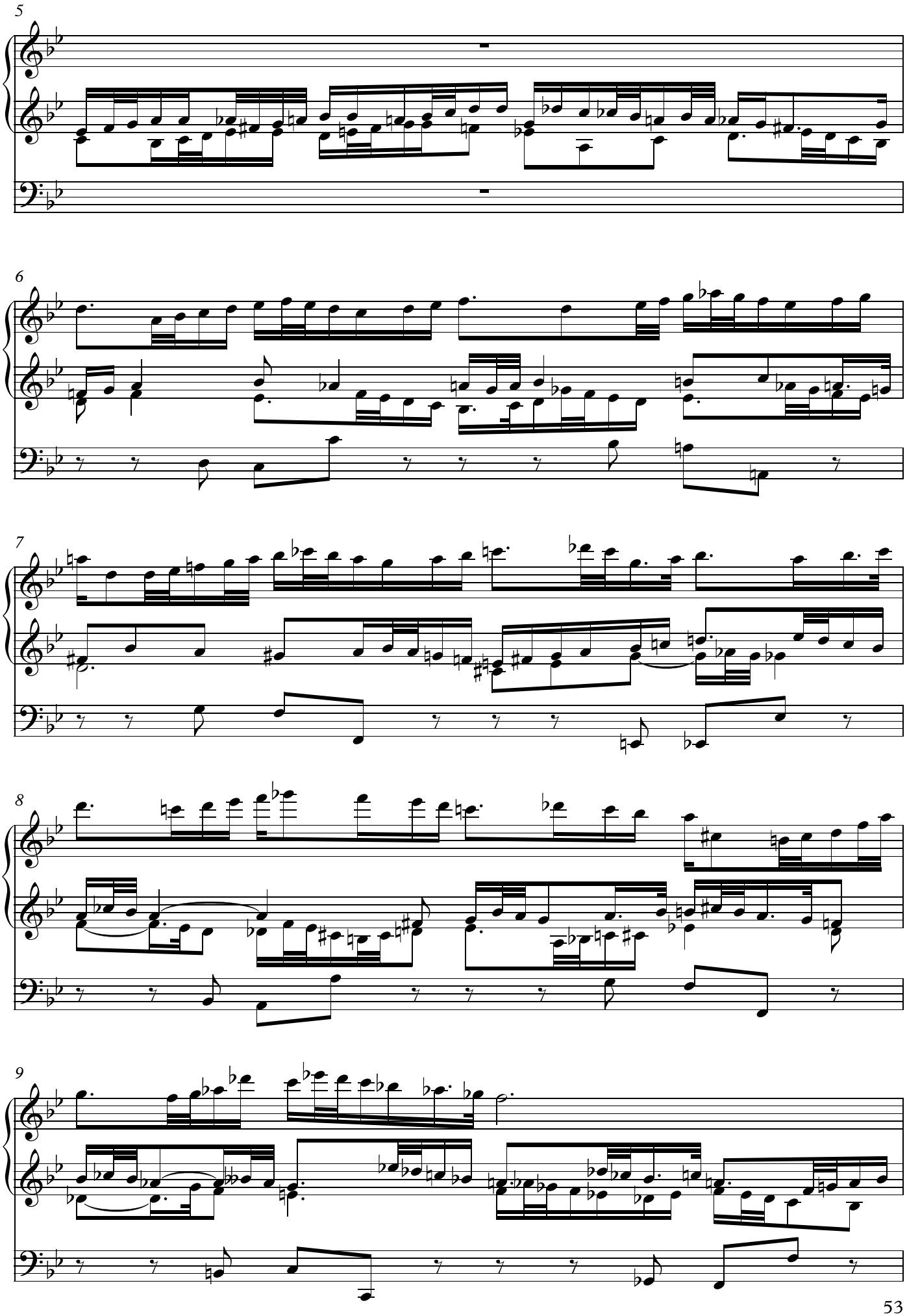
5
6
7
8
9

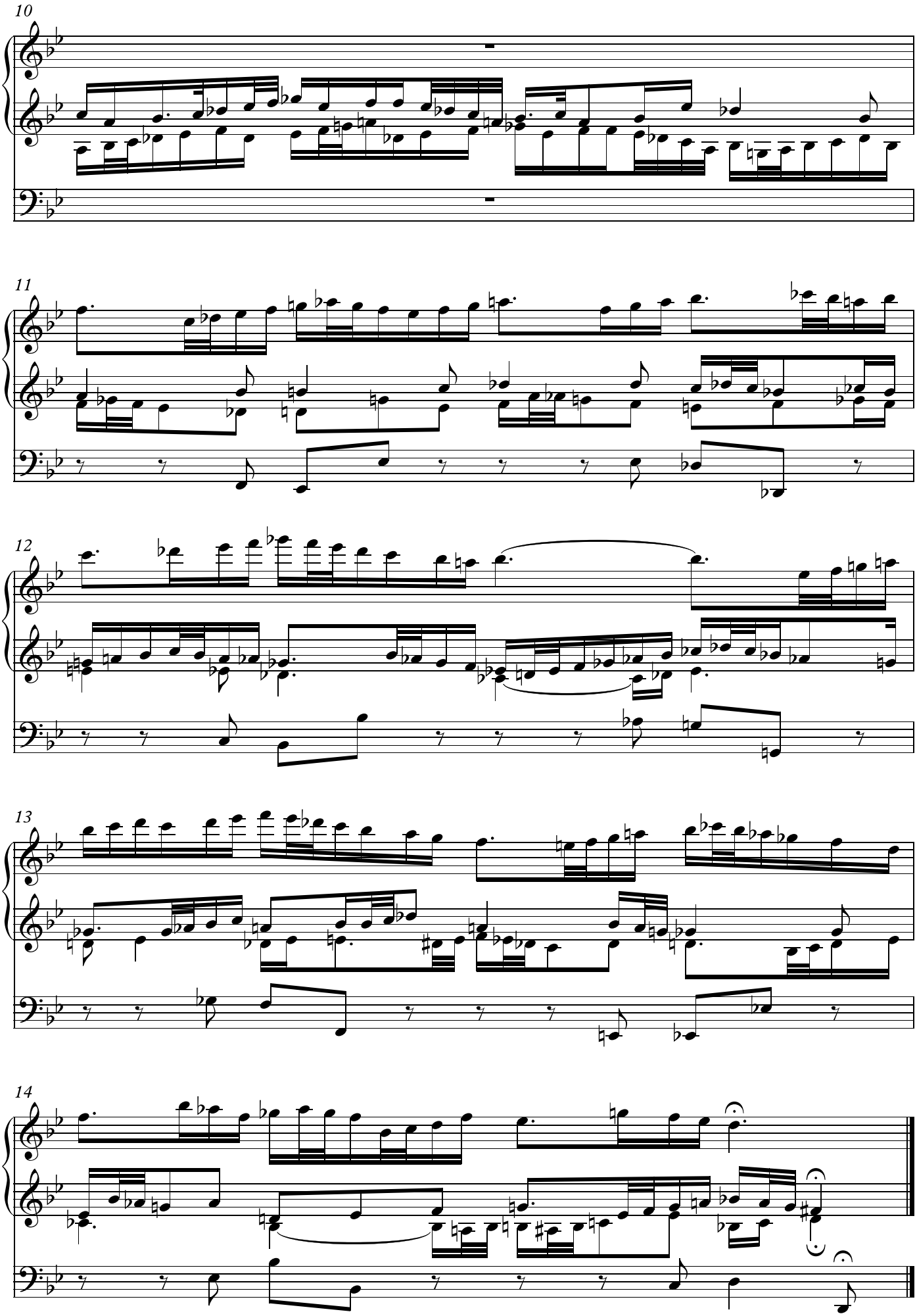
10
11
12
13
14

V
Lo staccato

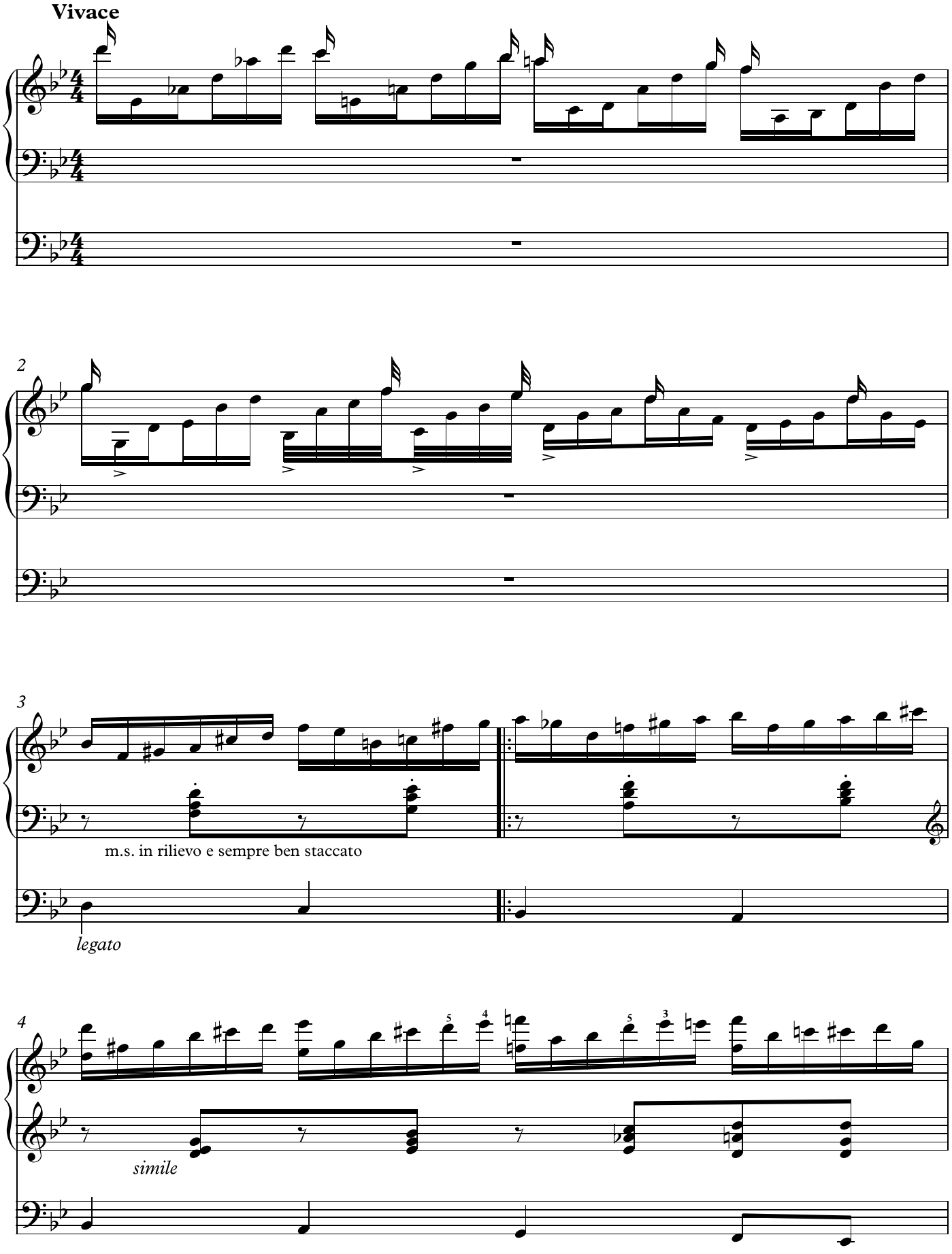

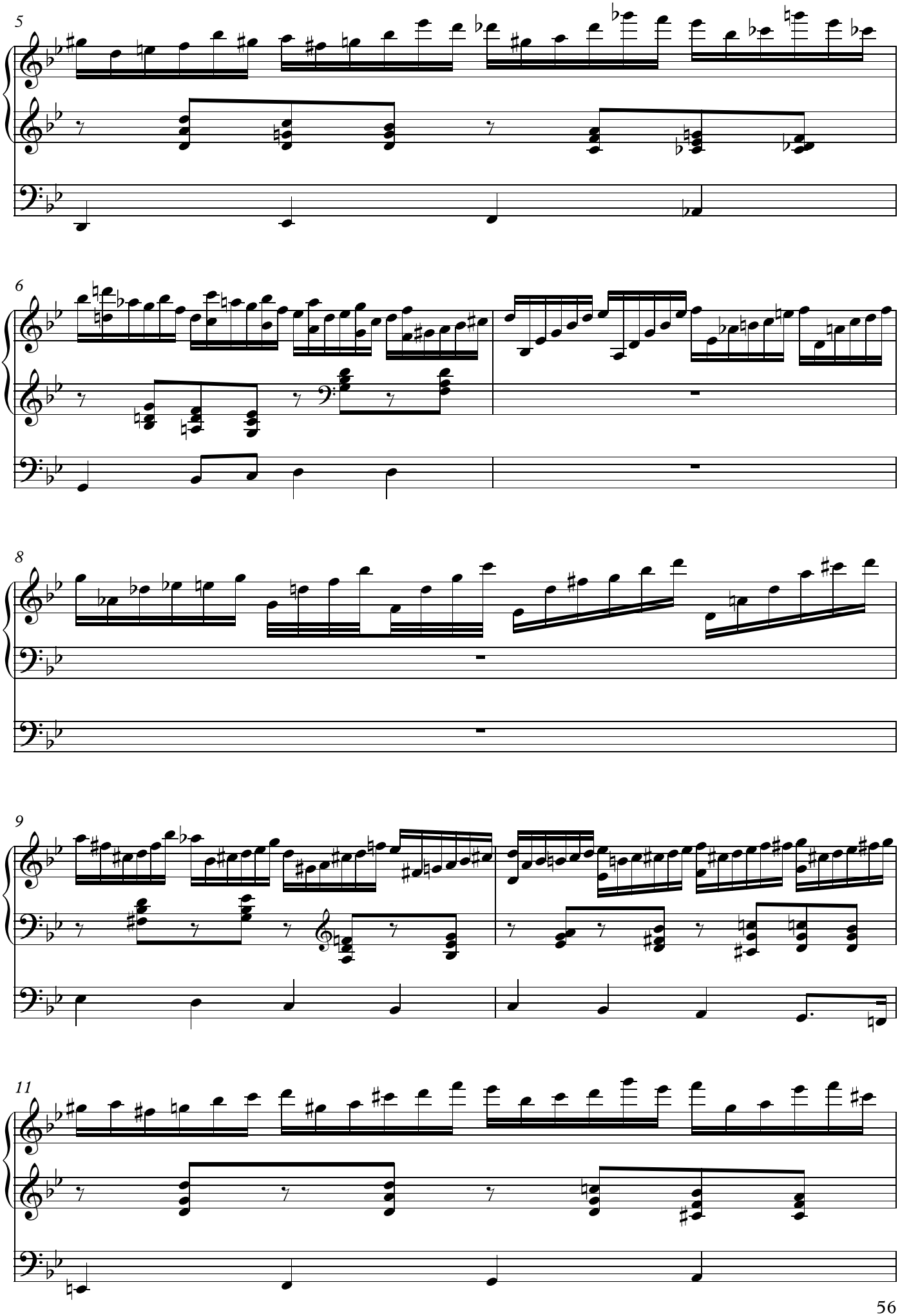
5
6
8
9
11

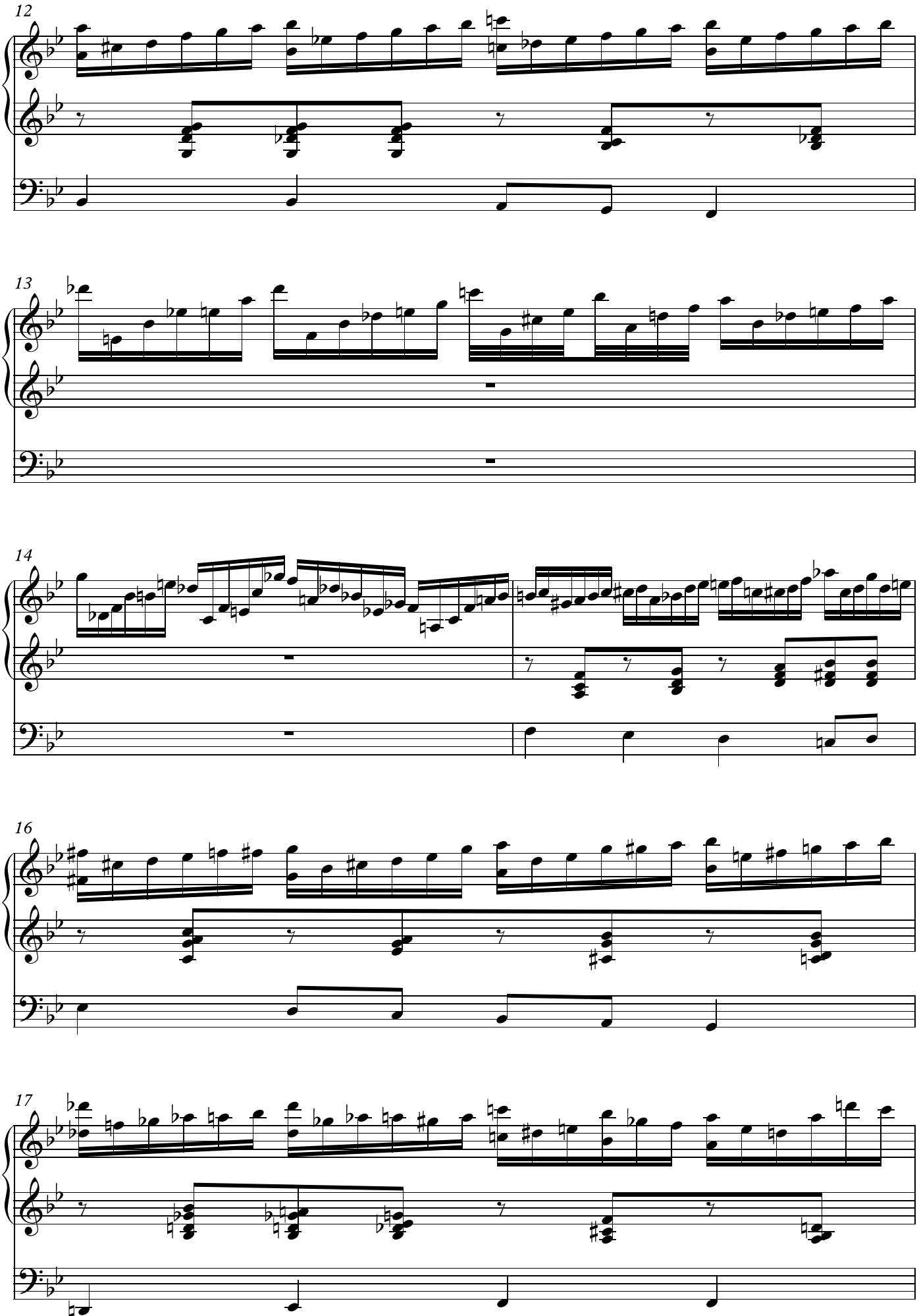
12
13
14
16
17

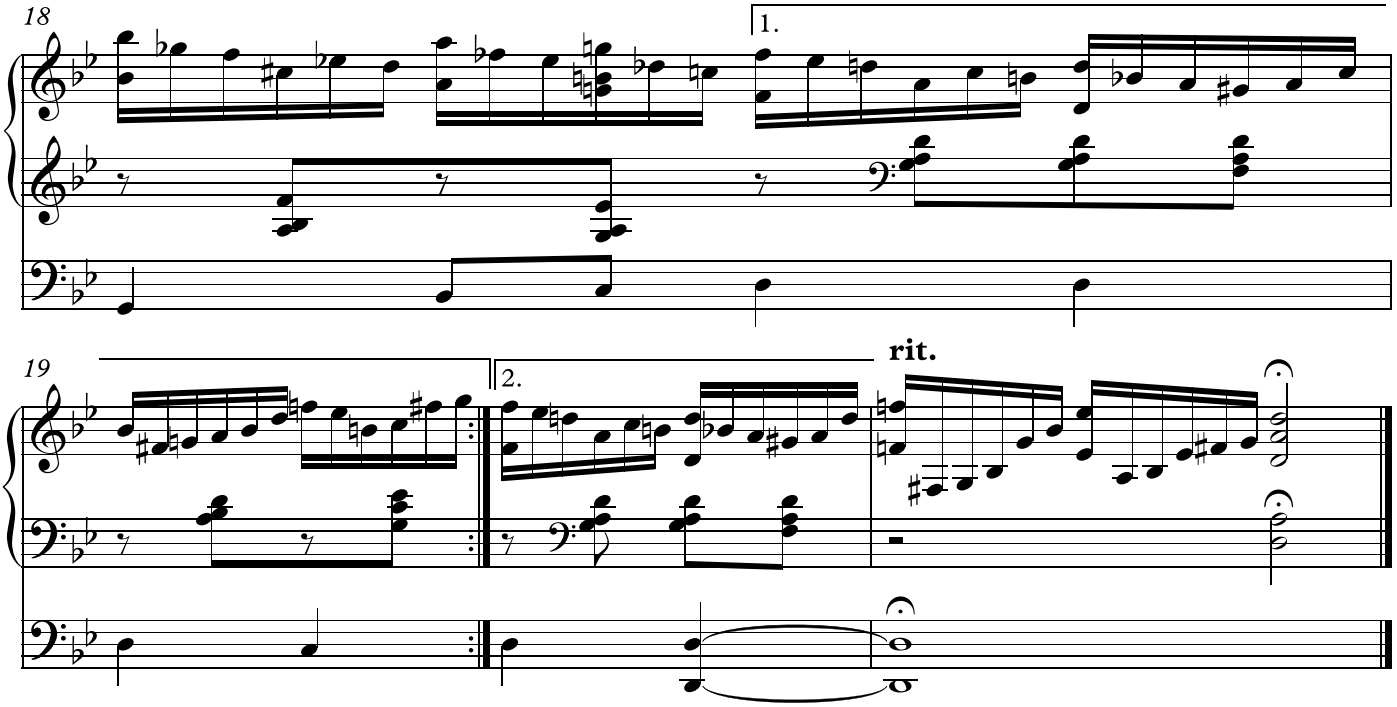
18
1.
19
2.
rit.

VI
Toccatina per pedali

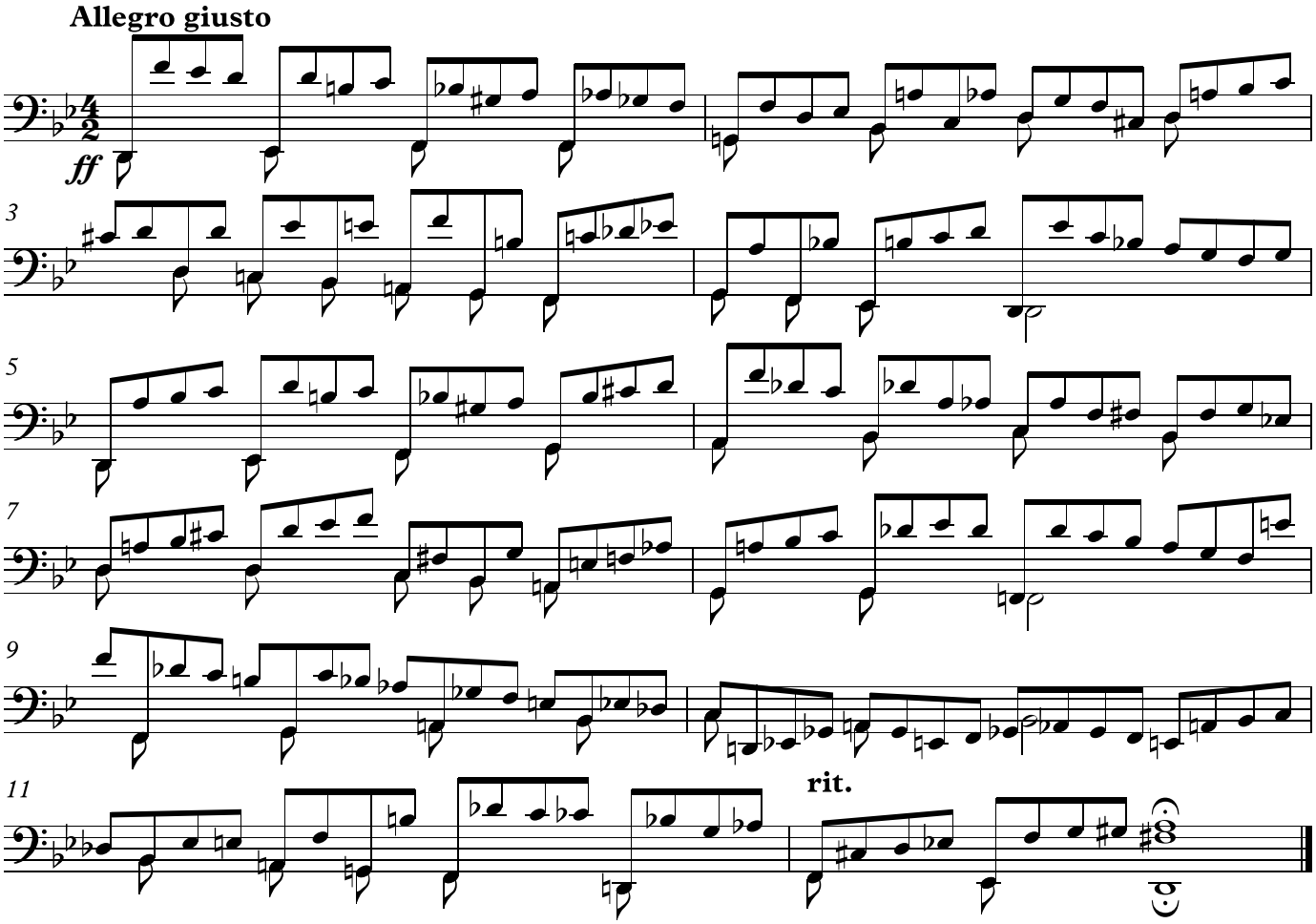

VII
Fuga

Moderato maestoso

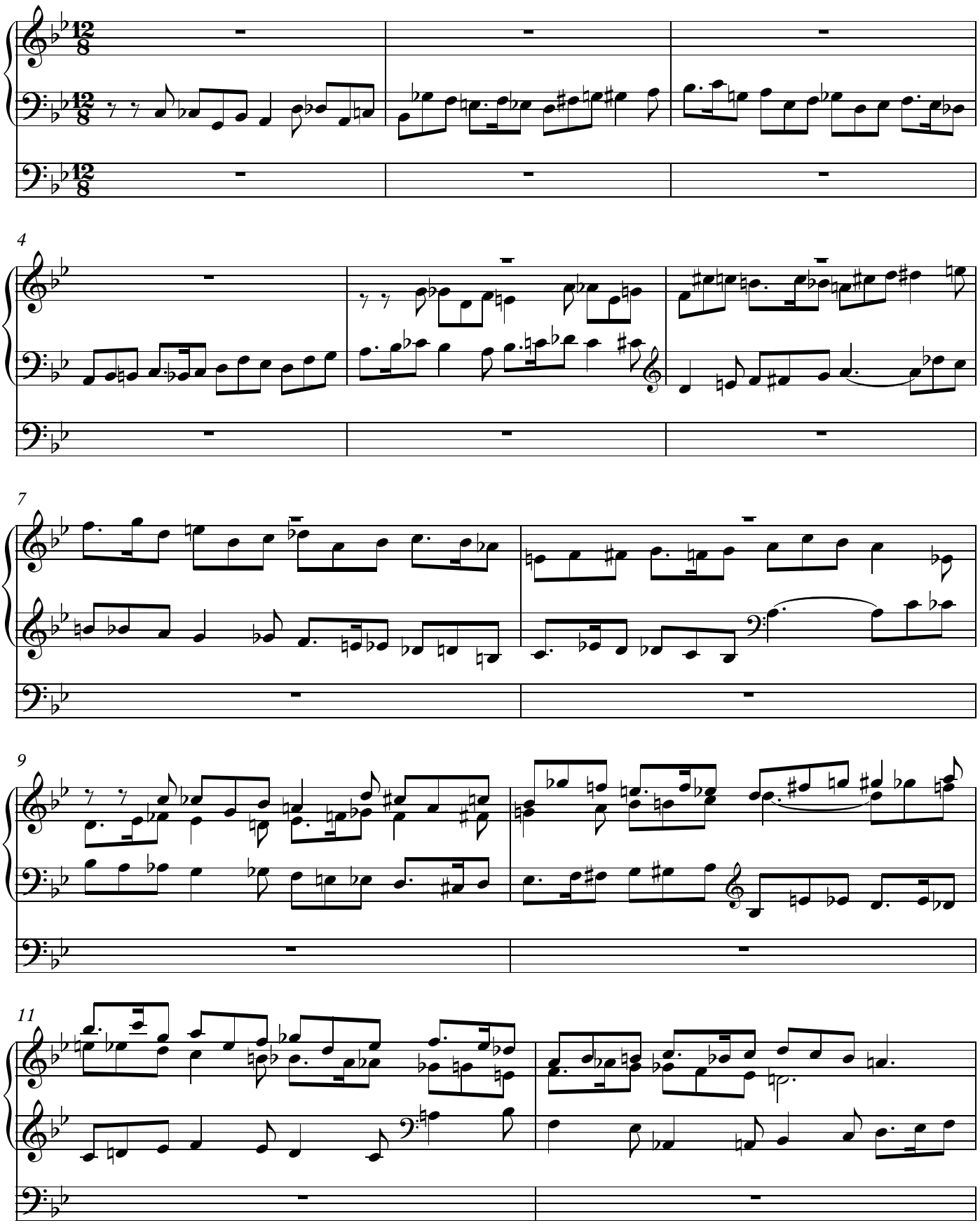

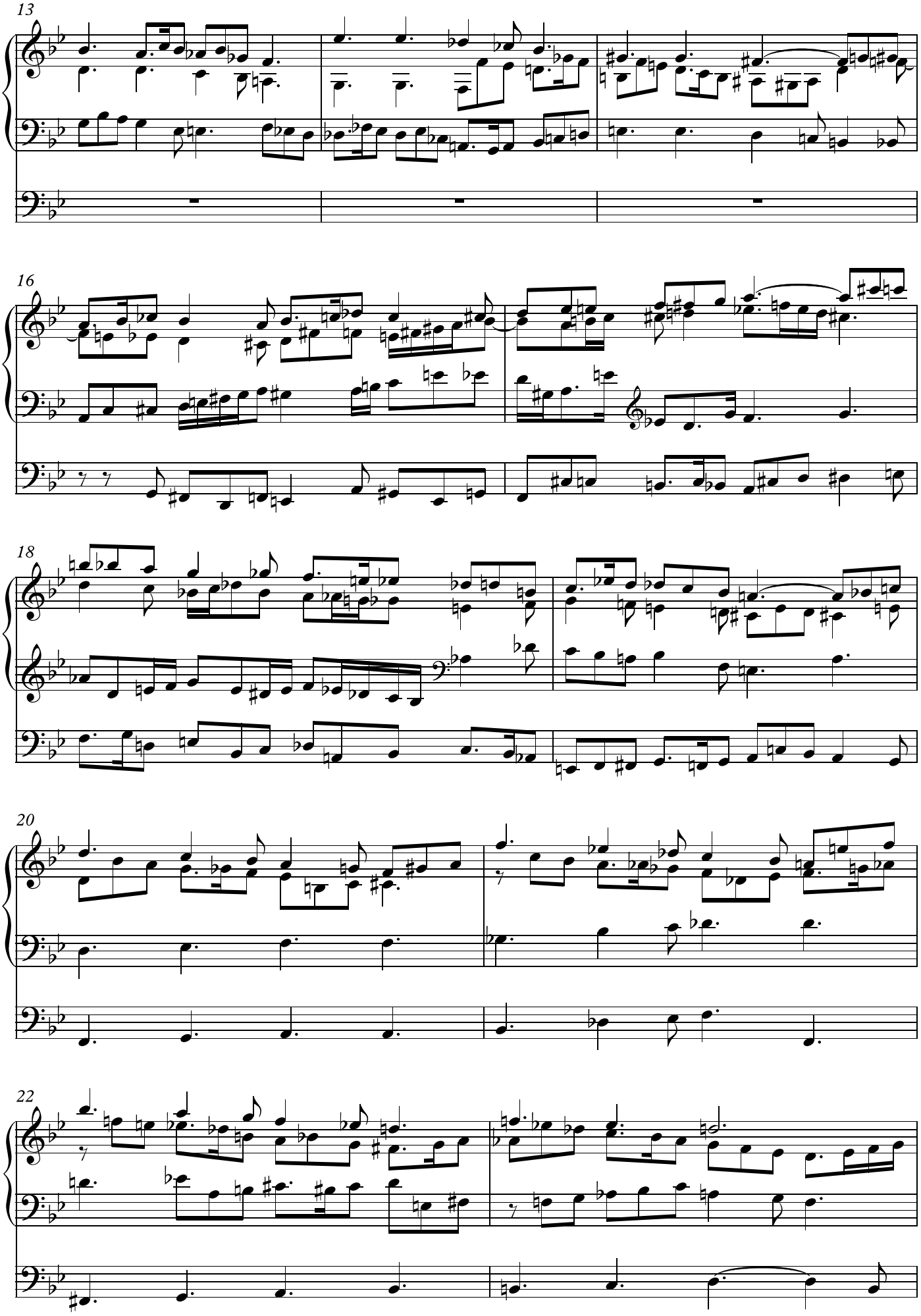
13
16
18
20
22

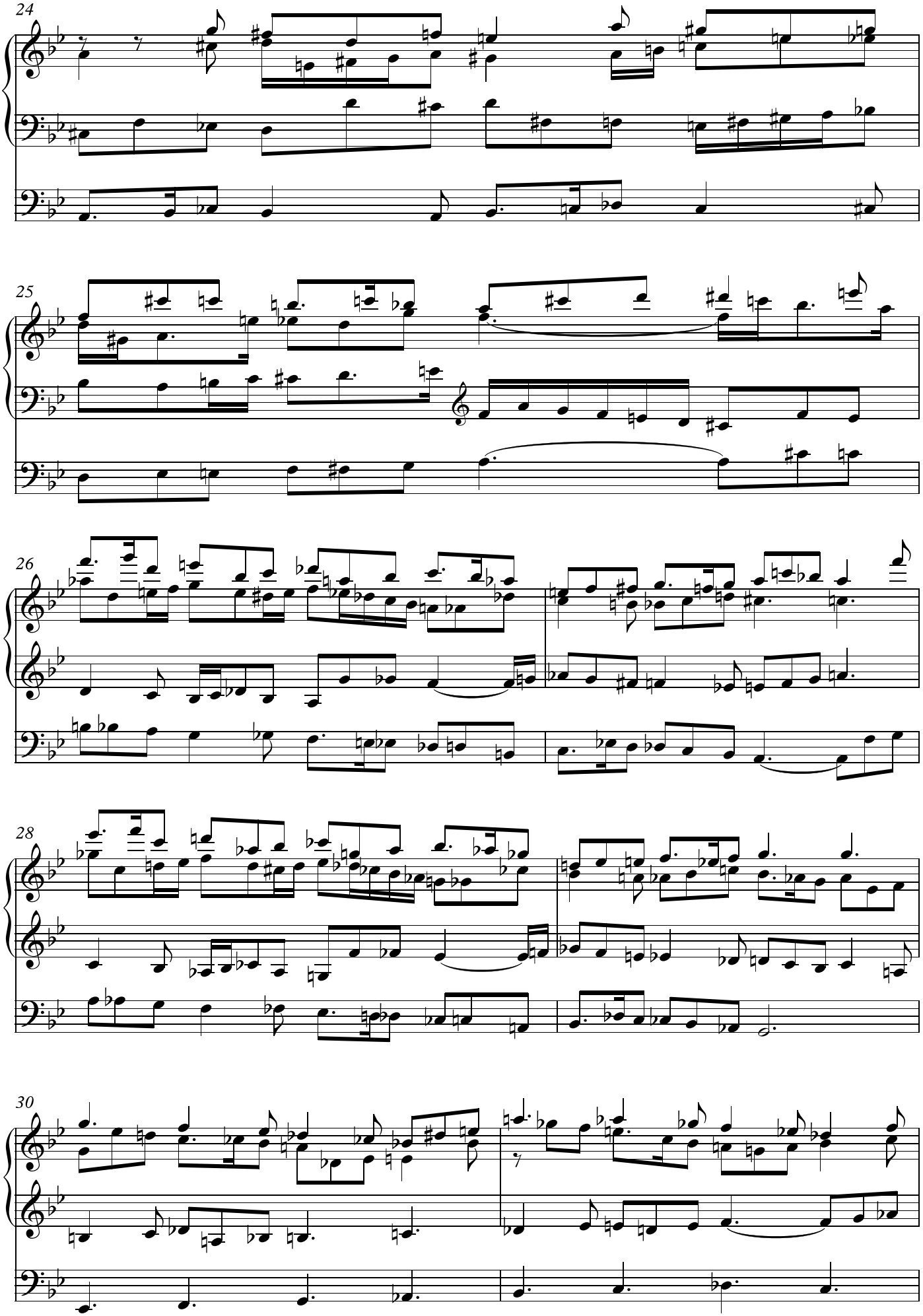
24
25
26
28
30

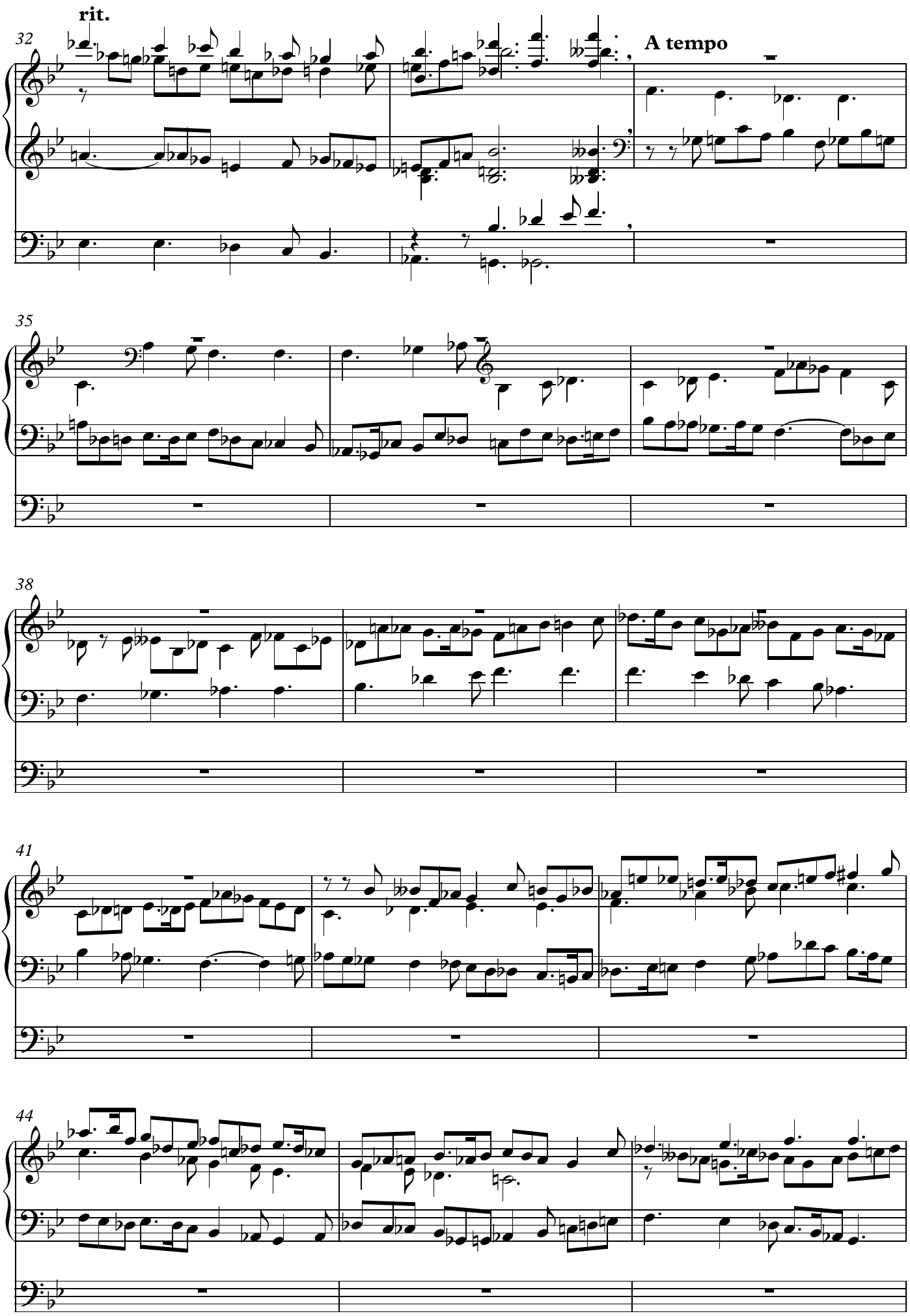
rit.
32
A tempo
35
38
41
44

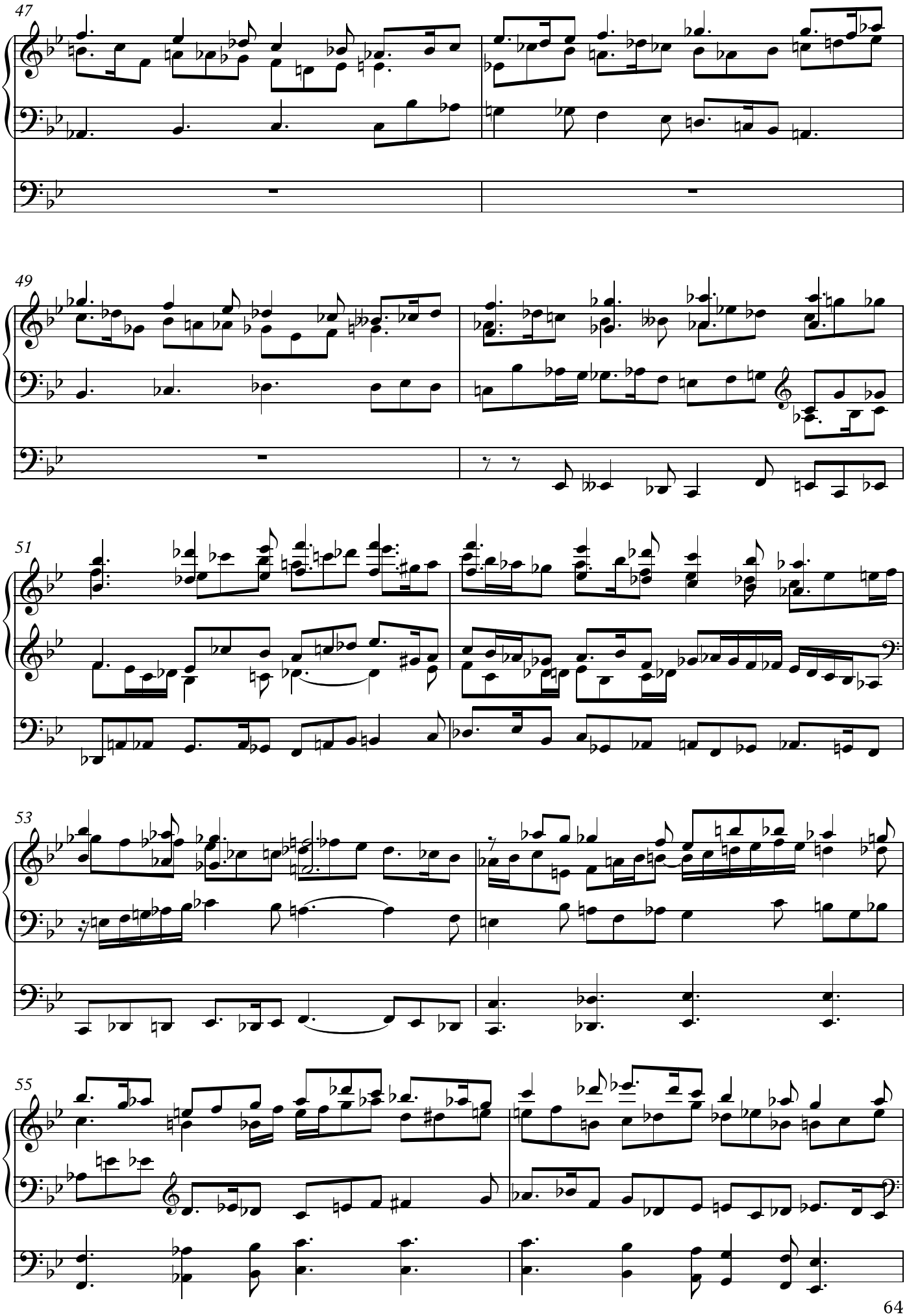
47
49
51
53
55

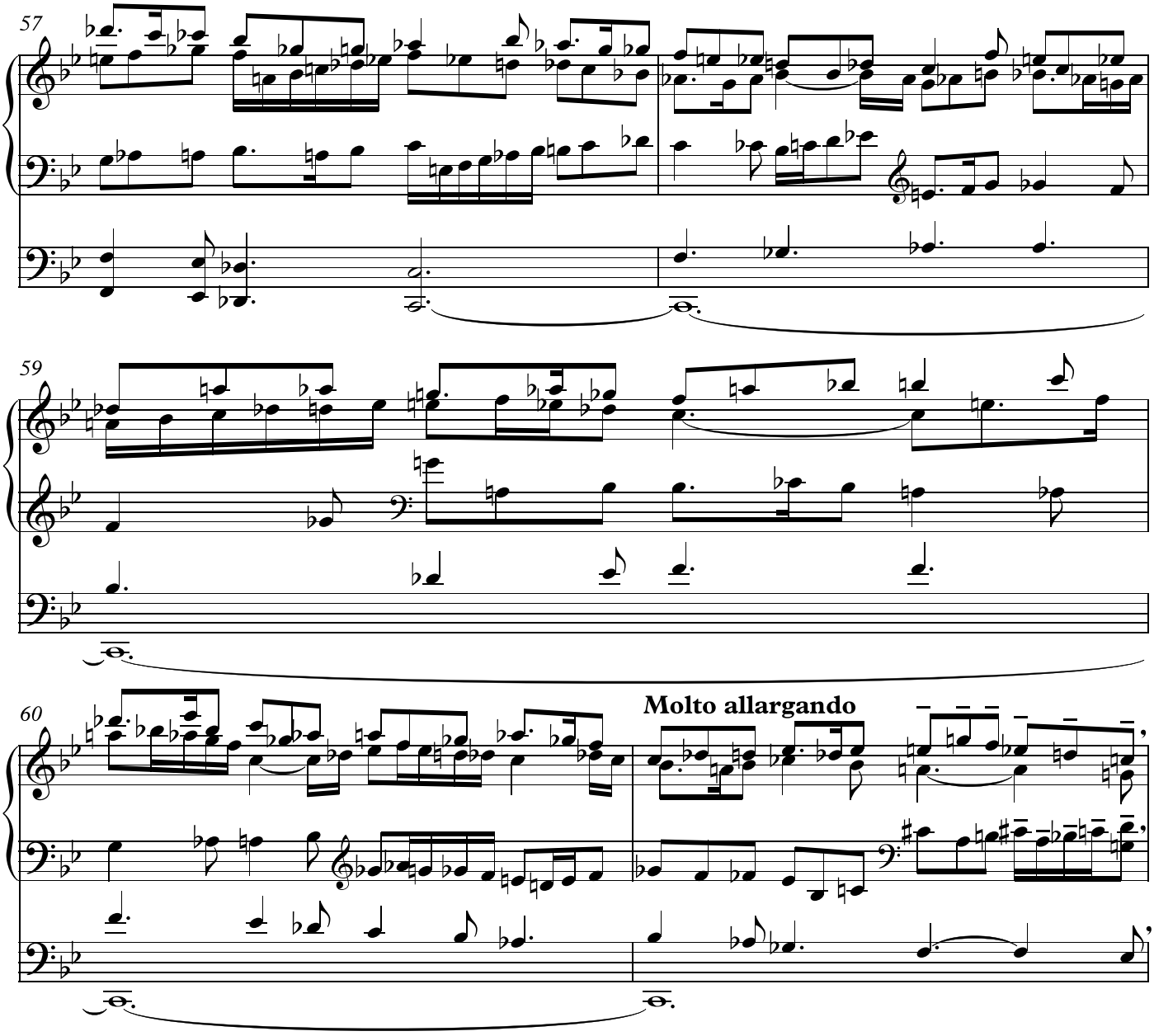
57
59
60
Molto allargando
62
Tempo primo e solenne
65

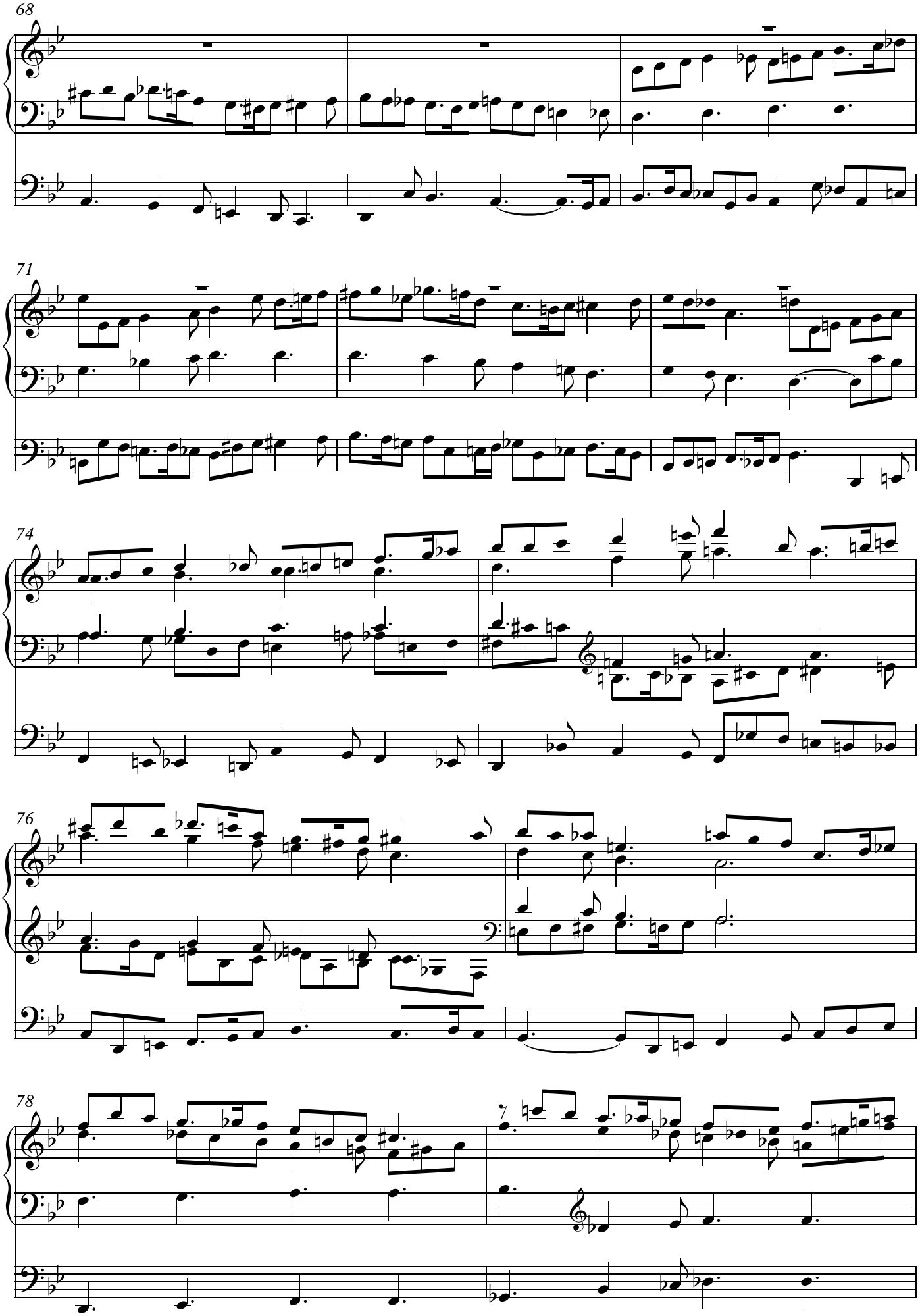
68
71
74
76
78

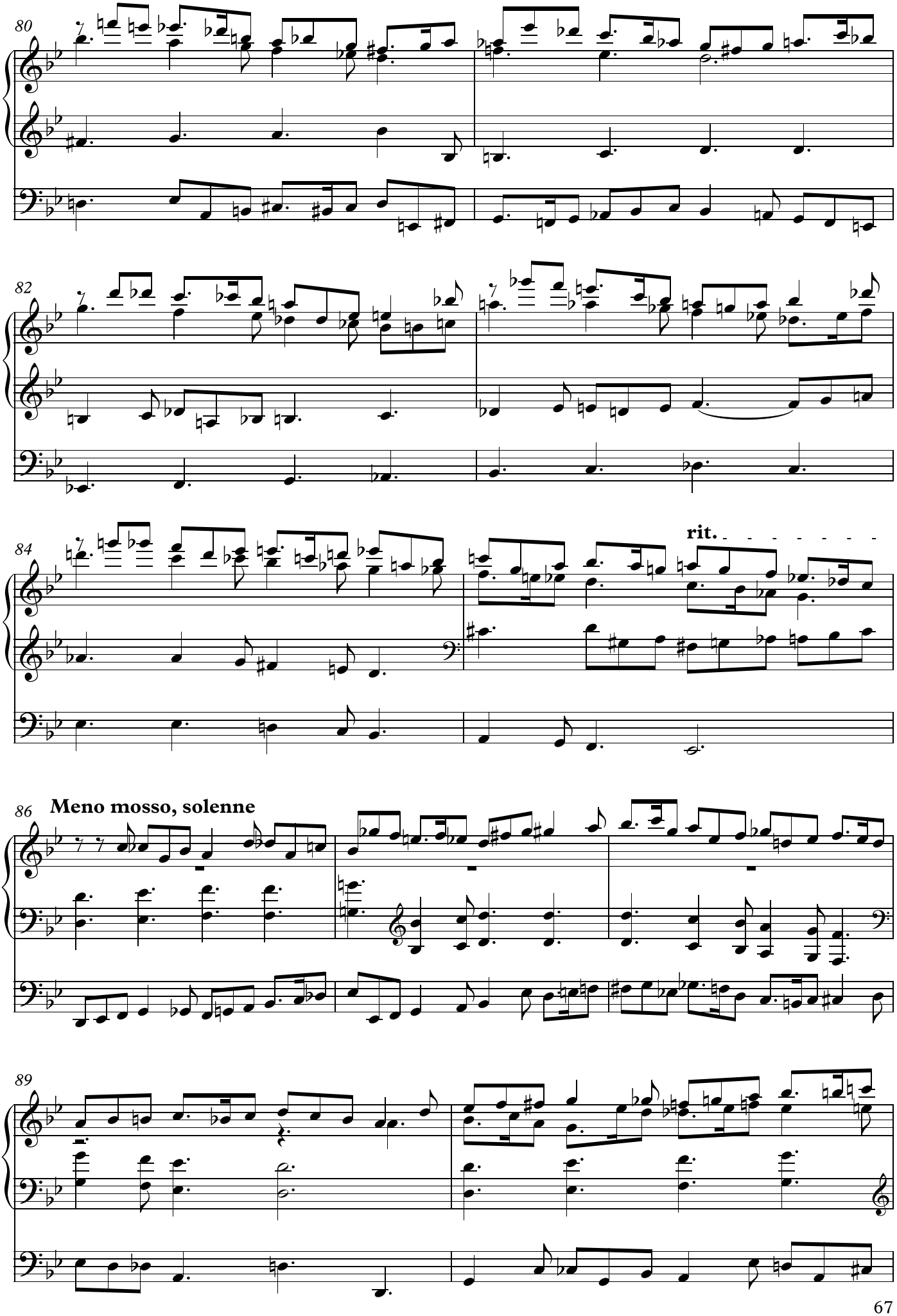
80
82
84
rit.
86
Meno mosso, solenne
89

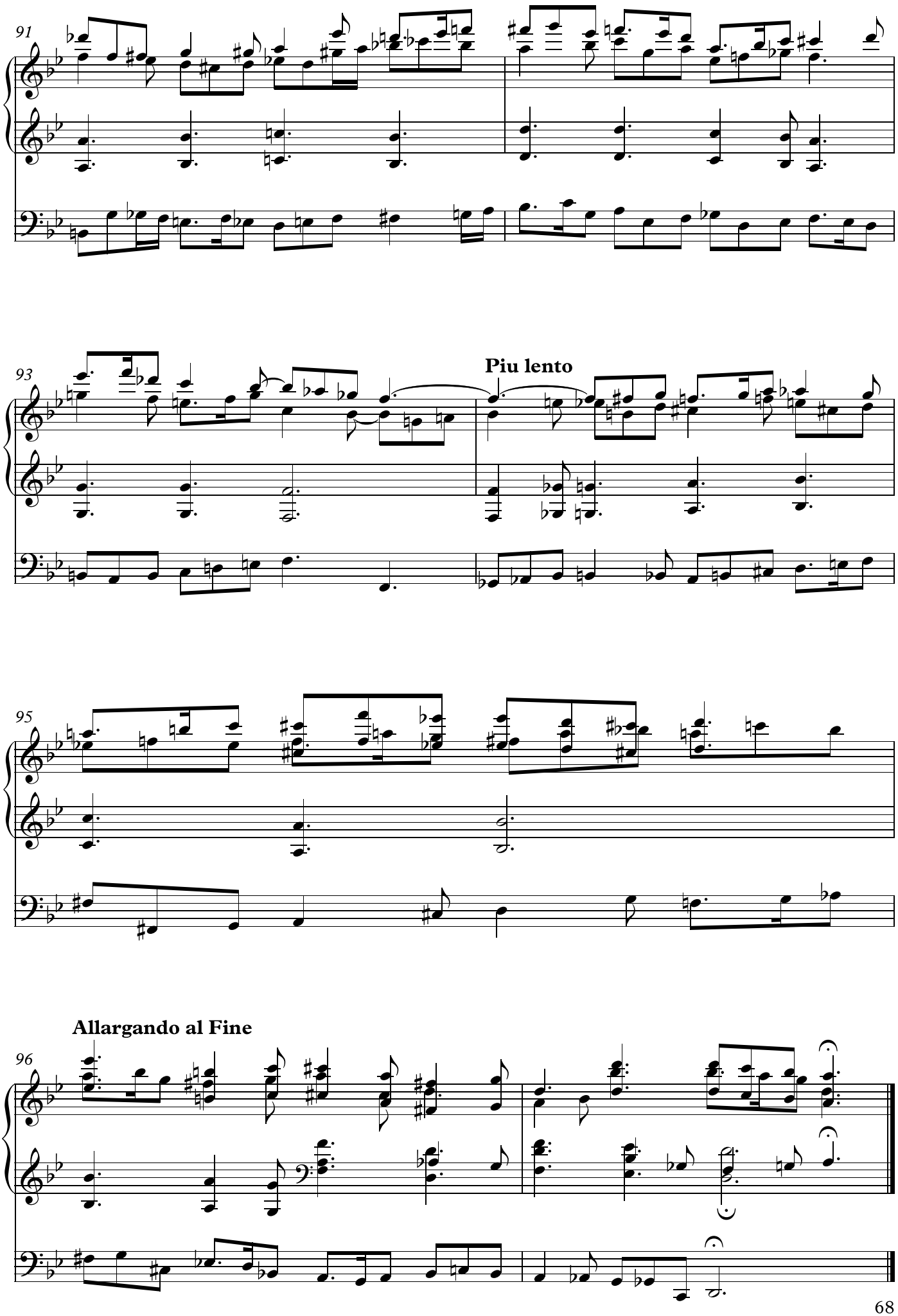
91
93
Piu lento
95
Allargando al Fine
96

Anhang
Corale

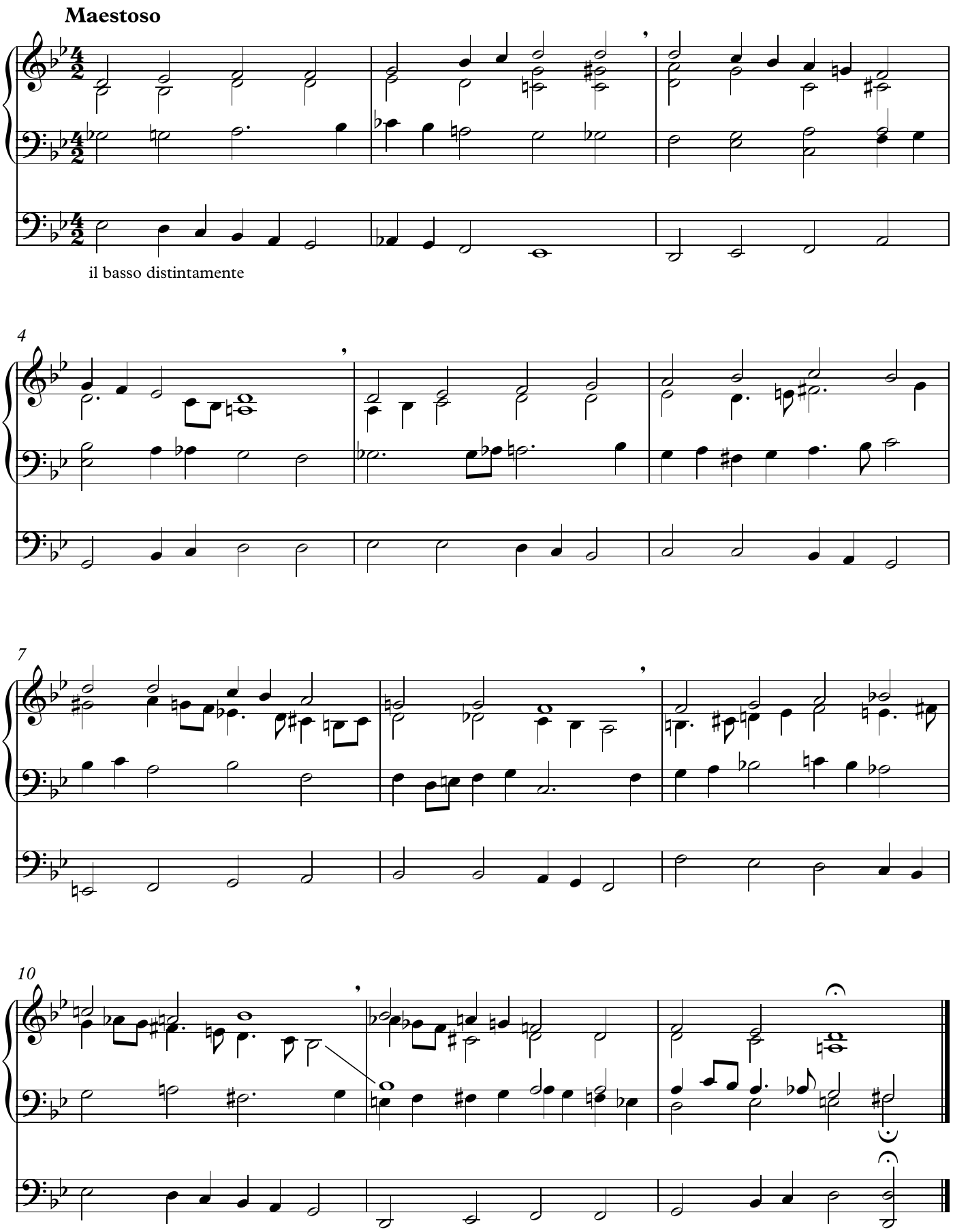

Prilog 4:

Oskar Sigmund

Orgelpartita
über eine geistliche Melodie
von
Albe Vidaković

(1974)

I. Corale

II. Canto fermo in canone inverso

III. Canto fermo in Soprano

IV. Allegro risoluto

V. Aria

VI. Unisono

VII. Canto fermo in Alto

VIII. Canto fermo in Basso

IX: Fuga a 4

Oskar Sigmund
Orgelpartita
über eine geistliche Melodie von Albe Vidaković

I. Corale

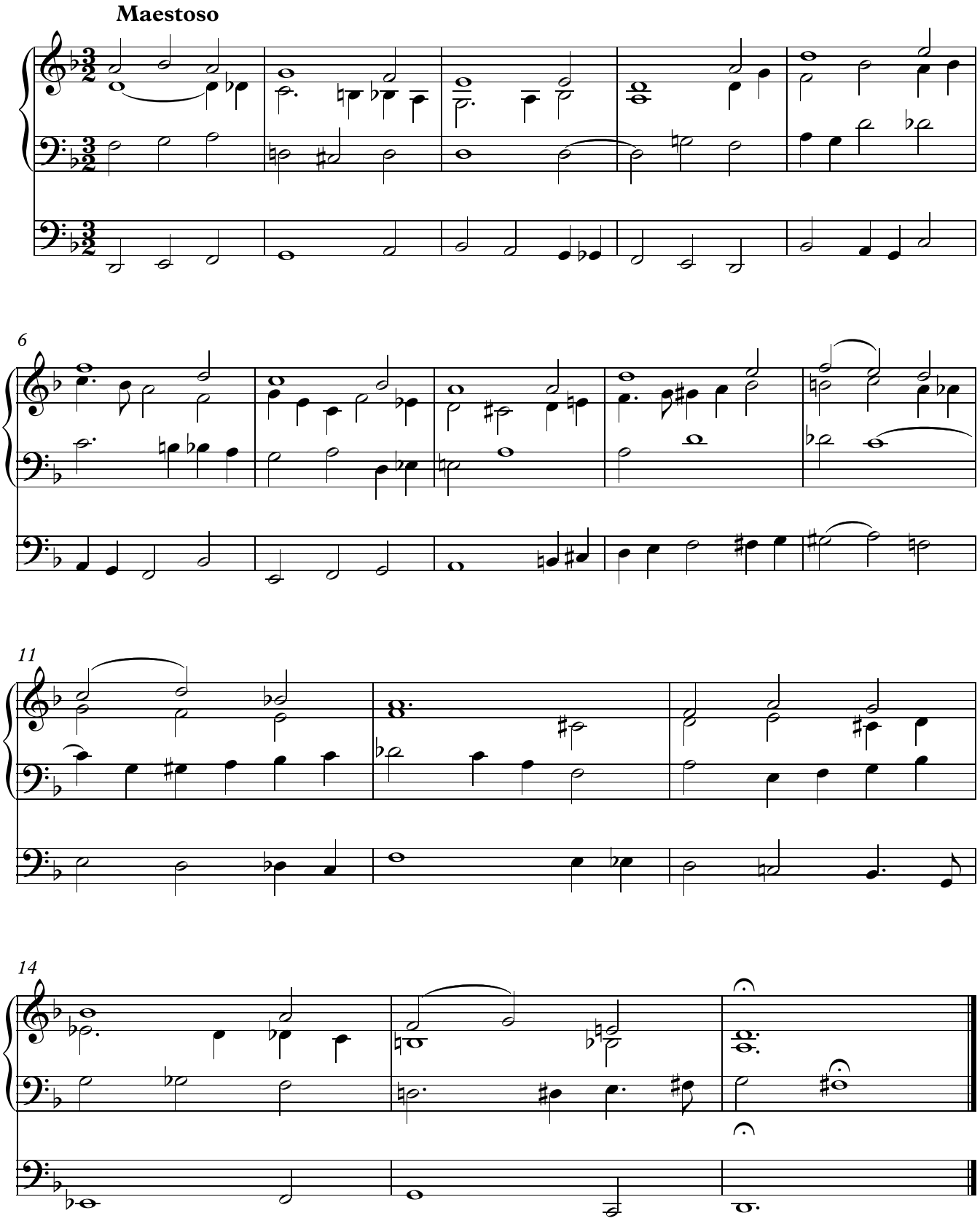

II. Canto fermo in canone inverso

Allegro ben ritmico

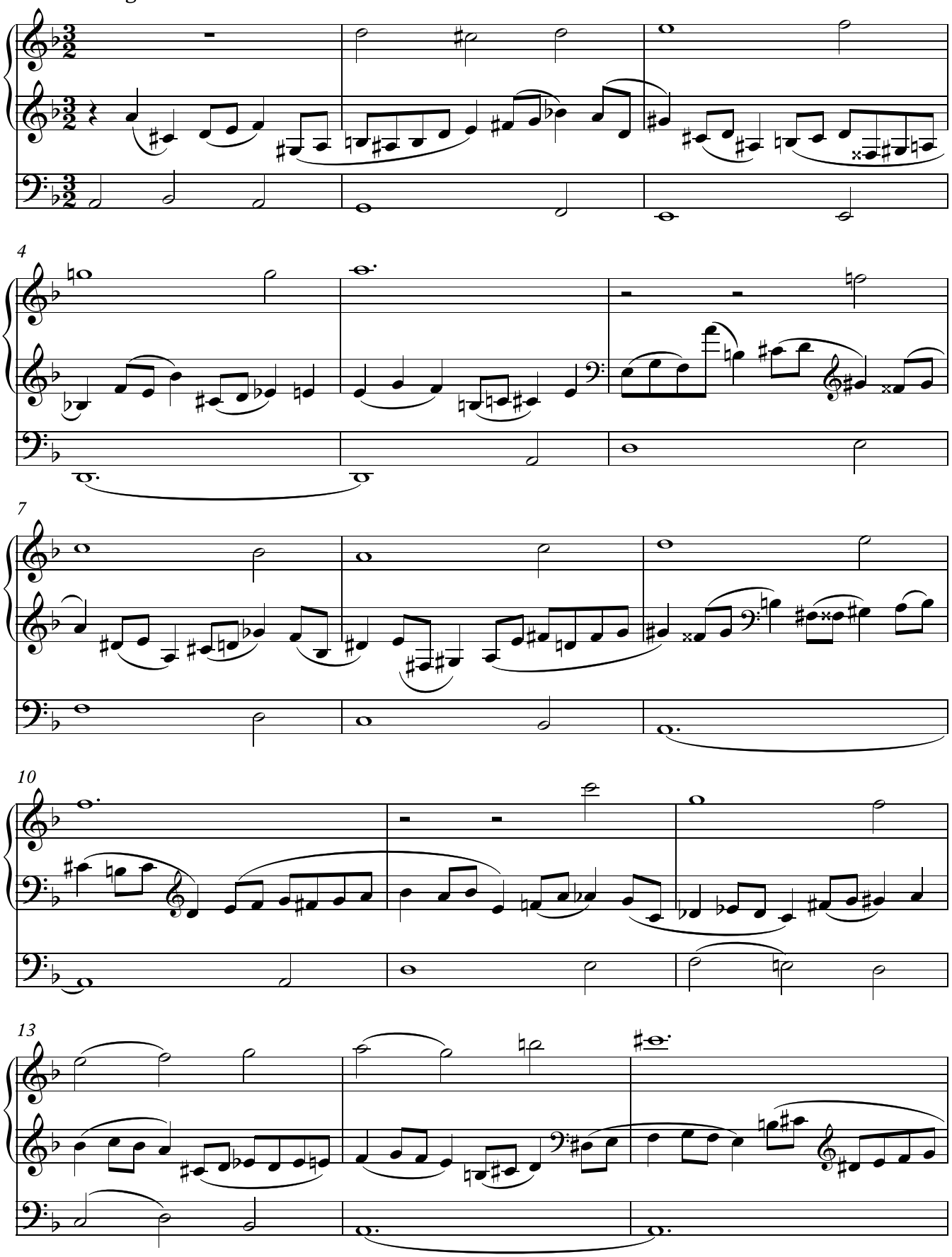

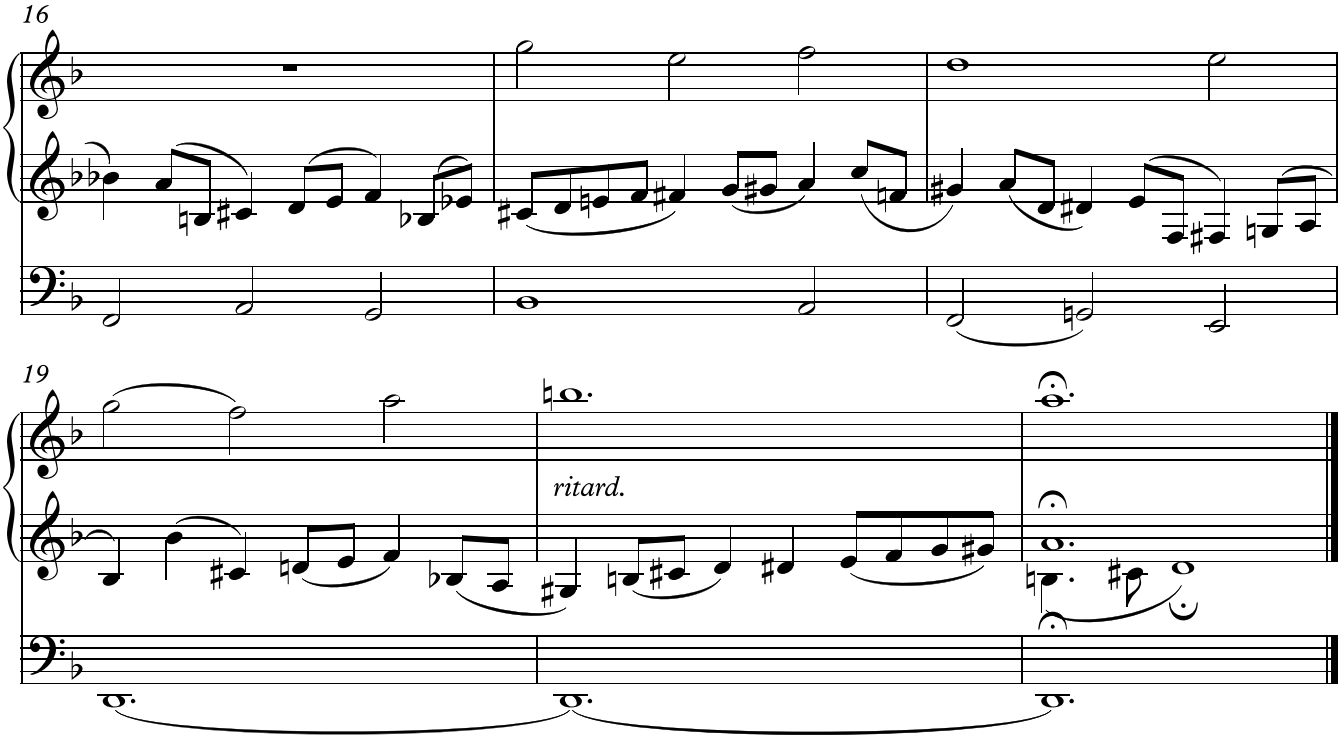
16
19
ritard.

III. Canto fermo in Soprano

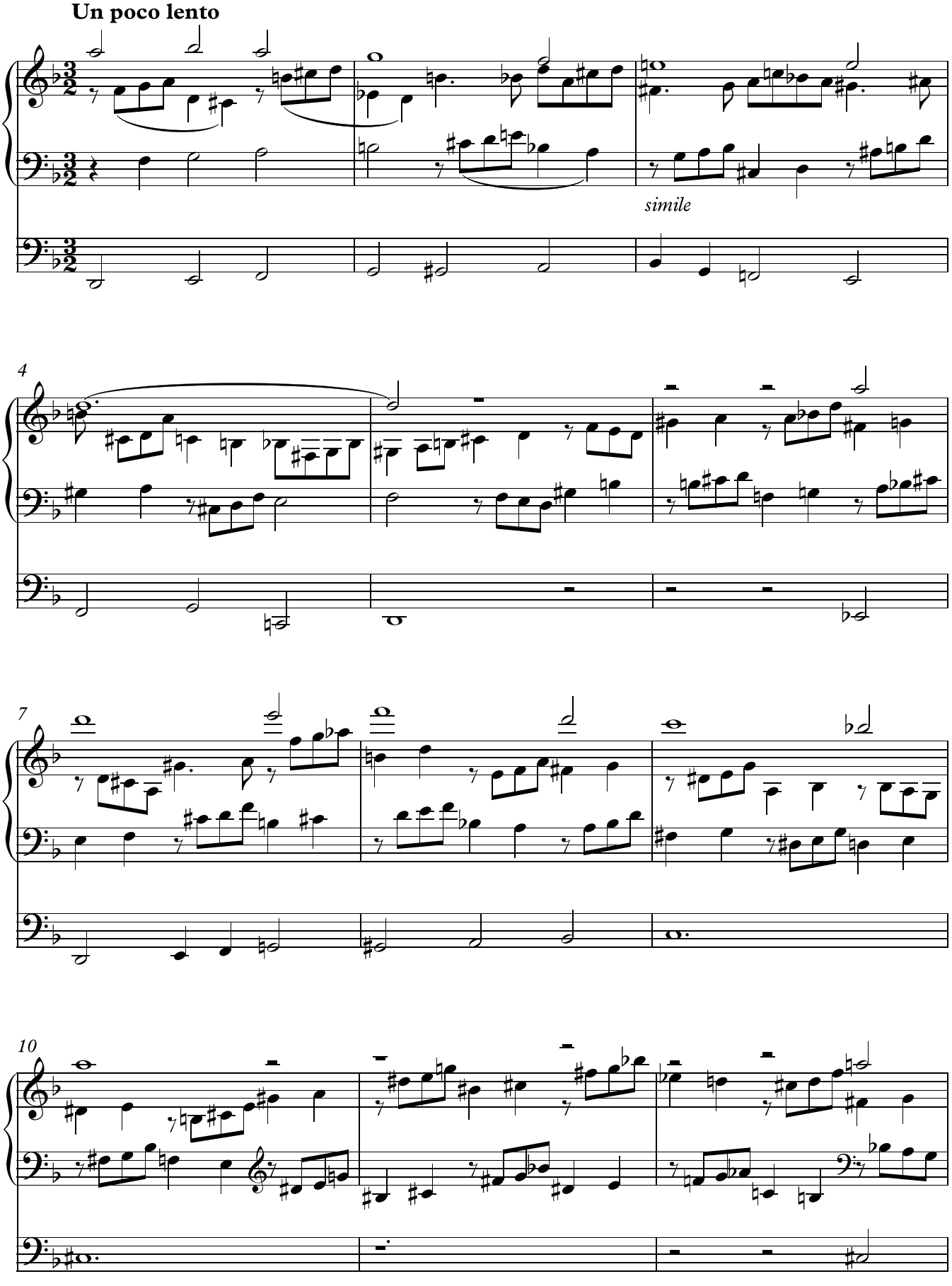

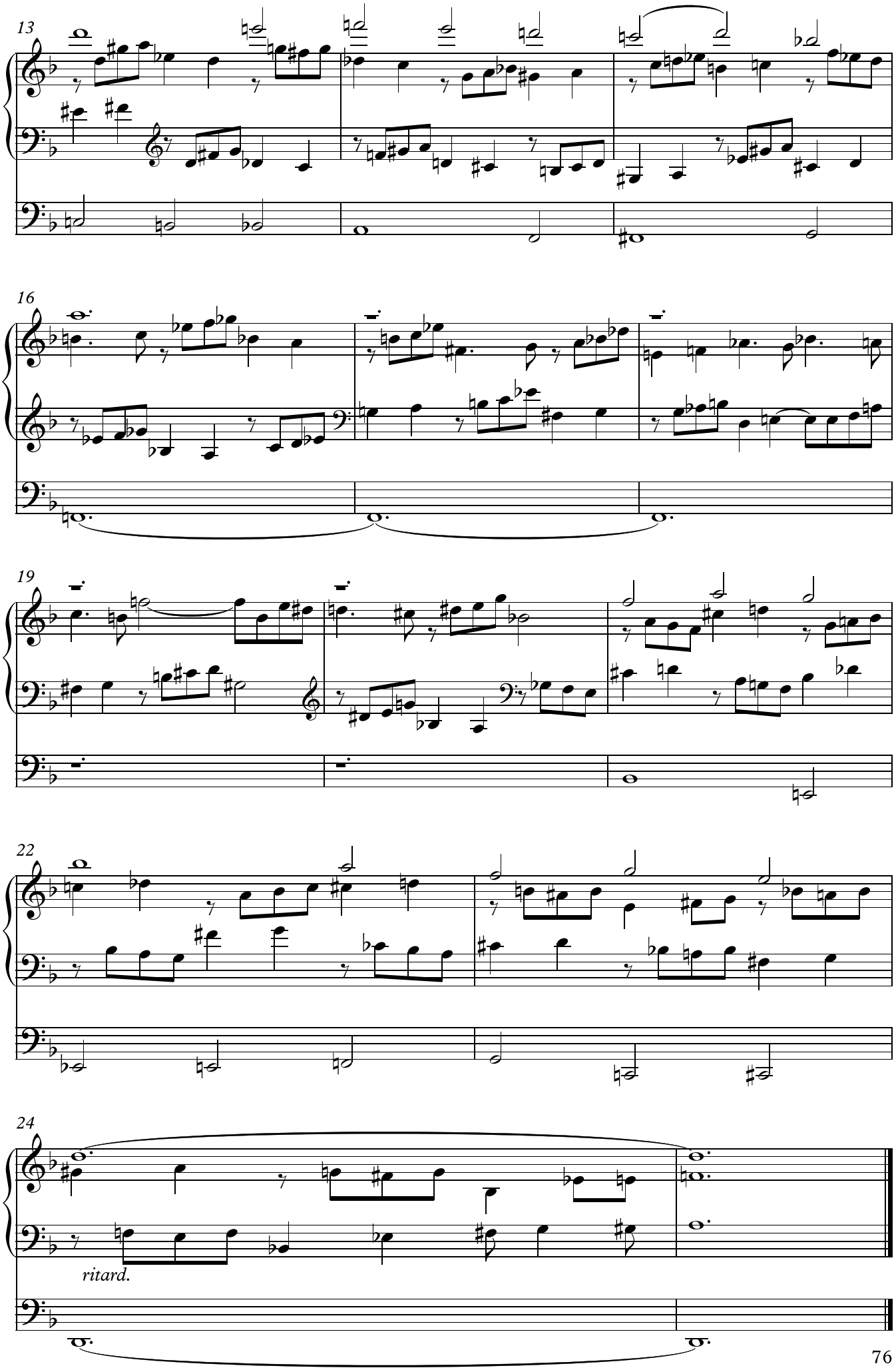
13
16
19
22
24
ritard.

IV. Allegro risoluto

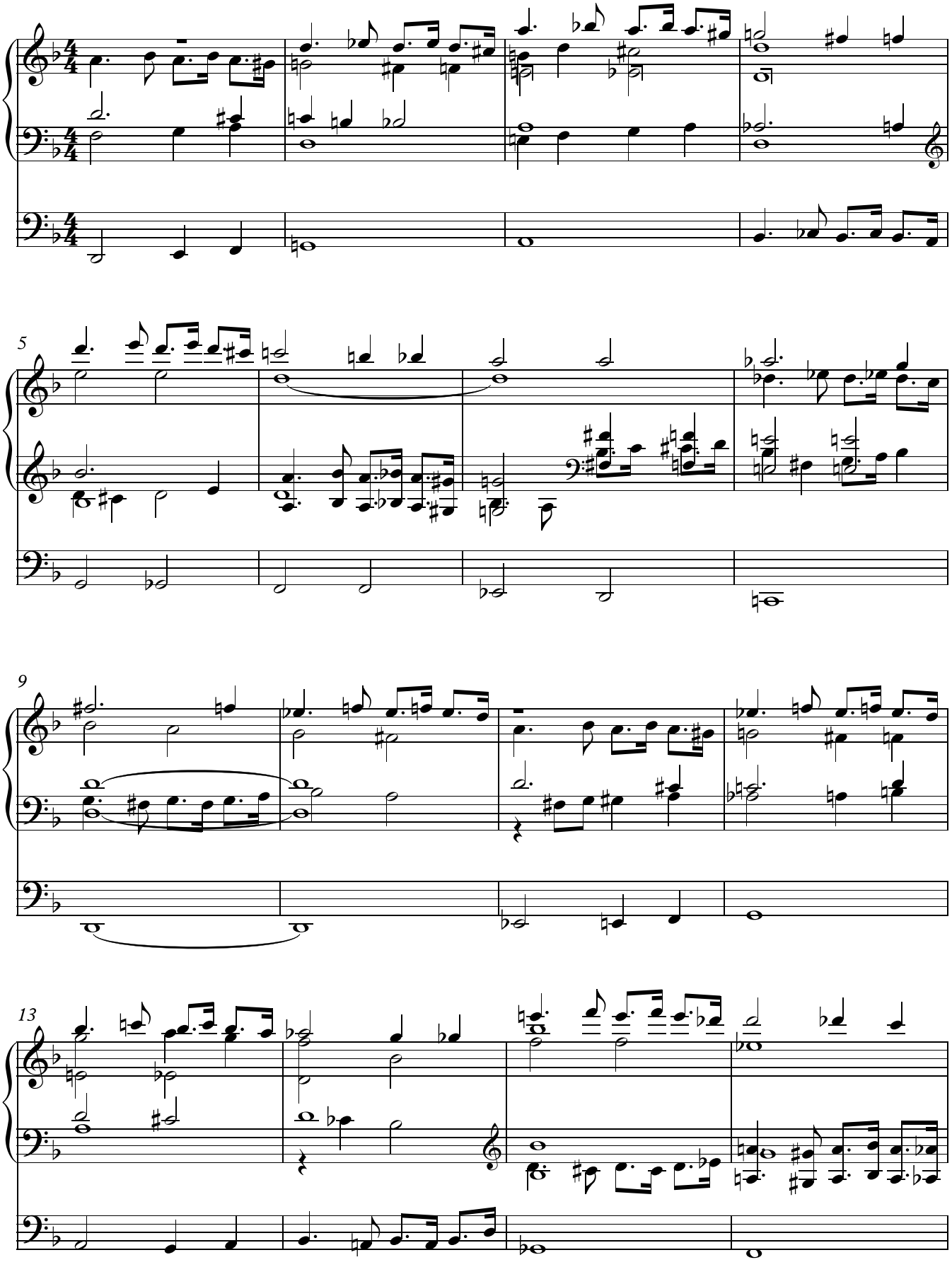

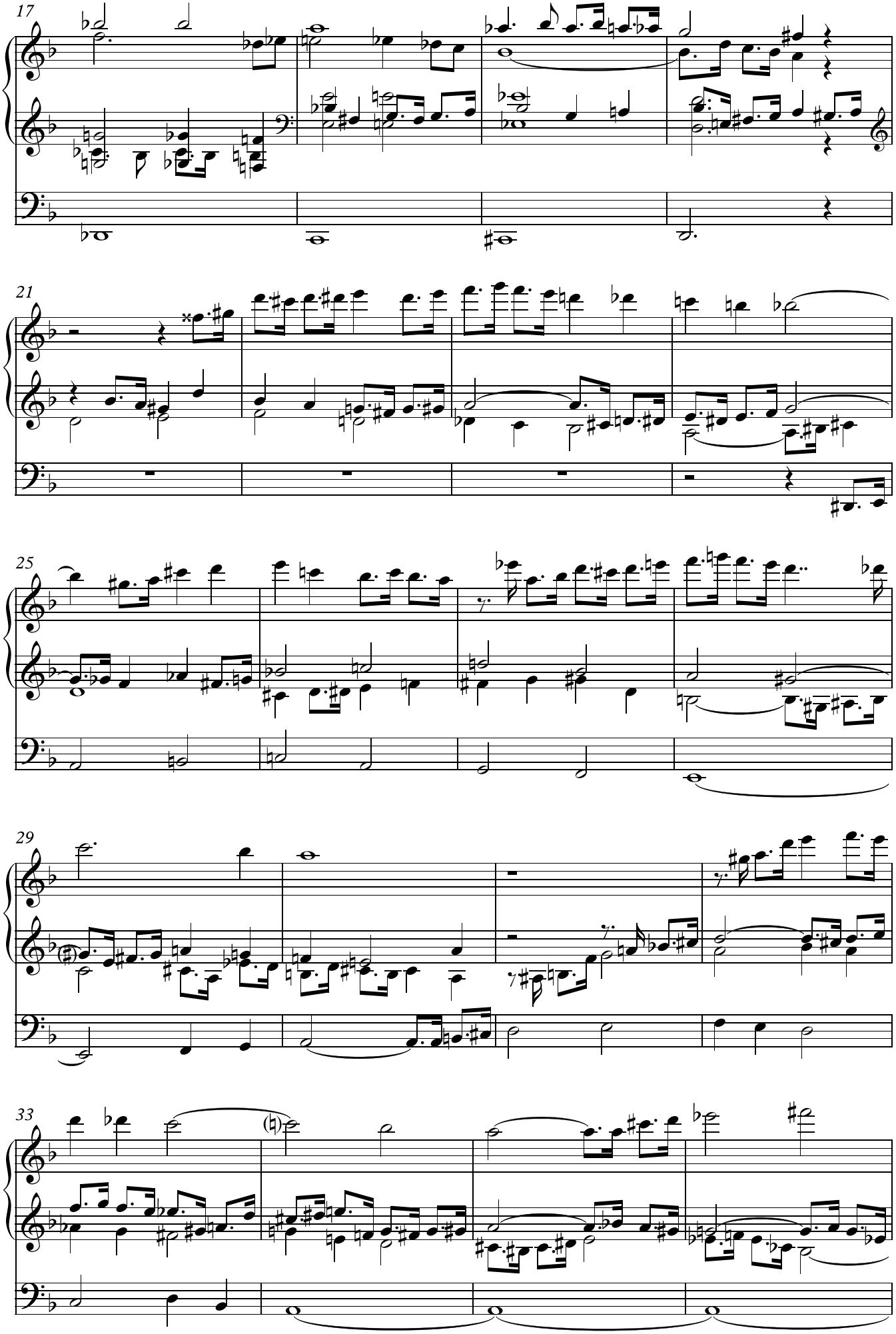
17
21
25
29
33

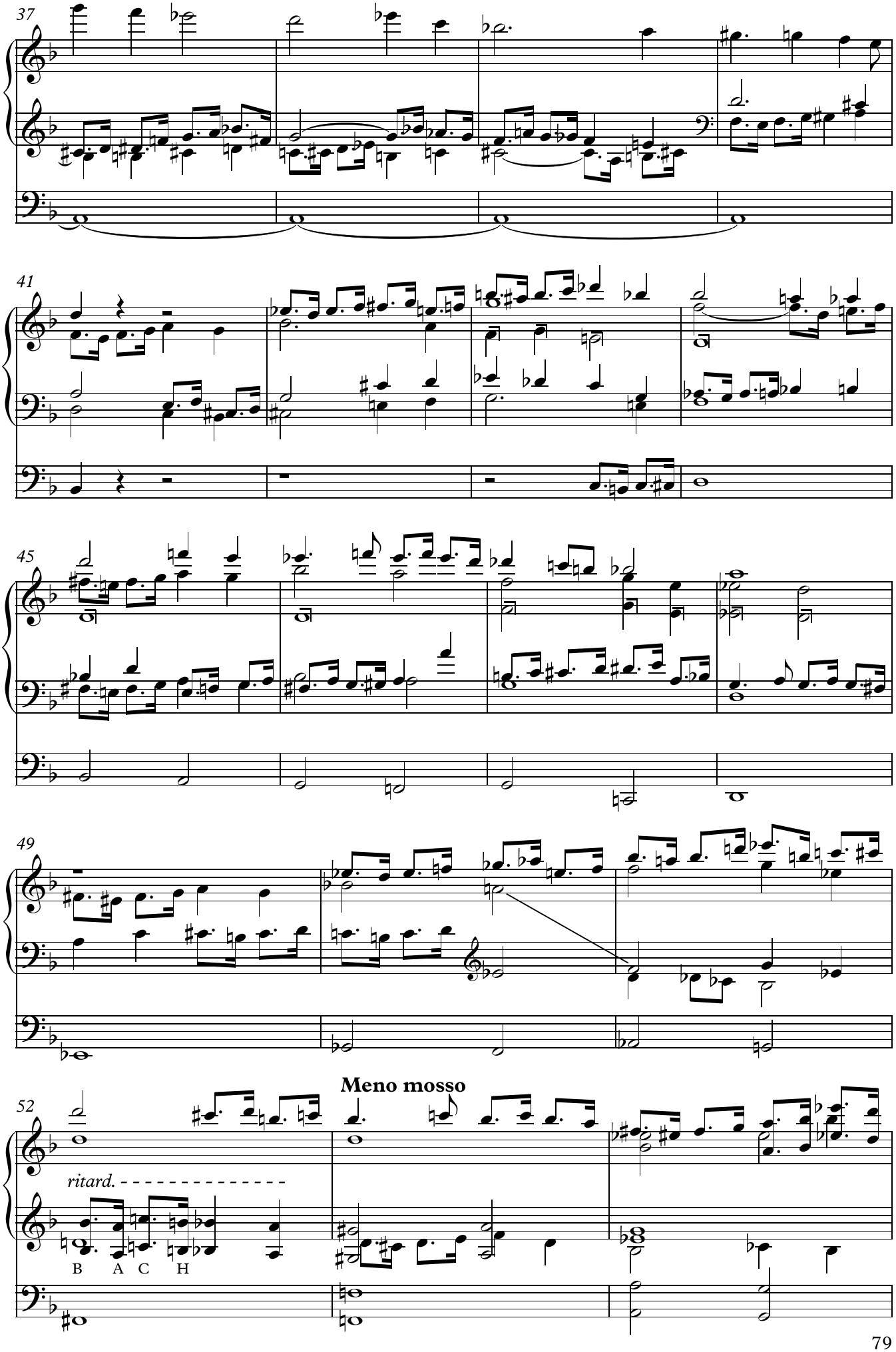
37
41
45
49
Meno mosso
52
ritard.
B A C H

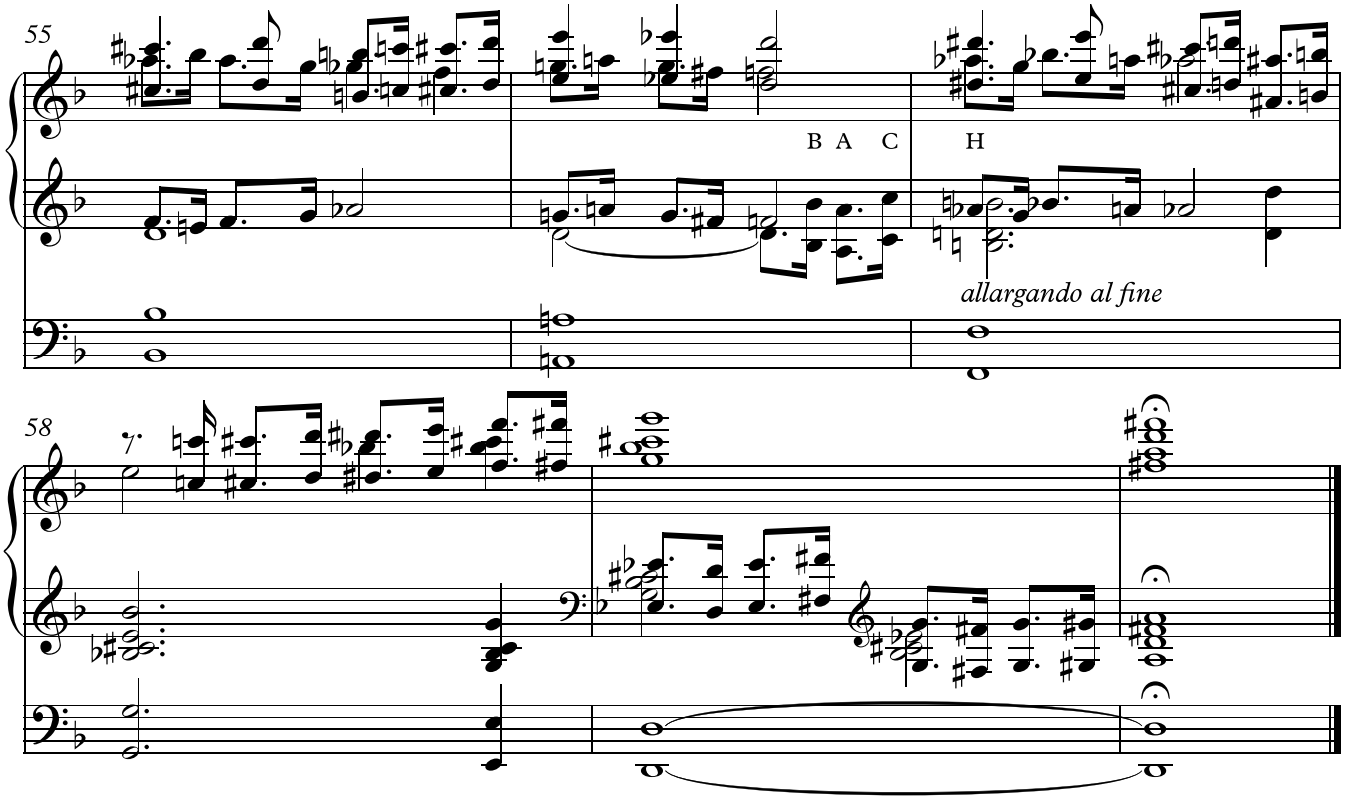
55
B A C
H
allargando al fine

58

V. Aria

Andante pensieroso

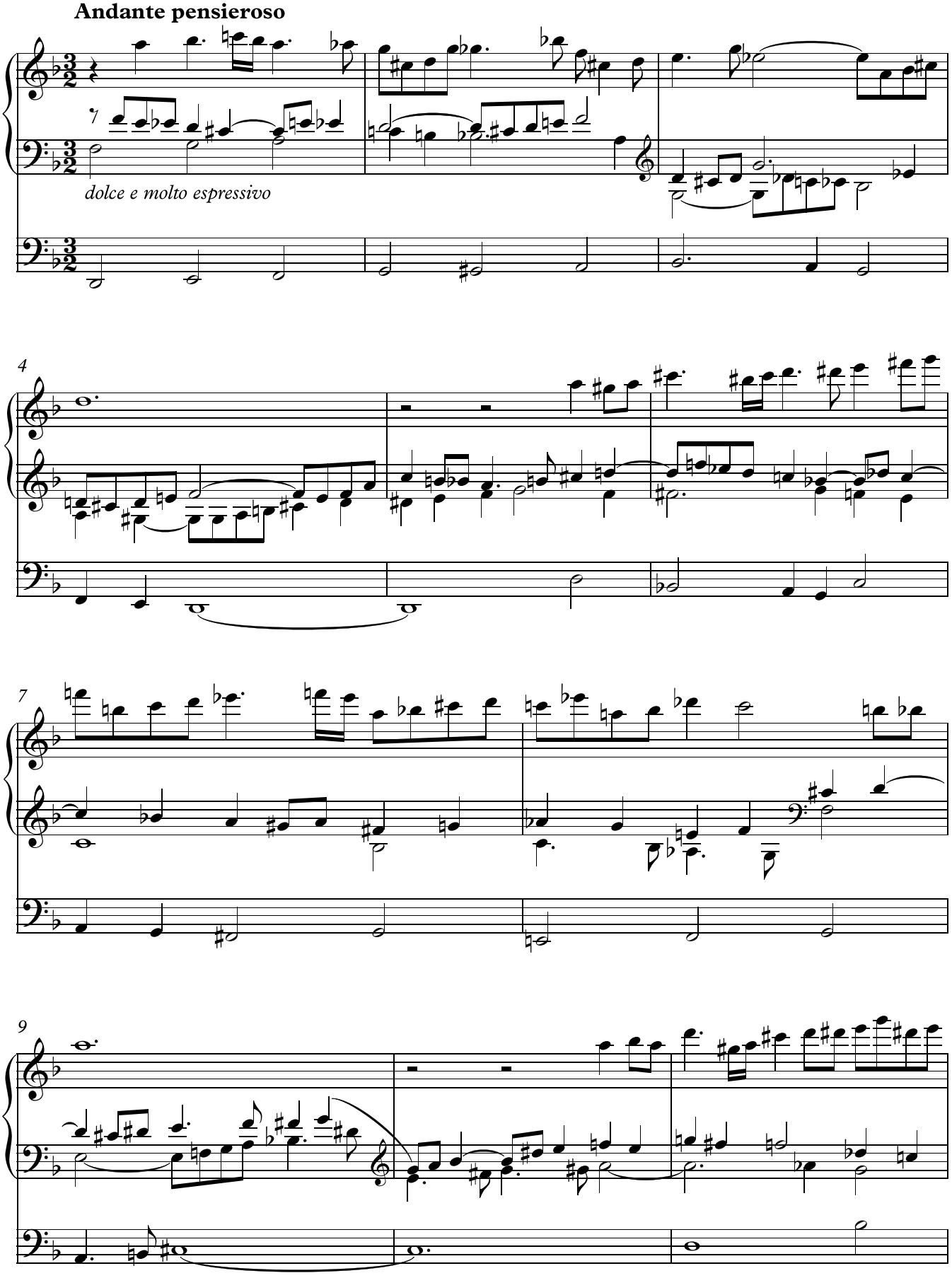

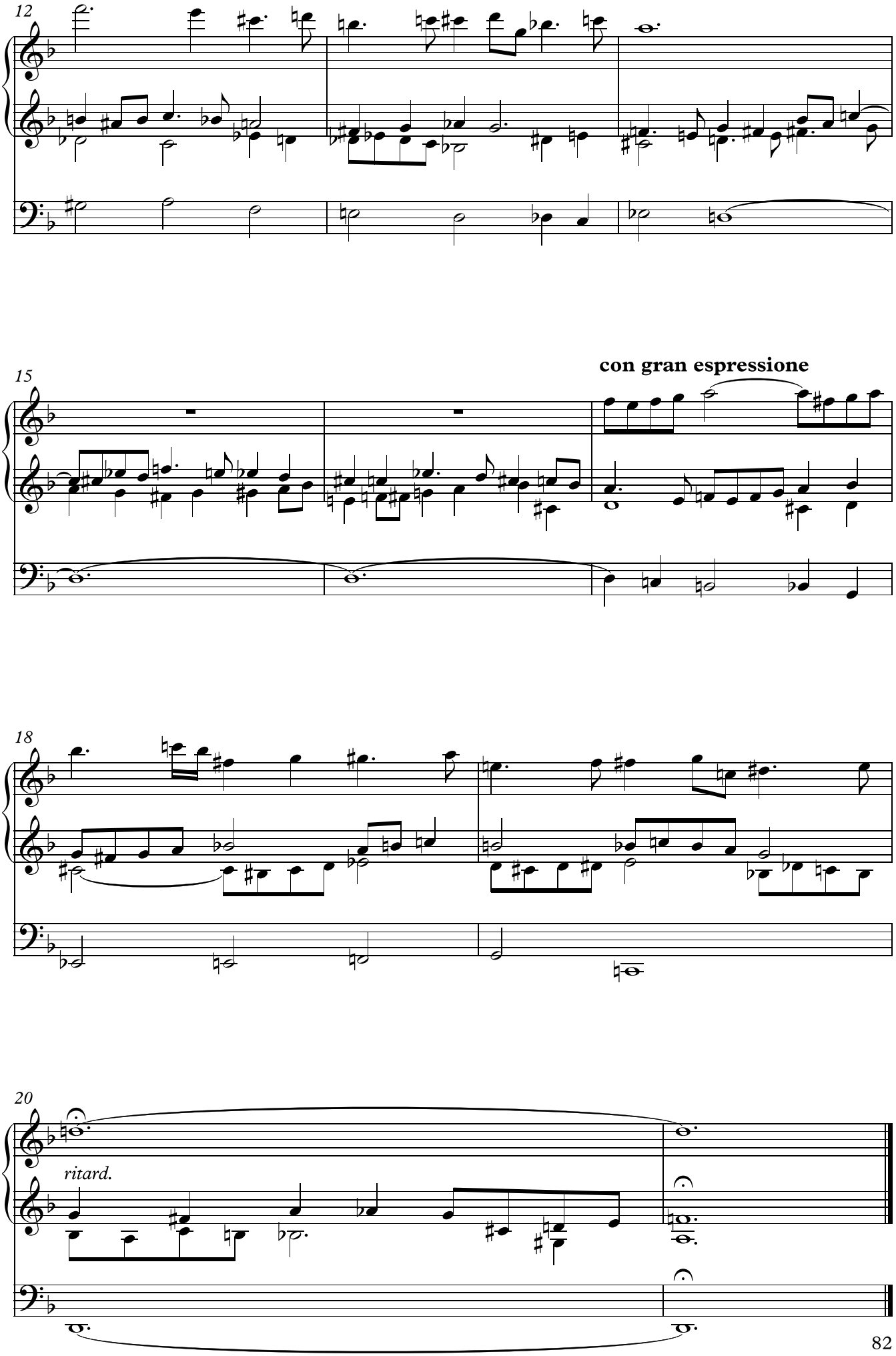
12
15
con gran espressione
18
20
ritard.

VI. Unisono

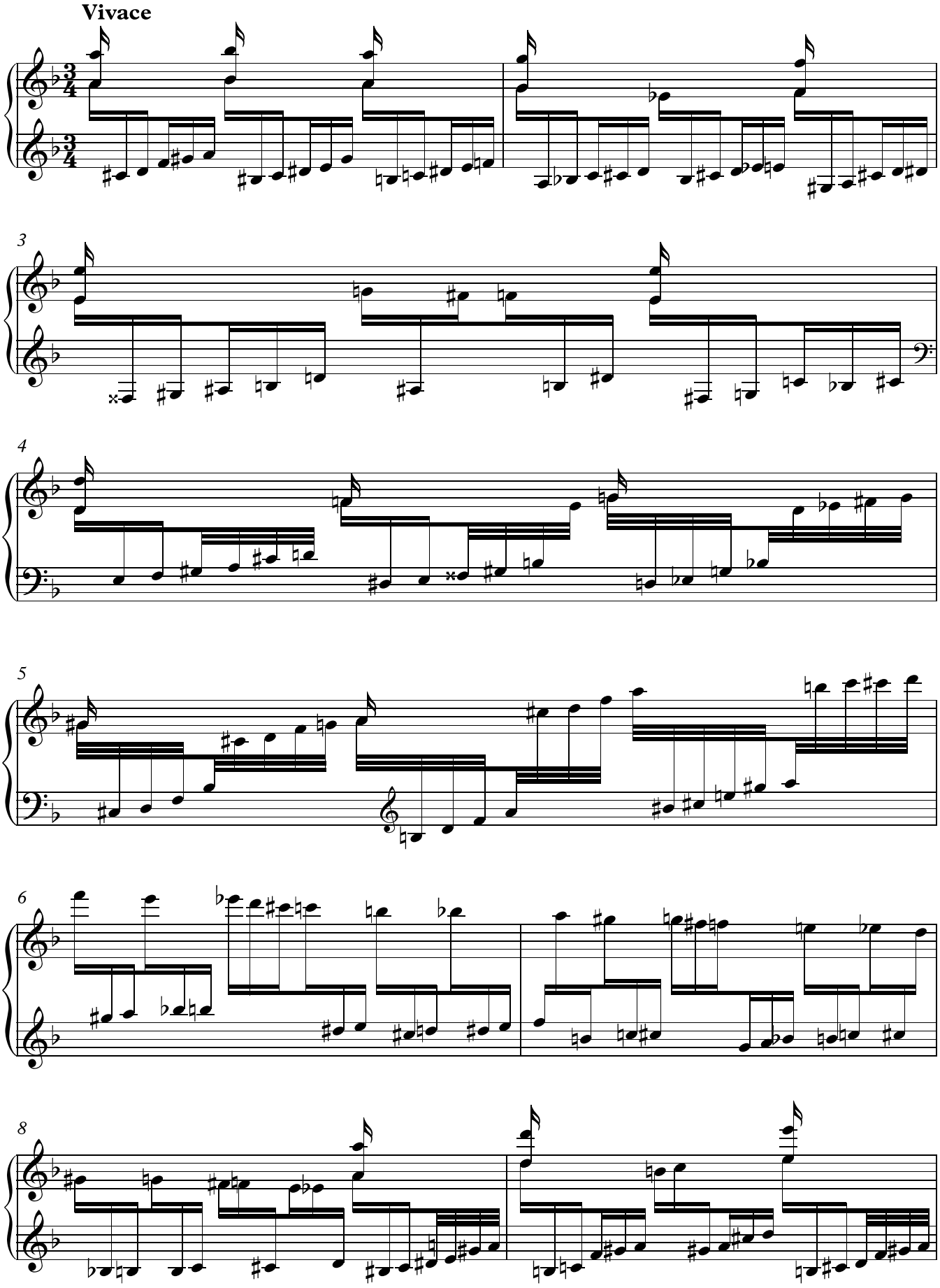

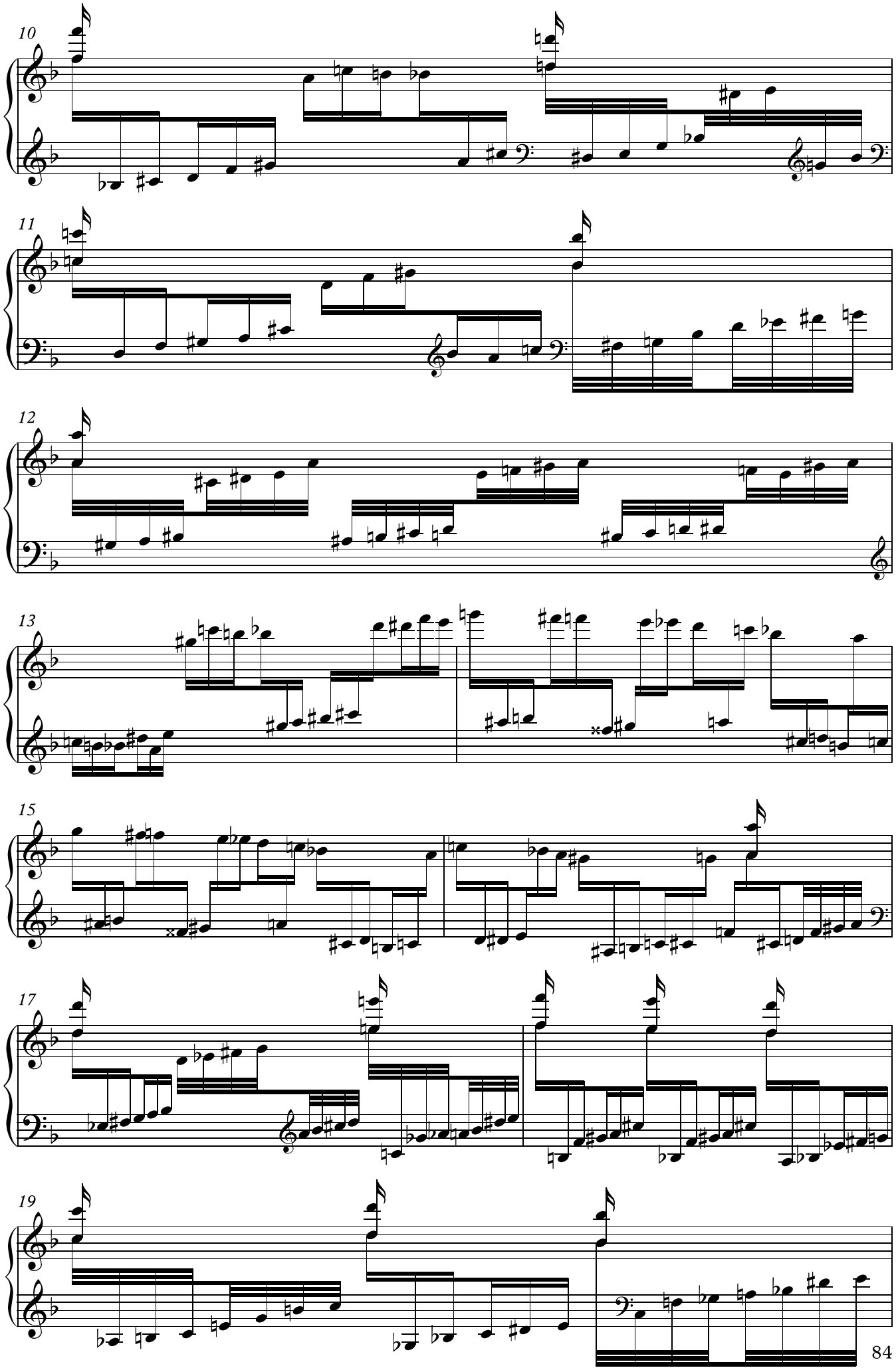
10
11
12
13
15
17
19

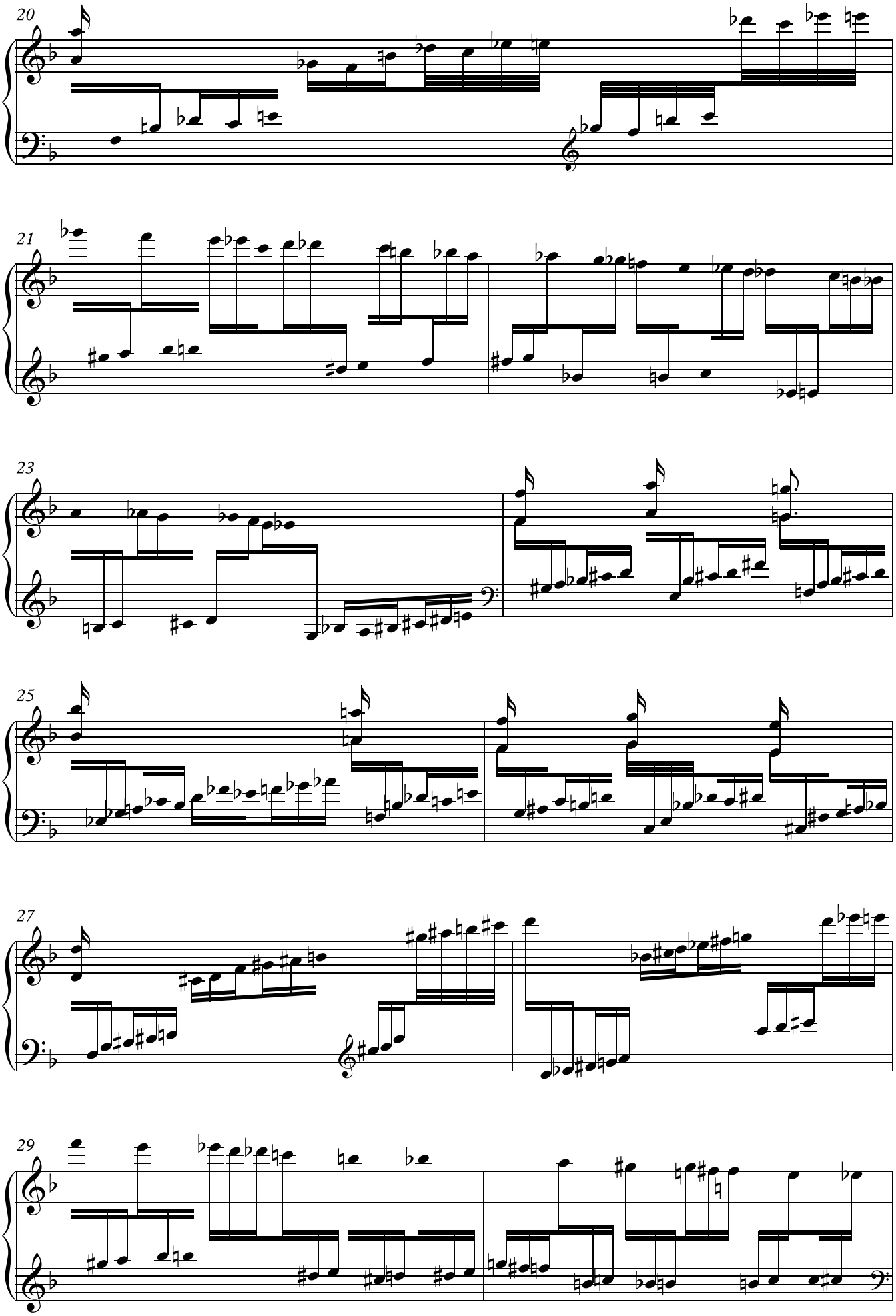
20
21
23
25
27
29

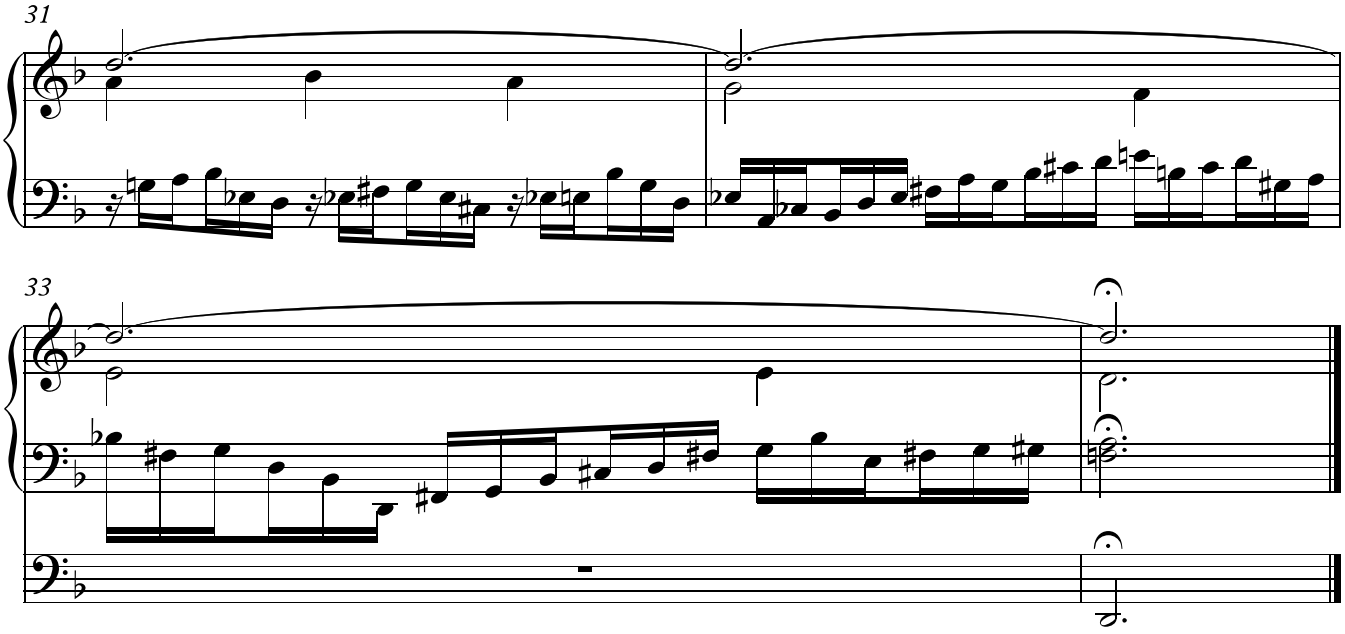
31
33

VII. Canto fermo in Alto

Andante amabile

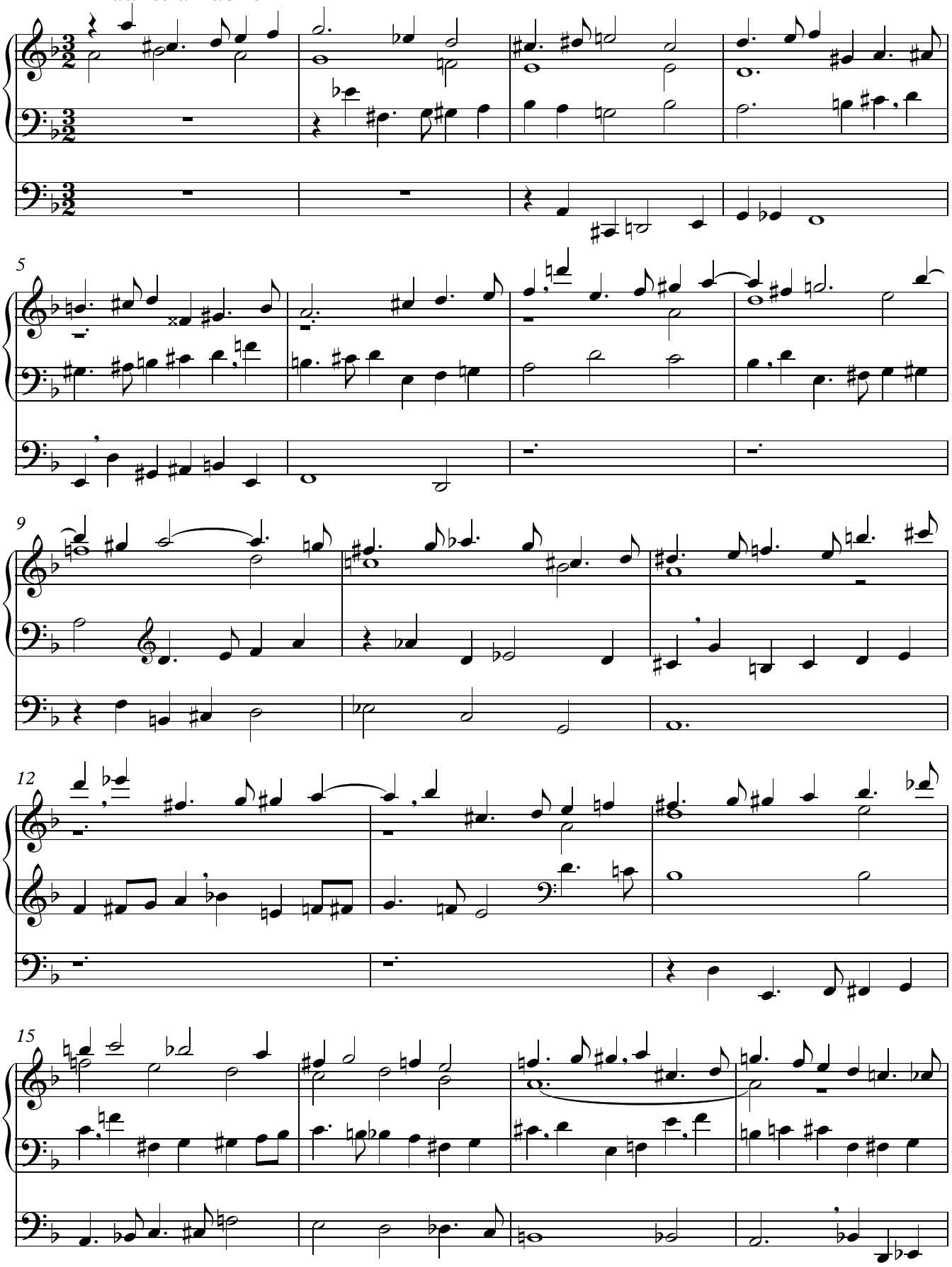

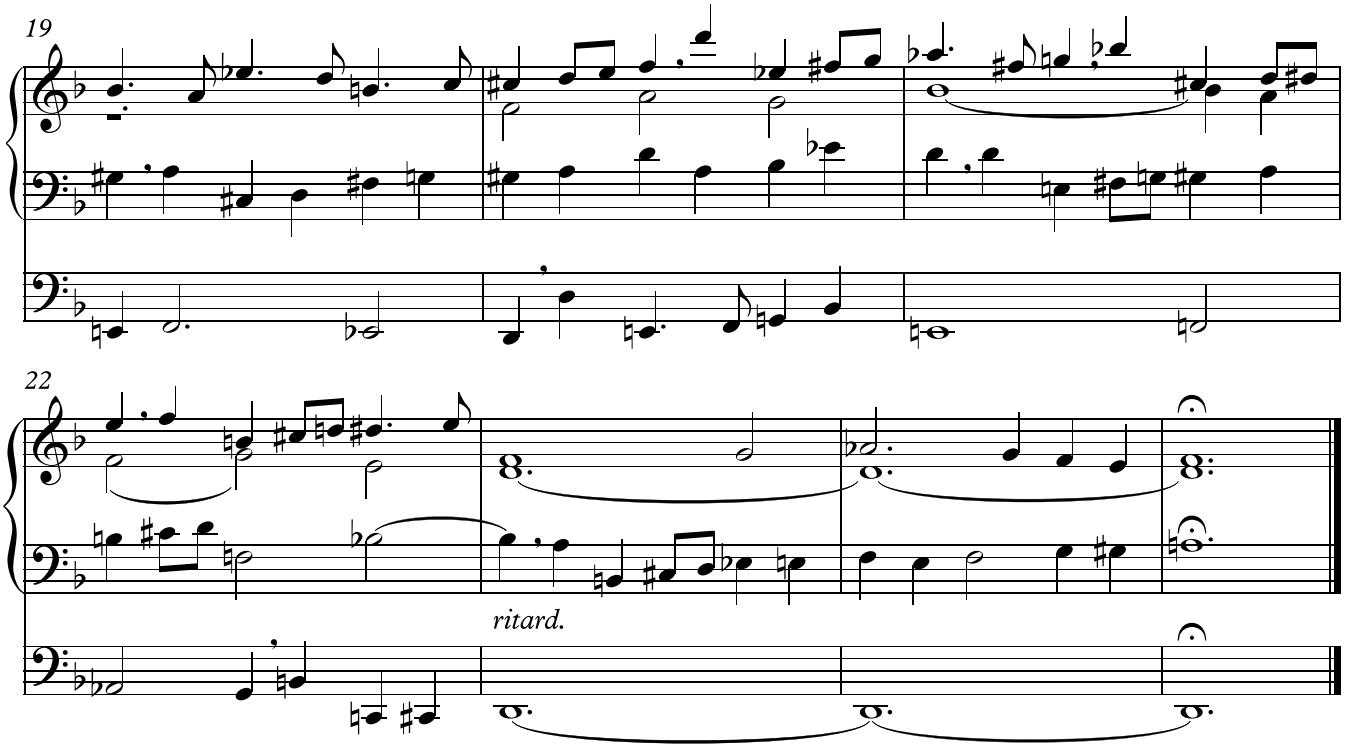
19
22
ritard.

VIII. Canto fermo in Basso

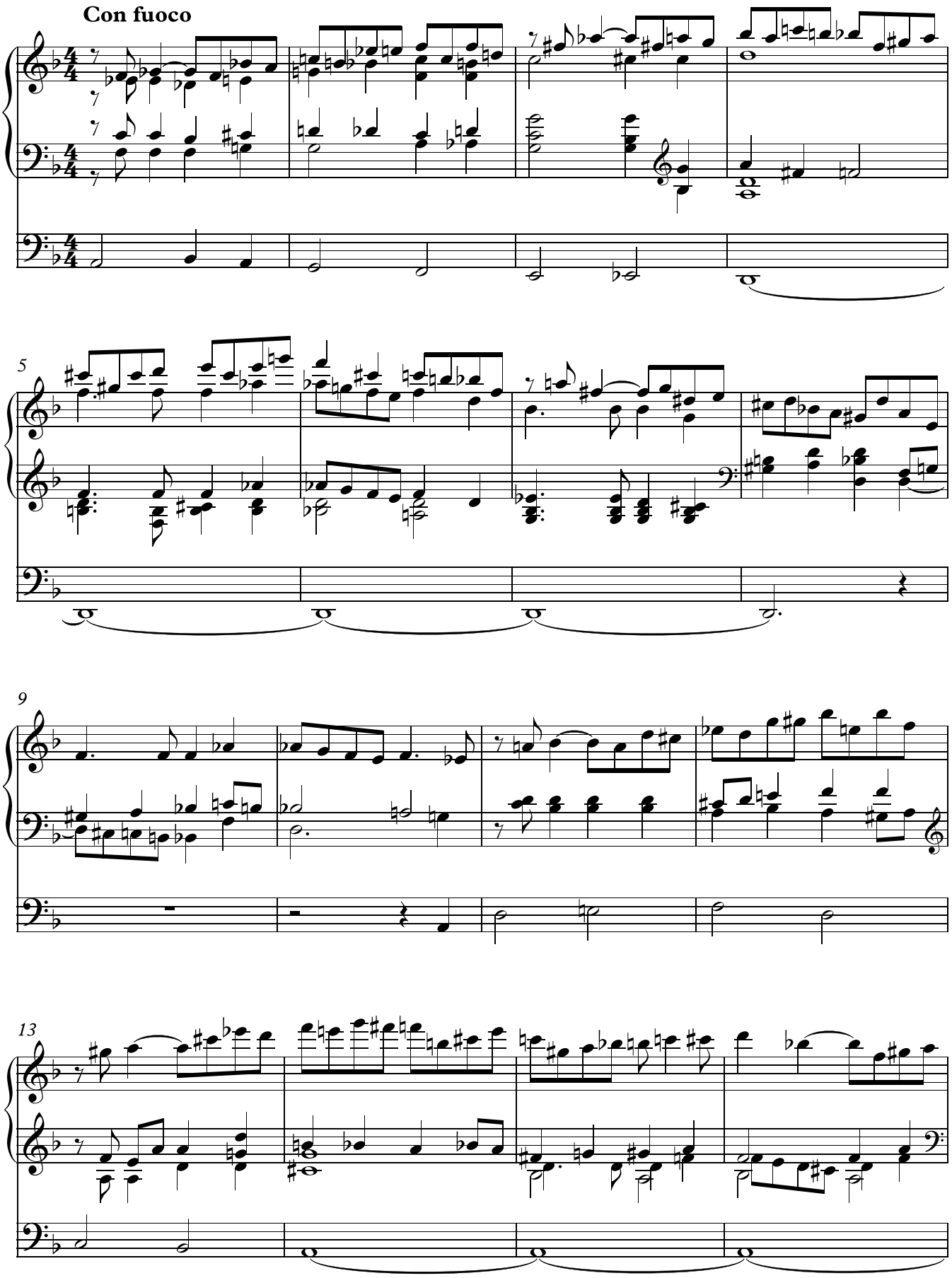

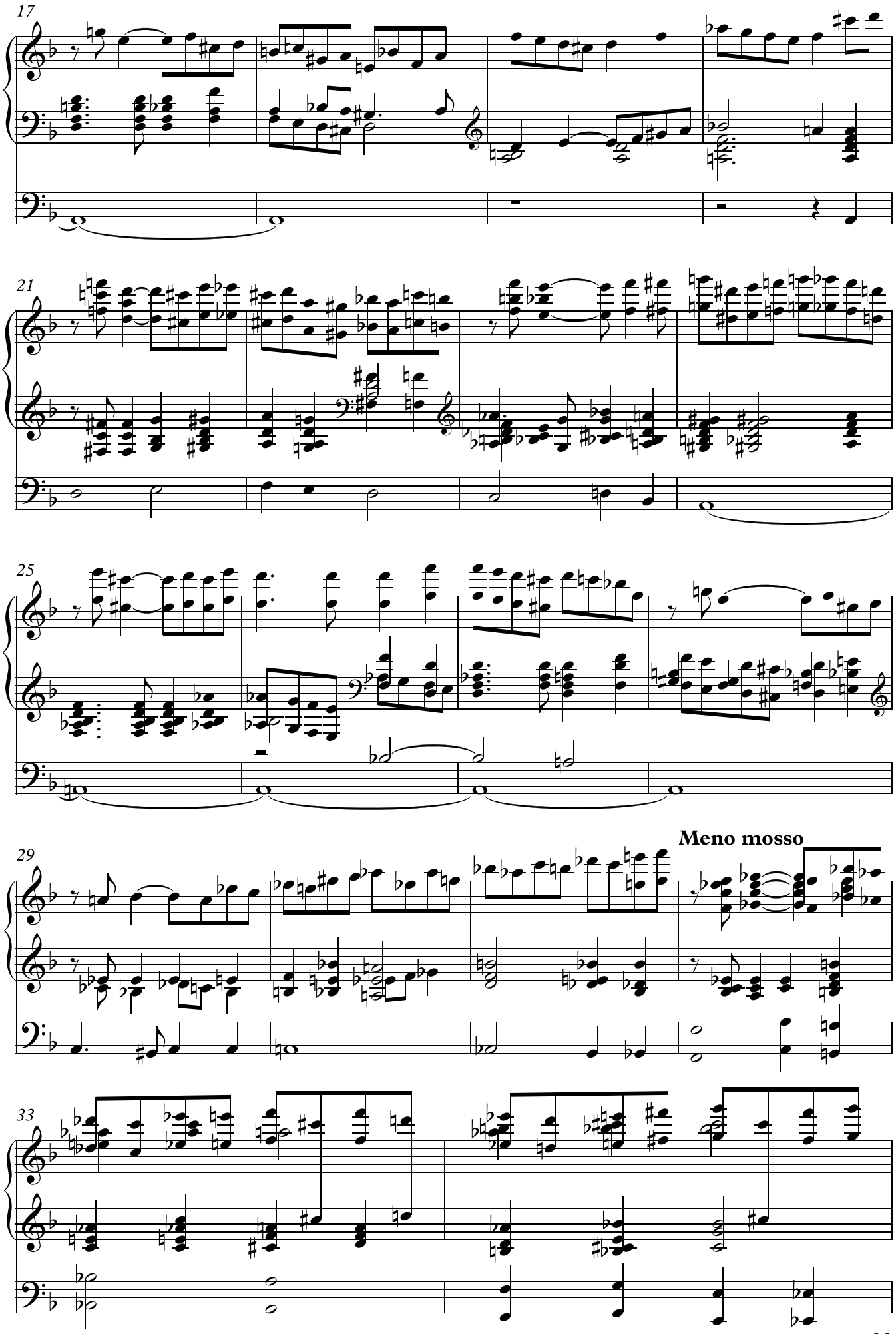
17
21
25
29
Meno mosso
33

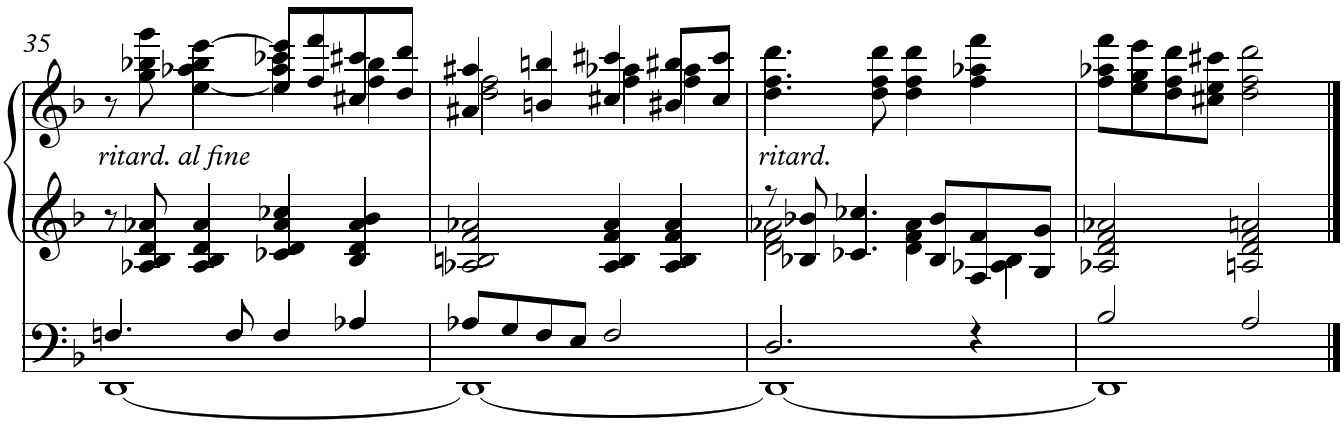
35
ritard. al fine
ritard.

IX. Fuga a 4

Allegro moderato

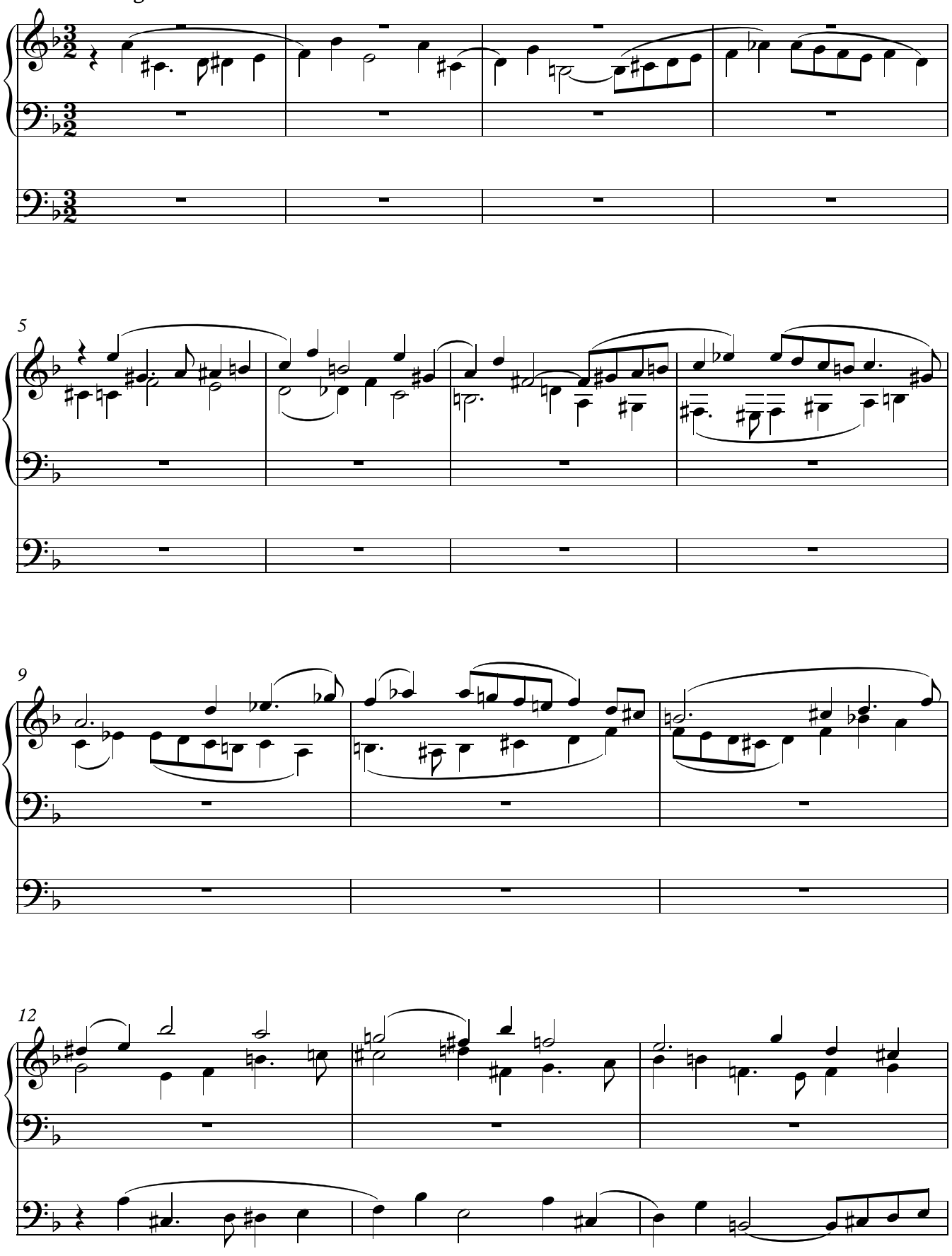

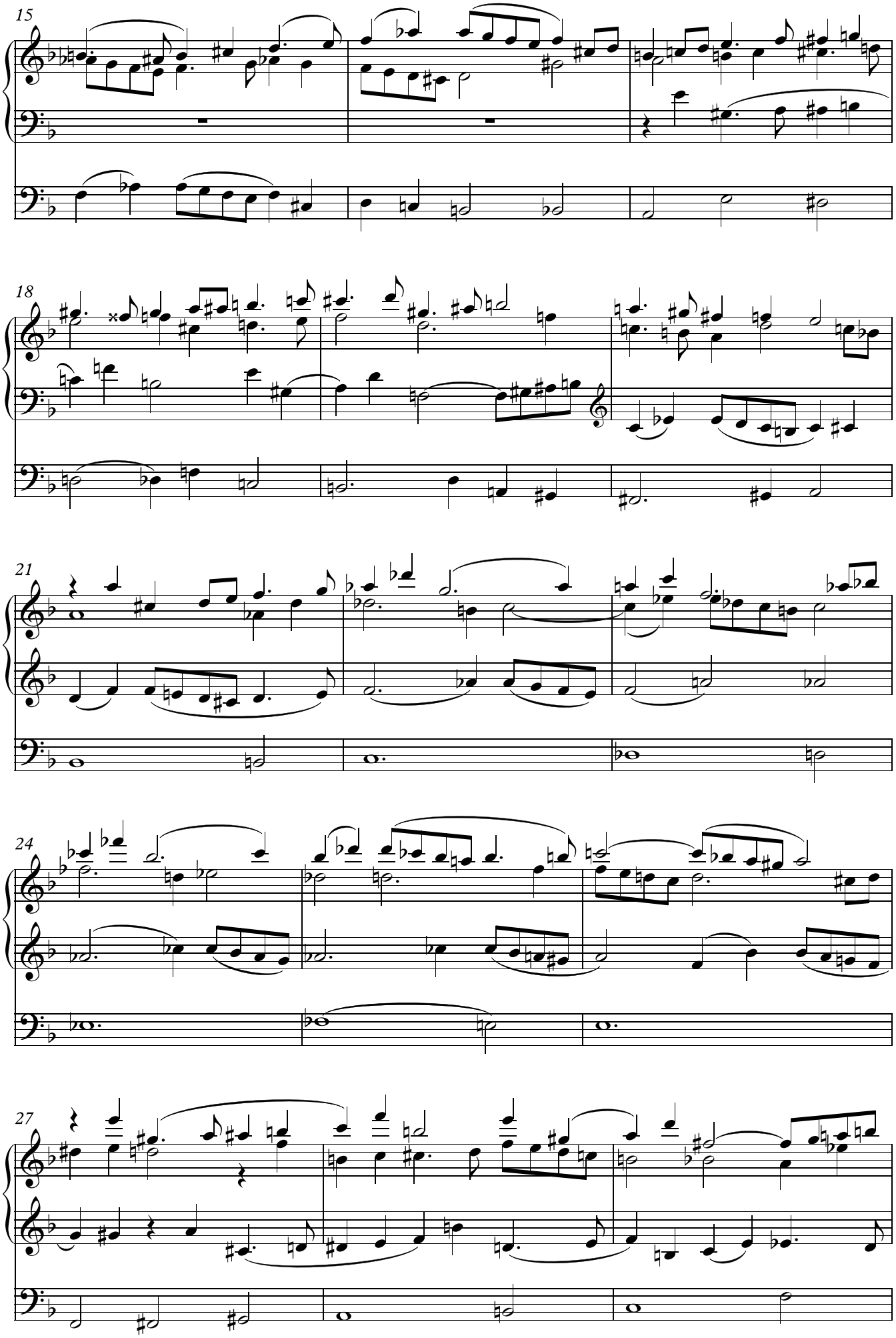
15
18
21
24
27

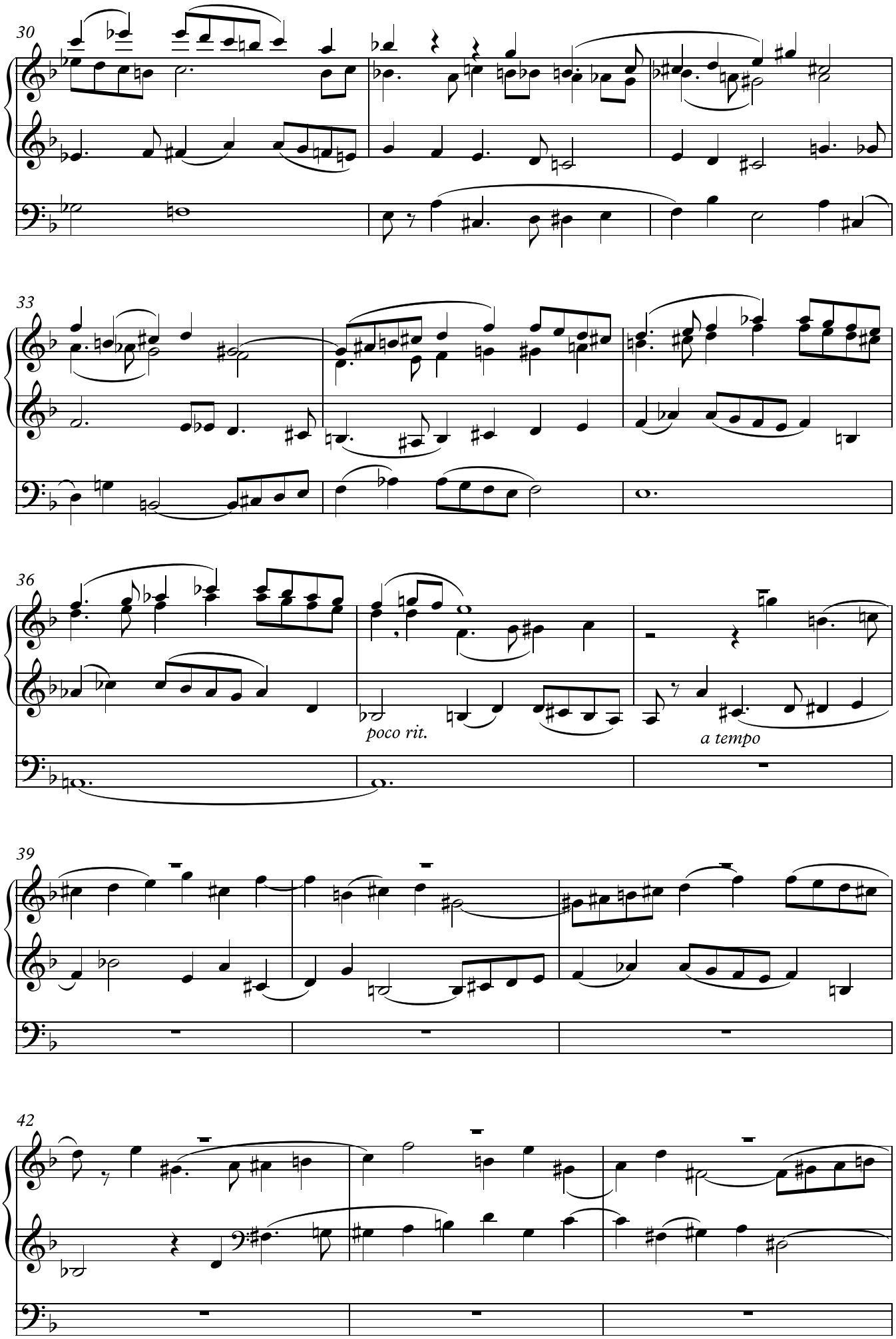
30
33
36
poco rit.
a tempo
39
42

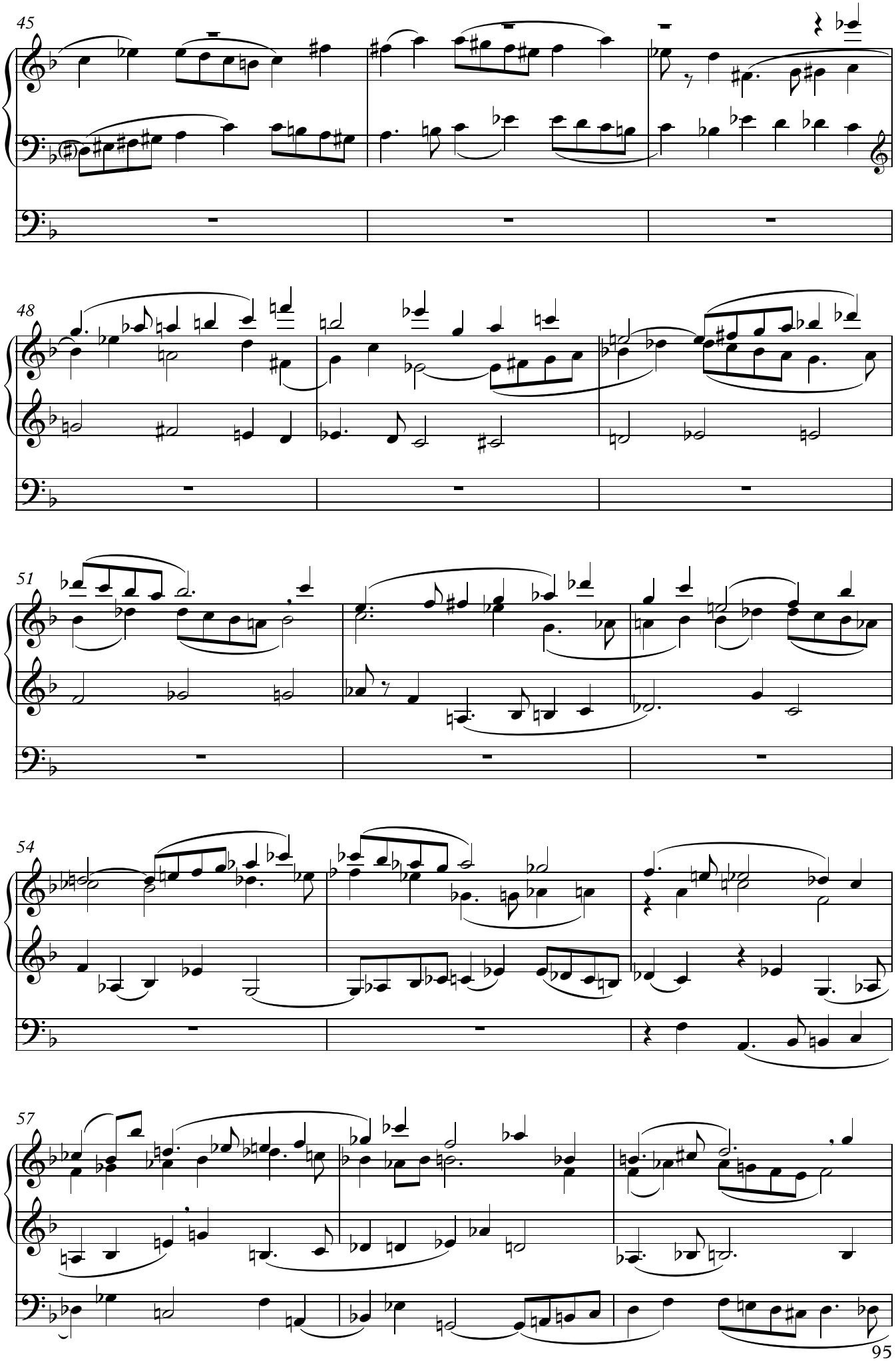
45
48
51
54
57

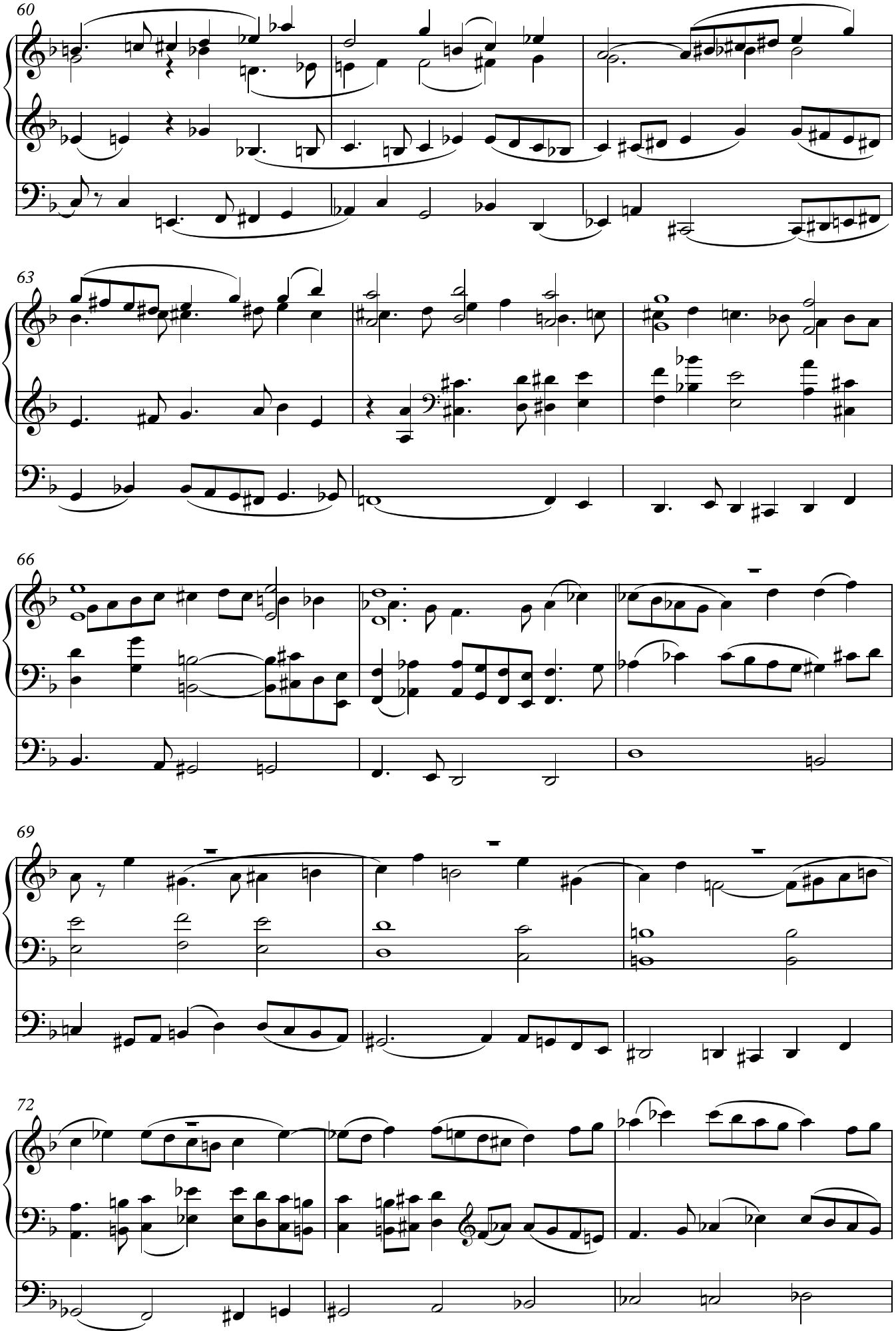
60
63
66
69
72

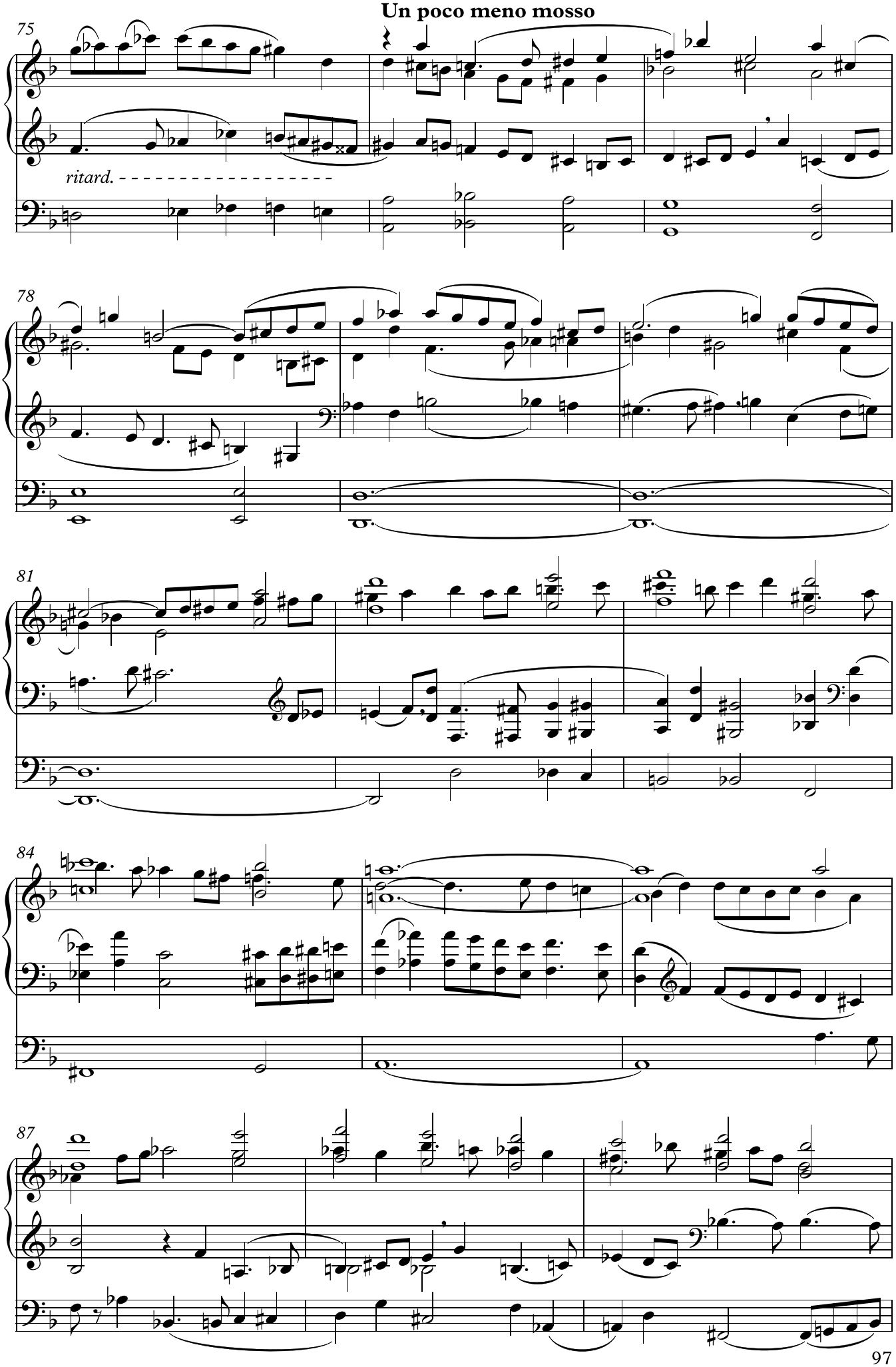
Un poco meno mosso
75
ritard.
78
81
84
87

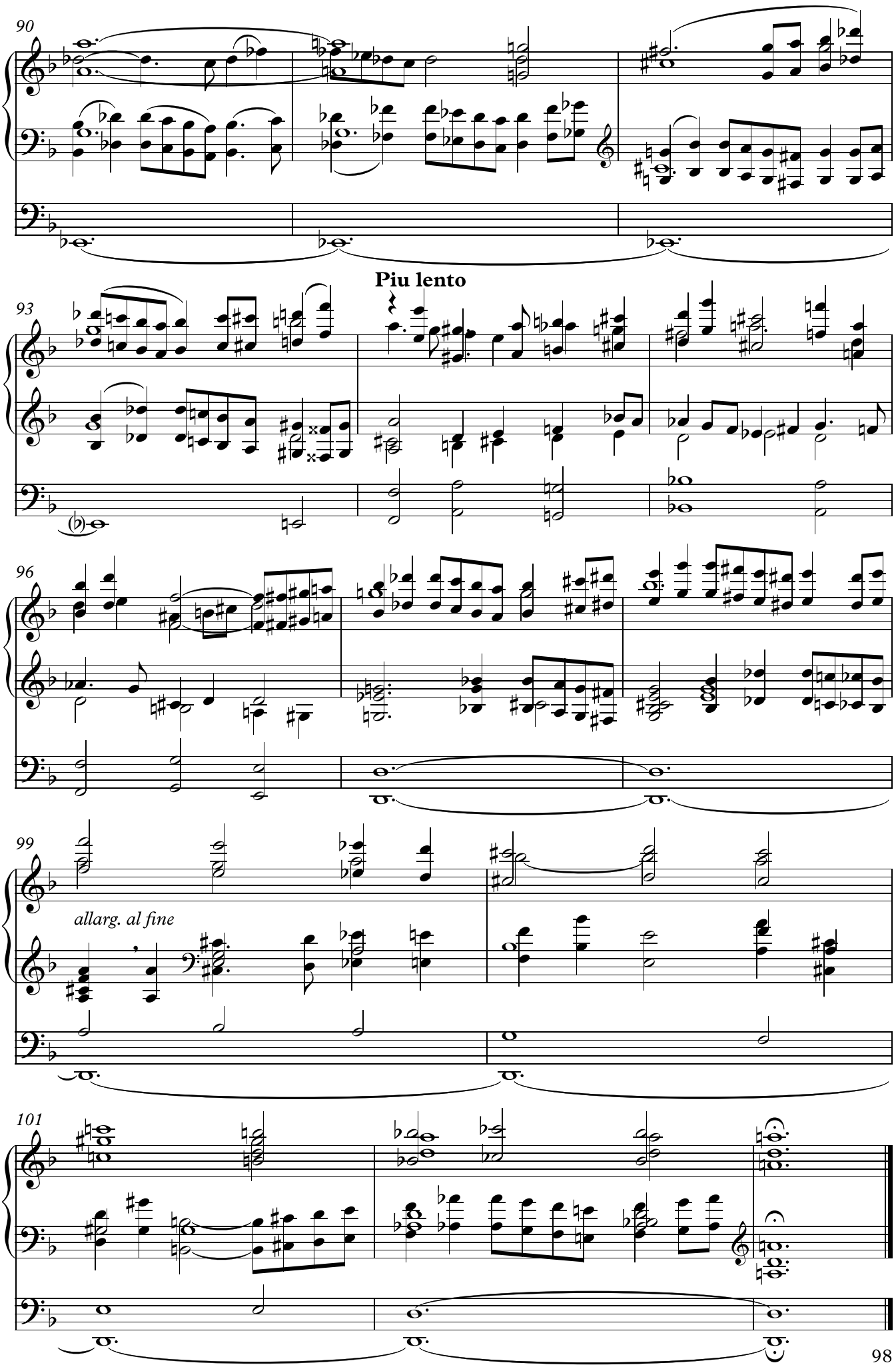
90
Piu lento
93
96
99
allarg. al fine
101